

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Čínská role v proměně a formování peacekeepingu

Bc. Kateřina Černá

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Čínská role v proměně a formování peacekeepingu

Bc. Kateřina Černá

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016.....

Poděkování

Tímto bych velice ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. za všechny cenné rady a připomínky, které mi poskytla. Touto cestou bych ráda vyjádřila vděčnost za čas, který mi věnovala. Vážím si i její ochoty a celkového vedení práce.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 PEACEKEEPING OSN	7
2.1 Definice peacekeepingu	7
2.2 Vývoj peacekeepingu.....	11
2.2.1 Responsibility to protect	17
2.3 Principy peacekeepingu OSN.....	18
2.4 Normativní rámec peacekeepingu OSN.....	20
2.5 Peacekeepingové operace.....	22
3 ČÍNSKÝ PEACEKEEPING	28
3.1 Vývoj zapojení Číny do peacekeepingu	28
3.2 Čínský přístup k peacekeepingovým misím	36
3.3 Motivace ČLR	40
3.4 Čínské zapojení	44
4 ČÍNSKÁ ROLE V PROMĚNĚ A FORMOVÁNÍ PEACEKEEPINGU	52
4.1 Peacekeeping.....	53
4.2 Principy a normativní rámec peacekeepingu	59
4.3 Peacekeepingové mise.....	67
5 ZÁVĚR	75
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	83
Literatura	83
Prameny.....	88
RESUMÉ	96

SEZNAM ZKRATEK:

AMISOM	Mise AU v Somálsku (African Union Mission in Somalia)
ASEAN	Sdružení národů Jihovýchodní Asie (Association of Southeast Asian Nations)
AU	Africká unie (African Union)
ČLR	Čínská lidová republika (the People's Republic of China/PRC)
DDR	odzbrojení, demobilizace a reintegrace (disarmament, demobilisation, reintegration)
DFS	Odbor na podporu v terénu (Department of Field Support)
DPA	Odbor pro politické záležitosti (Department of Political Affairs)
DPKO	Odbor pro operace na udržení míru (Department of Peacekeeping Operations)
DRK	Demokratická republika Kongo (the Democratic Republic of the Congo/DRC)
ECOWAS	Hospodářské společenství západoafrických států (Economic Community of West African States)
FOCAC	Fórum pro čínsko-africkou spolupráci (Forum on China-Africa Cooperation)
HIPPO	Vysoký nezávislý panel pro mírové operace (High-level Independent Panel on Peace Operation)
ICISS	Mezinárodní komise pro intervence a státní suverenitu (International Commission on Intervention and State Sovereignty)
MINURSO	Mise OSN pro referendum v Západní Sahaře (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara)
MINUSMA	Multidimenzionální sjednocená stabilizační mise OSN v Mali (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali)
MINUSTAH	Stabilizační mise OSN na Haiti (United Nations Stabilization Mission in Haiti)
MONUC	Mise OSN v DRK (United Nations Organization Mission in the DRC)

MONUSCO	Stabilizační mise OSN v DRK (United Nations Stabilization Mission in the DRC)
MOOTW	vojenské operace raději než válka (Military Operations Others Than War)
NEPAD	Nové partnerství pro africký rozvoj (New Partnership for Africa's Development)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-Operation and Development)
ONUB	Operace OSN v Burundi (United Nations Operation in Burundi)
ONUMOZ	Operace OSN v Mosambiku (United Nations Operation in Mozambique)
PLA	Čínská lidová armáda (People's Liberation Army)
R2P	odpovědnost chránit (responsibility to protect)
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN (United Nations Security Council)
SIPRI	Mezinárodní institut pro výzkum míru ve Stockholmu (Stockholm International Peace Research Institute)
SSR	reforma bezpečnostního sektoru (security sector reform)
ŠOS	Šanghajská organizace spolupráce (Shanghai Cooperation Organization)
UNAMA	Pomocná mise OSN v Afghánistánu (United Nations Assistance Mission in Afghanistan)
UNAMIC	Předběžná mise OSN v Kambodži (United Nations Advance Mission in Cambodia)
UNAMID	Mise OSN a AU v Dárfúru (United Nations African Mission in Darfur)
UNAMIR	Pomocná mise OSN ve Rwandě (United Nations Assistance Mission for Rwanda)
UNAMSIL	Mise OSN v Sierře Leone (United Nations Mission in Sierra Leone)
UNCRO	Operace OSN na obnovení důvěry v Chorvatsku (United Mission Confidence Restoration Operation in Croatia)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development

	Programme)
UNEF	Pohotovostní jednotky OSN (United Nations Emergency Force)
UNFICYP	Peacekeepingové jednotky OSN na Kypru (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus)
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF	Dětský fond OSN (United Nations Children's Rights and Emergency Relief Organization)
UNIFIL	Prozatímní jednotky OSN v Libanonu (United Nations Interim Force in Lebanon)
UNIKOM	Pozorovatelská mise OSN v Iráku a Kuvajtu (United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission)
UNITAF	Speciální sjednocené jednotky (Unified Task Force)
UNMEE	Mise OSN v Etiopii a Eritrei (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea)
UNMIBH	Mise OSN v Bosně a Hercegovině (United Nations Mission in Bosnia Herzegovina)
UNMIK	Mise OSN pro přechodnou správu v Kosovu (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo)
UNMIL	Mise OSN v Libérii (United Nations Mission in Liberia)
UNMIS	Mise OSN v Súdánu (United Nations Mission in the Sudan)
UNMISSET	Podpůrná mise OSN ve Východním Timoru (United Nations Mission of Support in East Timor)
UNMISS	Mise OSN v Jižním Súdánu (United Mission in the Republic of South Sudan)
UNMIT	Sjednocená mise OSN v Timor-Leste (United Nations Integrated Mission in Timor-Leste)
UNMOGIP	Vojenská pozorovatelská skupina v Indii a Pákistánu (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan)
UNAMSIL	Mise OSN v Sierře Leone (United Nations Mission in Sierra Leone)
UNOCI	Operace OSN v Pobřeží slonoviny (United Nations Operation in

	Côte d'Ivoire)
UNOMIL	Pozorovatelská mise OSN v Libérii (United Nations Observer Mission in Liberia)
UNOMSIL	Pozorovatelská mise OSN v Sierře Leone (United Nations Observer Mission in Sierra Leone)
UNOSOM	Operace OSN v Somálsku (United Nations Operation in Somalia)
UNOSOM II	Operace OSN v Somálsku II (United Nations Operation in Somalia II)
UNPREDEP	Preventivní rozmístění sil OSN (United Nations Preventive Deployment Force)
UNPROFOR	Ochranné síly OSN (United Nations Protection Force)
UNSAS	Systém pohotovostní uspořádání OSN (UN Standby Arrangements System)
UNTAC	Přechodná správa OSN v Kambodži (United Nations Transitional Authority in Cambodia)
UNTAET	Přechodná správa OSN ve Východním Timoru (United Nations Transitional Administration in East Timor)
UNTAG	Pomocná skupina OSN pro transformaci (United Nations Transition Assistance Group)
UNTSO	Mise OSN dohlížející na příměří (United Nations Truce Supervision Organization)

1 ÚVOD

Postupně od 90. let minulého století Čínská lidová republika (dále jen ČLR nebo Čína) globálně roste a nelze si tedy nevšimnout její čím dál patrnější přítomnosti v mezinárodním systému. Díky tomuto vývoji se také mění čínská zahraniční a bezpečnostní politika. Čína si logicky chce svoji pozici globálního aktéra upevnit a posílit. Zároveň se chce prezentovat jako velmoc a zodpovědná mocnost (*responsible power*) a současně touží po tom, aby takto byla chápána. To znamená, že Čína chce být viděna na mezinárodní scéně a participace na multilaterálních aktivitách představuje jednu z forem, jak toho docílit. Právě peacekeeping, resp. angažování se v mírových misích¹, reprezentuje způsob, jak může Čína naplnit své touhy. Již po dvě dekády Čína ztělesňuje významného podporovatele peacekeepingu a její aktivita v mírových misích roste. Tuto skutečnost potvrzuje fakt, že Čína vysílá na mise nejvíce lidí z celé Rady bezpečnosti OSN (RB OSN) a také patří mezi největší finanční donory peacekeepingu.

Například v září roku 2015 se čínský prezident Si Ťin-pching² zavázal, že poskytne 8000 peacekeeperů, kteří budou součástí stálých pohotovostních sil OSN. Společně s tím oznámil, že ČLR bude stát v jejich čele, čili bude Čína sehrávat ještě zásadnější roli ve sféře peacekeepingu. Je důležité zmínit, že Čína považuje za nepřijatelné jednání bez mandátu RB OSN (Ministry of National Defense of the PRC 2015). O Číně se dá říci, že je průkopníkem ve vysílání žen na mírové mise v rámci RB OSN a ve velké míře posílá do zahraničí čínské technické pracovníky, lékaře a další odborníky různé specializace. V rámci peacekeepingových operací se pak soustředí například na rekonstrukci infrastruktury či stavbu nemocnic. Nepochybně lze čínské zapojení do peacekeepingu považovat za velmi zajímavé a ČLR můžeme chápat jako důležitého hráče v této oblasti. Mezinárodní společenství však Čínu sleduje

¹ Peacekeepingové mise/operace, mírové mise/operace jsou používány ve stejném významu.

obezřetně a to hlavně z důvodu, že Čína podporuje či podporovala některé problematické režimy, což může poškodit obraz Číny jako celosvětového mírotvorce, na kterém si země zakládá a usilovně ho buduje.³ Někteří jí vyčítají, že pomocí peacekeepingu chce upevnit svoje vztahy zejména s africkými státy, za čímž stojí pragmatické důvody.

Peacekeeping lze chápat jako poměrně efektivní nástroj, který přispívá k mezinárodnímu míru. Po několika neúspěších v 90. letech kupříkladu ve Rwandě (United Nations Assistance Mission for Rwanda/UNAMIR) nebo v Somálsku (United Nations Operation in Somalia/UNOSOM) opadlo nadšení z peacekeepingu a OSN se potýkala s problémy v podobě nedostatku financí či neochoty států (zvláště západních) vysílat vojáky na mise. Dá se říci, že Čína tuto mezeru postupně částečně vyplnila, neboť od 90. let nejen angažuje stále více lidí, ale také více finančně přispívá. Její role v peacekeepingu je tak neoddiskutovatelná.

Čínská zahraniční politika se zakládá na pěti mírových zásadách – vzájemné respektování suverenity a územní integrity, nevměšování se do vnitřních záležitostí, rovnoprávnost a vzájemné výhody, neútočení a mírové soužití (Embassy of the PRC in the Czech Republic 2009). Za zdůraznění stojí především zásady suverenity a nevměšování se, neboť v tomto ohledu můžeme hodnotit čínské zapojení jako pozoruhodné i s ohledem na postavení Číny v mezinárodním systému, resp. zvláště kvůli její pozici ve vztahu k Západu. To vše je umocněno vlivem, kterým v této oblasti disponuje. *Diplomová práce si klade za cíl komplexně zhodnotit čínskou roli ve formování peacekeepingu. Výzkumná otázka, nad kterou se předkládaná práce zaměřuje, zní, jakým způsobem Čína proměňuje a formuje mezinárodní peacekeeping. Vycházím tedy z předpokladu, že Čína nějakým způsobem peacekeeping ovlivňuje.*

² Čínská jména jsou přepisována do českého jazyka.

³ Například v případě Súdánu, kde Čína velmi dlouho bránila ustanovení mise kvůli svým zájmům. V současnosti však vystupuje jako mediátor mezi Súdánem a Jižním Súdánem.

Budu se zabývat především obdobím počínajícím v 90. letech, neboť za studené války se Čína de facto do peacekeepingu nezapojovala. Časové ohraničení analýzy je tedy vymezeno od 90. let až po současnost. Když se v roce 1971 stala ČLR členem RB OSN, vyznačovala se neaktivním postojem k peacekeepingu, ke změně došlo až v 80. letech, kdy Čína začala v menší míře přispívat do peacekeepingového rozpočtu, a její činnost spočívala zejména v účasti při hlasování v RB OSN. První mise, které se země účastnila, byla mise v Namibii (United Nations Transition Assistance Group/UNTAG) v roce 1989, kam ČLR vyslala civilní pozorovatele (International Crisis Group 2009: 5–6). Čínský peacekeeping od té doby logicky prodělal určitý vývoj a změny, než se zformoval do současné podoby. Celkově Čínu můžeme považovat za zastávce reformy peacekeepingu. Kupříkladu velmi pozitivně přijala Brahimiho zprávu, s jejímž obsahem se ztotožnila, zvláště s doporučením týkající se jasných mandátů či rychlejšího procesu ustanovení misí (International Crisis Group 2009: 23–24). Pokusím se tedy zjistit, k jakým konkrétním změnám dochází v oblasti peacekeepingu dochází. Peacekeeping je poměrně široké téma, ve kterém je možné zkoumat mnoho aspektů, zároveň je diplomová práce limitována daným rozsahem, proto jsem zvolila konkrétní oblasti, která budu sledovat za účelem naplnění cíle práce. Stanovila jsem si takové oblasti, na kterých se pokusím ukázat, jak Čína proměňuje a formuje peacekeeping. První oblastí analýzy bude peacekeeping jako takový vztažený především k OSN, neboť Čína oponuje mírovým misím bez souhlasu RB OSN. Obecně se zaměřím na reformy a změny, která ČLR snaží prosazovat či prosadila v oblasti peacekeepingu zejména ve vztahu k OSN. Dalšími zkoumanými aspekty jsou principy a normativní rámec peacekeepingu, neboť představují naprostý základ mírových operací. Posledním prvkem analýzy budou samotné peacekeepingové operace.

Na peacekeeping lze pohlížet jako na jeden z nástrojů, jak přispět k míru, a jak zajistit podmínky pro trvalý mír v zemích postižených konfliktem. Avšak existuje nepřehledné množství definic a konceptů peacekeepingu a přesné

vymezení toho, co vlastně představuje. Jak jsem již naznačila, formální definice peacekeepingu chybí. Nadto není uveden v Chartě OSN, neboť peacekeeping byl formován takřikajíc za „chodu“. Peacekeeping jako takový prošel proměnou a tedy i koncept se postupně proměnil. Vzhledem k tomu, že se v této diplomové práci soustředím na peacekeeping, jak jej formuluje OSN, budu tudíž využívat koncept peacekeepingu dle OSN. Stejně tak budu hovořit spíše o mírových operacích s mandátem OSN, jelikož Čína neparticipuje na misích, které nejsou pod taktovkou OSN.⁴

V teoretické části bude předložen koncept peacekeepingu, jak byl etablován postupně od 50. let. Stěžejní jsou léta devadesátá, kdy se peacekeeping poměrně výrazně proměnil. K formování současného peacekeepingu neodmyslitelně přispěl již zmíněný *Brahimiho report*, který je reflektován v první části stejně jako *Agenda pro mír*, na jejímž základě vznikl *Odbor pro mírové operace* (Department of Peacekeeping Operations/DPKO). Brahimiho report odráží vývoj peacekeepingu a bere v úvahu zkušenosti, které OSN doposud získala. Účelem reportu bylo předložit doporučení, jak zlepšit stávající peacekeeping. Zpráva vykresluje posun od tradičních misí směrem k robustním operacím na udržení míru a zdůrazňuje nedostatky peacekeepingu (UN 2000). OSN nikdy neměla sepsaný jednotný dokument, který by se zabýval konceptem mezinárodního peacekeepingu až do doby, kdy byl přijat dokument *Mírové operace OSN: principy a zásady* (United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines), tzv. *Capstone Doctrine*, v roce 2008. Doktrína se zabývá vývojem peacekeepingu OSN, normativním rámcem a principy peacekeepingu, dále plánováním peacekeepingových operací a jejich úspěšnou implementací.

⁴ Jak je uvedeno výše, Čína nepřipouští jednání bez mandátu RB OSN. I přesto však lze najít výjimky. Čína se například zapojila do mise Atalanta, kterou vede Evropská unie u somálského pobřeží proti pirátům nebo v rámci dialogu s NATO potvrdila roli této organizace v Afganistánu (Mohan – Gippner 2015: 99).

První kapitola teoretické části se věnuje definici peacekeepingu, na což navazuje kapitola zabývající se vývojem peacekeepingu. Dále se v této části zaměřuji na principy peacekeepingu, jeho normativní rámec a v neposlední řadě i na samotné peacekeepingové mise, zejména na jejich současný charakter. Tyto kapitoly představují základ pro následnou analýzu. Na teoretickou část plynule navazuje část třetí, která pojednává o vývoji čínského zapojení v peacekeepingu, a to zejména od 90. let, kdy se Čína výrazněji začala zapojovat, čemuž se věnuje první kapitola této části. Další kapitola se zabývá čínským přístupem k peacekeepingu. Považuji za vhodné představit i základní motivy, jež vedou ČLR k peacekeepingu, o čemž hovoří třetí kapitola. Druhou část uzavírá kapitola pojednávající o současném čínském zapojení. Ve čtvrté části diplomové práce se zabývám tím, jak konkrétně Čína formuje a proměňuje peacekeeping, přičemž tato část obsahuje tři kapitoly, které se týkají jednotlivých oblastí analýzy – peacekeepingu, principů a normativního rámce peacekeepingu, peacekeepingových misí. Odpověď na výzkumnou otázku předložím v závěru diplomové práce. Na závěr nabídnu svůj pohled na budoucí roli Číny v oblasti peacekeepingu a zamyslím se nad možným dalším vývojem.

Základ diplomové práce tvoří sběr dat a jejich následná analýza. Pro analýzu daného tématu se mi jeví jako nejvhodnější užití případové studie. Předkládané téma lze považovat za relativně málo analyzované ve světovém, natož českém prostředí, přesto je téma stále více akcentované. Peacekeeping má v odborné literatuře dostatečné zastoupení, přičemž zdroje se týkají především mírových operací jako takových, ne však teoretických přístupů k mezinárodnímu peacekeepingu. Problematickou skutečností představuje fakt, že se odborníci ani státy nedokážou shodnout na jedné definici peacekeepingu, každý si jej vykládá po svém a za tímto pojmem se tak může skrývat ledacos. Jak uvádím výše, pro diplomovou práci budou klíčové formulace a dokumenty OSN, které však budou doplněny o výklady některých odborníků. Budu čerpat například z knihy *Understanding Peacekeeping*, kde celou situaci ohledně definování

peacekeepingu rozebírají Alex Bellamy, Paul Williams a Stuart Griffin. Čínská role v peacekeepingu se diskutuje čím dál více, ale stále chybí podrobné zpracování tématu, spíše se literatura zabývá konkrétními misemi, na nichž Čína participuje či participovala. Obsahem této práce je tedy poměrně nové téma a je logické, že diplomová práce se potýká s jistými limity.

Diplomová práce se opírá o tři skupiny zdrojů – odborné publikace, odborné články a internetové prameny, přičemž primárně vycházím především ze zahraničních zdrojů. Ke zpracování tématu budou využívány výše uvedené dokumenty OSN a další texty. Autoři se povětšinou zabývají tím, co motivuje Čínu k peacekeepingu, vývojem čínského peacekeepingu a přístupu k mírovým operacím. K tomuto tématu lze najít dostatečné množství literatury, zejména odborných článků. V práci čerpám též z odborných časopisů jako například *International Peacekeeping*, jehož jedno číslo bylo celé věnováno Číně. Důležitý zdroj pak představují oficiální čínské dokumenty a stanoviska (např. bílé knihy obrany) a prohlášení ČLR na půdě OSN. Stěžejní čínské dokumenty jsou přeloženy do anglického jazyka, čímž je částečně vyřešen problém s jazykovou bariérou a nedostupností zdrojů. Nelze opomenout ani studie a reporty různých institutů, nevládních organizací či think tanků. Příkladem může být výzkum *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)* či *International Crisis Group*. Na doplnění informací jsou v menší míře využívány také novinové zdroje – čínská, světová a další média. Neodmyslitelný zdroj pak představuje internetová stránka OSN, respektive DPKO týkající se peacekeepingu (<http://www.un.org/en/peacekeeping/>).

2 PEACEKEEPING OSN

Teoretická část diplomové práce začíná definičním vymezením peacekeepingu a klasifikací mírových misí, na což navazuje kapitola věnující se vývoji peacekeepingu, jehož počátky lze najít již v 40. letech 20. století. Pro následující části práce je stěžejní uvést principy peacekeepingu a jeho normativní rámec, čemuž se věnují samostatné kapitoly. Poslední kapitola pojednává o mírových operacích, zejména pak o jejich současném charakteru.

2.1 Definice peacekeepingu

Jak vyplývá z úvodu diplomové práce, definiční vymezení peacekeepingu není nikterak jednoduchou záležitostí. Termín bychom v Chartě OSN hledali marně, jelikož peacekeeping jako takový byl vytvořen o něco později a k jeho inkorporaci do Charty nedošlo. Čili se můžeme setkat se složitější terminologickou situací a definování pojmu peacekeeping tedy lze vnímat jako určitý problém. V Chartě se uvádí cíl OSN a to udržovat mír a bezpečnost, přičemž peacekeeping představuje bezpochyby aktivitu, která k tomu přispívá. Peacekeeping lze chápat jako mírovou aktivitu zajišťovanou vojenskými a policejními složkami, přičemž tyto aktivity tedy nejsou zaneseny v Chartě (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 1). Peacekeeping zahrnuje široké spektrum vojenských a kvazi-vojenských aktivit (MacQueen 2006: 1), ovšem panuje malá shoda na tom, co peacekeeping přesně představuje. Jednotliví aktéři mezinárodního systému jako jsou vlády a mezinárodní organizace se odlišují ve vnímání peacekeepingu, situaci navíc komplikuje zaměňování termínů peacekeeping, peacemaking a peacebuilding. Za termínem peacekeeping se tak skrývá mnoho činností.⁵ Shodu na definici navíc stěžuje fakt, že jsou státy názorově rozděleny v otázkách suverenity, neutrality a intervencí (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 14). Tím pádem se čas od času stane, že jsou různé

⁵ Např. USA nazývají invazi do Grenady v roce 1983 jako peacekeepingovou operaci.

operace označovány jako peacekeepingové, přestože některé z jeho definic nenaplňují (Diehl 2008: 3).

Nyní se podíváme na konkrétní výklady vybraných autorů/institucí. *International Peace Academy* definuje peacekeeping jako „prevenci, zadržování, umírnění a ukončení nepřátelských akcí mezi anebo uvnitř států skrze mezinárodně organizovanou a vedenou mírovou intervencí třetí strany, s využitím multinárodních ozbrojených vojenských sil, policie a civilistů k obnovení a udržení míru“ (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 16).⁶ Paul Diehl charakterizuje peacekeeping jako „rozmístění neutrálních a lehce ozbrojených interpozičních sil, následující po ukončení ozbrojeného konfliktu, a se souhlasem státu, na jehož území jsou tyto síly rozmístěny, za účelem zabránění obnovení vojenského konfliktu a podpory prostředí, kde mohou být konflikty vyřešeny“ (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 16).⁷ Obě definice hovoří spíše o provádění konkrétních úkolů, přičemž se zaměřují především na úkoly plynoucí z prvotních misí OSN (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 16). Další pojetí vymezuje peacekeeping jako „vojenské operace prováděné se souhlasem všech hlavních stran sporu, jejichž cílem je monitorovat a usnadnit implementaci dohody (o příměří, klidu zbraní nebo jiných takových dohod) a podpora diplomatického úsilí za účelem dosažení dlouhodobé politické dohody“ (USA 1995).⁸ Budeme-li se držet vymezení podle *Agendy pro mír* z roku 1992 vypracované Butrusem Butrusem-Ghálím, tak peacekeeping je „rozmístění přítomnosti OSN v oblasti, dosud se souhlasem všech zainteresovaných stran, obvykle zahrnující vojenský a/nebo policejní personál, často též personál civilní. Peacekeeping je technika,

⁶ The prevention, containment, moderation, and termination of hostilities between or within states, through the medium of a peaceful third party intervention organised and directed internally, using multinational forces of soldiers, police civilians to restore and maintain peace.

⁷ The imposition of neutral and lightly armed interposition forces following a cessation of armed hostilities, and with permission of the state on whose territory those forces are deployed, in order to discourage a renewal of military conflict and promote an environment under which the underlying dispute can be resolved.

⁸ Military operations undertaken with the consent of all major parties to a dispute, designed to monitor and facilitate implementation of an agreement (cease fire, truce, or other such agreements) and support diplomatic efforts to reach a long-term political settlement.

kteřá rozšiřuje možnosti jak prevence konfliktů, tak tvorby míru“ (Agenda for Peace 1992).⁹ OSN v knize *The Blue Helmets* definuje mírovou operaci jako „operaci zahrnující vojenský personál bez donucovací síly, prováděnou OSN, aby byl udržen nebo vyřešen mezinárodní mír a bezpečnost v oblastech konfliktu“ (Ramsbotham – Woodhouse 1999: xi).¹⁰ Na druhou stranu *Handbook on Multidimensional Peacekeeping Operation* obsahuje spíše úkoly peacekeeperů, než aby se manuál vypořádal s konceptuálními a definičními otázkami. DPKO formuluje peacekeeping jako jednu z mírových a bezpečnostních aktivit (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 14–15). Dokument *Mírové operace OSN: principy a zásady* zmiňuje tvorbu míru (*peacemaking*), vynucení míru (*peace enforcement*), budování míru (*peacebuilding*) a prevenci konfliktů (*conflict prevention*) (DPKO – DFS 2008: 17–18). Je na místě vyjasnit si i termíny, které se nejvíce zaměřují, abychom se vyvarovali nejasností. Dle Agendy pro mír je *peacemaking* „akce vedoucí k dovedení nepřátelských sil k dohodě, v zásadě pomocí mírových prostředků dle Kapitoly VI Charty OSN“ a preventivní diplomacie je „akce na prevenci vzniku sporů mezi stranami, či na prevenci eskalace stávajících sporů v konflikty a jejich omezení v případě, že vypuknou“ (UN 1992).¹¹ *Peace enforcement* zahrnuje řadu donucovacích opatření včetně užití síly pod mandátem RB OSN, která rada použije v případě ohrožení či porušení míru nebo aktu agrese (DPKO – DFS 2008: 18). *Peacebuilding* je dlouhodobý proces zaměřující se na příčiny konfliktu za účelem vytvoření podmínek pro udržitelný mír (DPKO – DFS 2008: 18).

⁹ Peace-keeping is the deployment of a United Nations presence in the field, hitherto with the consent of all the parties concerned, normally involving United Nations military and/or police personnel and frequently civilians as well. Peace-keeping is a technique that expands the possibilities for both the prevention of conflict and the making of peace.

¹⁰ An operation involving military personnel, but without enforcement powers, undertaken by the United Nations to help maintain or restore international peace and security in areas of conflict.

¹¹ Peacemaking is action to bring hostile parties to agreement, essentially through such peaceful means as those foreseen in Chapter VI of the Charter of the United Nations. Preventive diplomacy is action to prevent disputes from arising between parties, to prevent existing disputes from escalating into conflicts and to limit the spread of the latter when they occur.

Jednotlivé přístupy k mírovým operacím se zaměřují zejména na klíčové principy peacekeepingu (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 1) nebo se zabývají klasifikací mírových misí či je dělí podle vývojových fází (Diehl 2008: 16–17). Jiné přístupy zase vycházejí z funkcí mírových operací (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 15). Autor, který se věnuje rozdělení mírových operací dle funkcí, je Marrack Goulding, jež rozlišuje přesně šest typů operací – preventivní rozmístění, tradiční peacekeeping, operace podporující implementaci dohod, operace na ochranu poskytování humanitární pomoci, rozmístění jednotek OSN na území státu v případě kolapsu státních institucí a vnucení příměří (*ceasefire enforcement*) (Goulding 1993: 456–459). Dále velmi podrobnou klasifikaci sestavili Paul Diehl, Daniel Druckman a James Wall, kteří identifikují 12 různých typů mírových misí:

- Tradiční peacekeeping (traditional peacekeeping)
- Pozorování (observation)
- Kolektivní donucování (collective enforcement)
- Volební dozor (election supervision)
- Humanitární asistence během konfliktu (humanitarian assistance during conflict)
- Budování státu/národa (state/nation building)
- Pacifikace (pacification)
- Preventivní rozmístění (preventive deployment)
- Verifikace zbrojních kontrolních mechanismů (arms control verification)
- Ochranné služby (protective services)
- Intervence na podporu demokracie (intervention in support of democracy)
- Vynucování sankcí (sanctions enforcement) (Diehl – Druckman – Wall 1998: 39–40).

OSN jako taková inklinuje spíše ke klasifikaci peacekeepingu podle generací, přičemž se rozlišují tři generace. První generaci představují tzv. modré

přílby, které primárně vykonávaly dozor a ochranu mírových dohod a příměří. Druhá generace se formuje po roce 1989, kdy peacekeeperům přibyly úkoly (nově nejen vojenské) a třetí generace pak zobrazuje mix aktivit na udržení a vynucení míru (Gareis – Warwick 2005: 96). Generacím peacekeepingu se více věnuje následující kapitola.

Peacekeeping může být vnímán jako možnost, jak si zlepšit reputaci na mezinárodní scéně (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 5) a lze ho považovat za prostředek, kterým se dá nastolit trvalý mír po ukončení válečného stavu, ale pouze za předpokladu, že strany konfliktu vykazují politickou vůli. Původně se jednalo primárně o konflikty mezistátního charakteru, ale později se přidaly vnitrostátní konflikty a občanské války. Tento vývoj následně vedl k proměně struktury peacekeepingových misí (DPKO 2003: 1).

2.2 Vývoj peacekeepingu

Prvopočátky peacekeepingu můžeme spatřovat v pozorovatelských misích ve 40. letech minulého století, které byly ustanoveny v Palestině a Kašmíru.¹² Tyto mise předurčily některé charakteristické prvky peacekeepingu. Mise reagovaly na konfliktní situaci v daných zemích a v obou případech šlo o budování příměří, vojenské zapojení bylo velmi nepatrné, díky čemuž se hostitelské státy necítily být ohroženy intervencí. V tehdejší době navíc nebyly tyto oblasti nikterak významné v rámci bipolárního uspořádání, tudíž panovala shoda na rozmístění mírové operace, neboť velmocí neshledávali peacekeeping jako konfliktní záležitost. Za zrod peacekeepingu se však považuje mírová mise

¹² První pozorovatelská mise (United Nations Truce Supervision Organization/UNTSO) byla ustanovena v roce 1948 v reakci na arabskou invazi nově vzniklého Izraele, konkrétně na území Palestiny. Vojenští pozorovatelé zde zůstávají dodnes. Jejich úkolem od počátku bylo monitorování příměří a dohled nad dodržováním dohod (DPKOa nedatováno). Mise v Kašmíru (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan/UNMOGIP) byla ustanovena 1949, aby dohlížela na příměří mezi Indií a Pákistánem. Taktéž funguje do současnosti (DPKOb nedatováno).

v Suezském kanálu v roce 1956.¹³ V případě UNEF (United Nations Emergency Force) se totiž nejednalo jen o pozorování. Ač byly všechny tři uvedené mise založeny na nestrannosti, nezapořádání se do politických procesů a na neagresivní vojenské přítomnosti, UNEF se lišila z hlediska svého rozsahu (MacQueen 2006: 61–67). Okolnosti mise byly specifické tím, že kvůli přímému zapojení dvou stálých členů RB OSN nebylo umožněno přijetí rezoluce a vyřešení celé krize. Proto se na scéně objevilo Valné shromáždění OSN, které mimořádně zasedlo, aby danou situaci řešilo. Klíčovou roli při ustanovení UNEF sehrál tehdejší kanadský ministr zahraničí Lester Pearson (MacQueen 2006: 71). Neodmyslitelně je spojen s misí také tehdejší generální tajemník OSN Dag Hammarskjöld, který vytvořil klíčové principy peacekeepingu. Hammarskjöld se obecně snažil vytvořit propracovanější roli OSN při udržování míru. Hovořil o mechanismu preventivní diplomacie, čili o preventivních zásazích v krizových situacích, přičemž měl na mysli spojení diplomatického a omezeného vojenského úsilí (MacQueen 2006: 68). V případě UNEF byla použita síla jen v sebeobraně, nejednalo se o politickou roli a Egypt jako hostitelský stát souhlasil. Mise UNEF tak poskytla základní model peacekeepingové operace (MacQueen 2006: 74) a reprezentuje zásadní okamžik historie mezinárodního peacekeepingu. Tato mise se stala modelem pro další operace, přičemž vycházela ze čtyř principů – souhlas stran konfliktu, přímá odpovědnost OSN, neutralita, užití síly jen v sebeobraně (Gareis – Warwick 2005: 100–101).

Peacekeeping tedy vzniká v 50. letech 20. století a od té doby se proměnil zejména v reakci na výzvy a neúspěchy. Jak již bylo řečeno, peacekeepingové aktivity byly vystavěny na principech souhlasu, nestrannosti a minimálního užití síly. Byl tedy vyžadován souhlas státu s mírovou operací na jeho území, peacekeepeři museli být nestranní ve vztazích se stranami konfliktu, a mohli použít vojenskou sílu pouze v sebeobraně (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 2).

¹³ UNEF I byla zřízena 1956 za účelem monitorování příměří včetně stažení ozbrojených sil Velké Británie, Francie a Izraele z území Egypta. Na žádost Egypta byla v roce 1967 stažena (DPKOC

V průběhu formování konceptu došlo k vytvoření neformální „kapitoly šest a půl“ Charty OSN, o což se přičinil právě Hammarskjöld (Gareis – Varwick 2005: 94). Jak již bylo zmíněno, Charta OSN neobsahuje ustanovení týkající se mírových operací. Kapitola VI umožňuje OSN řešit spory mezi státy mírovou cestou, Kapitola VII dává možnost použít sílu za účelem udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Hammarskjöld označil peacekeepingové mise jako kapitolu VI ½, což naznačuje, jak se peacekeeping pohybuje na tenkém ledě, co se týče ustanovení Charty (Hillen III 1994: 28). Kapitola VI ½ kombinuje diplomatické přístupy uvedené v Kapitole VI a donucovací opatření dle Kapitoly VII, mise dle Kapitoly VI ½ lze charakterizovat jako mírové operace s donucovacími prvky (Diehl 2008: 27). Užití Kapitoly VI ½ tedy může být vnímáno problematicky, na hraně legality.

Ovšem po dekádě 80. let se principy a cíle rozvinuly s ohledem na množství občanských válek a vnitrostátních konfliktů. V průběhu studené války bylo hlavním úkolem peacekeeperů monitorování dohod o příměří a demilitarizovaných zón a pomoc s budováním důvěry mezi stranami konfliktu. S koncem bipolárního konfliktu byly úkoly poněkud rozšířeny – např. o pomoc s budováním liberálního demokratického uspořádání, tržní ekonomiky či posilování občanské společnosti. V některých případech se objevil i úkol spočívající ve správě teritoria (např. Východní Timor) (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 2–3). Peacekeeping procházel permanentní změnou od jeho „renesance“ v roce 1988, kdy se mírové mise začaly odlišovat od klasického peacekeepingu známého do té doby, který spočíval na vojenské operaci nevycházející ze síly. Avšak nebyl to výsledek dlouhodobého procesu hledání nových konceptuálních úvah, ale jednalo se spíše o opatření reagující na situaci, tj. reaktivní přístup (Gareis – Varwick 2005: 94, 226–227). Agenda pro mír svým způsobem představuje bod zvratu, jelikož se snaží o konceptualizaci a definici peacekeepingu. Peacekeeping je zde uveden jako jeden ze čtyř nástrojů prevence

a řešení konfliktů. Zpráva přichází s myšlenkou, že peacekeeping je jedním ze způsobů, jak mohou třetí strany přispět k řešení, prevenci a řízení násilných konfliktů (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 17). Agenda pro mír přezkoumává možnosti peacekeepingu a reaguje na změny mezinárodního systému po konci studené války. Zprávu lze považovat svým způsobem za pozitivní, ač opatrnou. Dokument reprezentuje návrhy Butruse-Ghálího, který například navrhl vytvoření rezervního fondu pro mírové operace (MacQueen 2006: 150–152) a také nově artikuloval širší úkoly peacekeepingu. Na základě toho se následně vyčlenily multidimenzionální mise, které absorbovaly některé návrhy (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 6).

Dá se říci, že další mezník symbolizuje Brahimiho zpráva, která zobrazuje výsledek práce Panelu OSN o mírových operacích (Panel on United Nations Peace Operation), jehož předsedou byl alžírský ministr zahraničí Lakhdar Brahimi. Tento panel ustanovil generální tajemník OSN Kofi Annan. Report představuje ucelený přehled o otázkách týkajících se peacekeepingu. Peacekeeping zde není brán jako preventivní diplomacie, ale jako prevence konfliktu (MacQueen 2006: 240). Brahimiho report shrnuje celkem 57 doporučení, přičemž jedním z doporučení je, aby jednotky OSN operovaly pouze na základě robustního mandátu a byly na mise vysílány za předpokladu, že budou stanovena jasná pravidla a mise budou řádně vyzbrojeny. Objevil se také návrh na stálé pohotovostní síly OSN (Gareis – Warwick 2005: 110). Zpráva dále navrhuje, aby tradiční operace byly rozmístěny do 30 dní od přijetí rezoluce a komplexní mise do 90 dní (UN 2000: 15). Nyní se zaměříme na hlavní doporučení Brahimiho zprávy, která jsou mimo jiné podporována Čínou:

- Mezinárodní společenství se musí shodnout, že peacekeeping je vhodná volba vzhledem k charakteru konfliktu.
- Strany konfliktu musí být ochotny přestat bojovat a prosazovat svoje cíle nenásilným způsobem.

- Všechny klíčové strany se musí dohodnout na OSN a přijmout její roli při řešení konfliktu.
- Peacekeepingové operace musí být součástí komplexnější snahy, jenž má řešit konflikt, tzn. zapojení dalších entit OSN, členských států a mezinárodních organizací.
- Strategie musí brát v úvahu regionální rozměr.
- RB OSN (hlavně stálí členové) se musí shodnout na cílech operace a poskytnout jasný mandát.
- RB OSN musí zajistit naplnění mandátu. Tzn., že musí odsouhlasit vhodné počty nasazených jednotek adekvátně vybavených a vycvičených.
- Rychlé rozmístění personálu a materiálu napomáhá schopnosti důvěryhodnosti mise.
- Státy musí být připraveny spolupracovat a dodržet závazek peacekeepingu i delší dobu, protože mír nelze zajistit přes noc.
- Mezinárodní civilní personál OSN musí plnit své funkce profesionálně se způsobilostí a bezúhonností. Je nutný kvalifikovaný personál (DPKO 2003: 6).

Nyní se vrátíme ke generacím peacekeepingu, z nichž lze rozpoznat určité směřování a vývoj peacekeepingu. Tradiční mise neboli mise první generace byly navrženy tak, aby reagovaly na krize mezistátního charakteru. Vyznačují se tím, že jsou lehce vyzbrojeny nebo dokonce neozbrojeny a dohlíží především na příměří a monitorují nárazníkové zóny (Doyle – Sambanis 2006: 12). Typický příklad představuje mise UNEF. Mise druhé generace plní kromě vojenských funkcí i jiné úkoly (policejní a civilní) a zaměřují se na rozšiřování kapacit státu (př. ekonomická přestavba) a institucionální transformaci (př. reforma soudnictví). Operace vycházejí z principu souhlasu stran konfliktu, ale povaha a účely, pro něž se souhlas uděluje, jsou odlišné od misí první generace. Prostřednictvím mise se obvykle OSN podílí na realizaci mírových dohod, které se dotýkají kořenů konfliktu a tím se budují základy pro stabilní vládu. Jako

příklad misí druhé generace lze uvést např. misi v Namibii (UNTAG) či Mosambiku (United Nations Operation in Mozambique/ONUMOZ). Mise třetí generace v sobě spojují prvky peacekeepingové operace s peace enforcement. Primárně se jedná o ochranu při poskytování humanitární pomoci při prosazování příměří. Tyto operace jsou charakterizovány nedostatkem souhlasu jedné nebo více stran konfliktu. Mise tohoto typu se uskutečnila například v Somálsku (United Nations Operation in Somalia II/UNOSOM II) (Doyle – Sambais 2006: 15–16).

Změna nastala i v tom, jak jsou mírové operace organizovány, řízeny či financovány. Již od počátku někteří stálí členové RB OSN odmítli čerpání financí vynakládané na peacekeeping z řádného rozpočtu OSN.¹⁴ Financování operací tudíž začalo být závislé na dobrovolných přispěvcích. Zásadní myšlenkou bylo, že každý stát by měl přispívat podle svých možností. Je nutno uvést, že v 90. letech se peacekeeping OSN potýkal s finanční krizí, resp. došlo k situaci, kdy peacekeepingové aktivity byly podfinancovány. Systém financování byl reformován v roce 2005, kdy bylo vytvořeno 10 kategorií, do nichž jsou jednotlivé státy zařazeny, což předurčuje jejich podíl na peacekeepingovém rozpočtu. Obecně nejvíce přispívají země Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 4). Nic se nemění na tom, že mise autorizuje RB OSN, takže stálí členové rady mají v rámci rozhodovacího procesu výsadní postavení. Plánování misí spadá pod Sekretariát OSN, resp. DPKO a Odbor pro politické záležitosti (Department of Political Affairs/DPA), jejichž lidé spolupracují s členy RB OSN; přičemž DPKO se zabývá technickými aspekty mise (např. požadavky na velikost a vybavení jednotek). V roce 2007 vznikl ještě Odbor na podporu v terénu (Department of Field Support/DFS), který má na starosti logistickou podporu, řízení rozpočtu atd.. Výbor Valného shromáždění, který je označován jako pátý (General

¹⁴ Mimo UNMOGIP, která je hrazena z řádného rozpočtu (Gareis – Warwick 2005: 99).

Assembly's Fifth Committee) se zase zabývá finančními otázkami (Koops – MacQueen – Tardy 2015: 3).¹⁵

2.2.1 Responsibility to protect

Po konci studené války panovalo všeobecné nadšení ohledně humanitárních intervencí, avšak po událostech jako zásah NATO v Jugoslávii nebo americké invazi do Iráku, začaly být intervence, byť humanitární, odmítány. Již od 90. let se vedla diskuze o tom, že je nutné zamyslet se nad pojetím suverenity ve vztahu k zásahu mezinárodního společenství. Termín humanitární intervence je vnímán v negativních konotacích, neboť pojem intervence bývá spojován s vojenskou akcí, kdežto termín humanitární evokuje pocit nějakého trápení, jež je třeba napravit. Slovní spojení humanitární intervence spíše vyvolávalo dojem oprávněné intervence. Myšlenka mezinárodní akce získala nový náboj poté, co byla spojena s účelem ochrany obyvatelstva, ne jen s dodržováním lidských práv. Tzn., že mezinárodní společenství by nemělo zasahovat, pokud v některém státě nepanuje demokratické uspořádání, ale má odpovědnost zasáhnout, pokud v dotyčném státě bude probíhat například genocida. Objevila se tedy poptávka zabývat se konceptem humanitární intervence více do hloubky. Tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan ustanovil speciální komisi právě v reakci na události v dekadě 90. let (např. genocida ve Rwandě) (Newman 2009). Mezinárodní komise pro intervence a státní suverenitu (International Commission on Intervention and State Sovereignty/ICISS) se zabývala otázkou, jak skloubit ustanovení Charty OSN o respektování suverenity státu a opatření na ochranu obyvatel před porušováním lidských práv. Roku 2001 ICISS představila ve svém reportu princip *responsibility to protect* (R2P) (Teitt 2011: 299–300). Základními premisami zprávy ICISS jsou, že státní suverenita znamená odpovědnost státu chránit své

¹⁵ Když byl v roce 1965 výbor založen, Čína jeho ustavení odsoudila jako pokus USA předělat OSN k obrazu svému a utlumit revoluční pokusy v některých zemích (Hu 2014).

obyvatele a za druhé, pokud stát není schopen či ochoten zabránit masovému zabíjení nebo etnickým čistkám, přechází tato odpovědnost na mezinárodní společenství. Zpráva se dále věnovala konkrétním pravidlům, postupům a kritériím, jak by měly členské státy OSN zasáhnout na ochranu obyvatelstva (Teitt 2011: 301). Na světovém summitu v roce 2005 bylo přijato ustanovení, že každý stát je odpovědný za ochranu svých obyvatel před genocidou, válečnými zločiny a zločiny proti lidskosti, etnickými čistkami včetně jejich předcházení a podněcování. Každý stát má odpovědnost provádět taková opatření (mírová, diplomatická atp.), aby pomohl jinému státu s ochranou obyvatel. Až jako poslední možnost se chápe kolektivní akce OSN na základě Kapitoly VII Charty OSN (Teitt 2011: 303). Generální tajemník OSN Pan Ki-mun formuloval zprávu o implementování principu R2P, který stojí na třech pilířích. Stát je odpovědný za ochranu obyvatel před zločiny typu genocida apod. (viz výše), mezinárodní společenství je odpovědné za pomoc státům při ochraně obyvatel a za třetí, mezinárodní společenství je odpovědné zasáhnout, pokud stát selhává v ochraně svého obyvatelstva před masovými zvěrstvy (UNa nedatováno).

2.3 Principy peacekeepingu OSN

Ačkoli se peacekeeping neustále vyvíjí, tři základní principy zůstávají stejné, přičemž tyto principy jsou propojeny a vzájemně se posilují a hovoří se o nich jako o tzv. svaté trojici (Diehl 2008: 6). Principy vlastně odrážejí základní zásady mezinárodního práva – suverenity, nezasahování a nepoužívání síly (White 2015: 44).

Souhlas stran je první z klíčových principů peacekeepingu. Mírové operace jsou rozmisťovány pouze na základě souhlasu hlavních stran konfliktu. OSN tak může realizovat úkoly dané mandátem. V případě nesouhlasu se prakticky peacekeepingová mise stává jednou ze stran konfliktu a objevuje se riziko, že operace bude mít spíše vynucovací charakter, což by představovalo odklon od pouhého udržování míru. Souhlas však nezaručuje kladné přijetí i na

lokální úrovni, zvláště v místě, které není pod kontrolou jedné ze stran konfliktu (DPKOD nedatováno). Při výkonu mandátu se OSN musí neustále ujistovat, zda neztrácí souhlas hlavních stran, a že mírový proces směřuje k lepším zítřkům. Souhlas může být někdy nejistý vzhledem k možné absenci důvěry mezi stranami konfliktu, což může pro OSN znamenat výzvu (DPKO – DFS 2008: 32–33). Souhlas hostitelského státu ztratila kupříkladu mise v Demokratické republice Kongo (dále DRK) (United Nations Organization Mission in the DRC/MONUC), kdy v roce 2010 konžská vláda přestala misi podporovat a volala po odchodu mírových sil OSN. OSN se rozhodla misi neukončit, jelikož se obávala katastrofických důsledků, proto RB OSN změnila mandát mise a prodloužila ji (United Nations Stabilization Mission in the DRC/MONUSCO) (Mariani 2015: 249).

Dalším principem je *nestrannost*, která by neměla být zaměňována s neutralitou. Peacekeepingové operace by měly být nestranné ve vztazích s účastníky konfliktu, ale nutně to neznamená, že by měly být neutrální. Figurují jako rozhodčí a tudíž by měly trestat přestupky. Čili mírové operace by neměly omlouvat porušování závazků mírového procesu nebo mezinárodních norem a zásad, jež peacekeeping OSN zastává (DPKOD nedatováno). Mírové operace se musí vyhnout jednání, které by narušilo image nestrannosti a tím i legitimitu a důvěryhodnost mise. Je zapotřebí otevřené a efektivní komunikace, která může zamezit manipulaci ohledně vnímání mise (DPKO – DFS 2008: 33–34). Mise UNMISS (United Nations Mission in the Republic of South Sudan) byla ustavena již při vzniku Jižního Súdánu, aby napomohla vytvoření podmínek pro rozvoj a posílení bezpečnosti a míru. Po roce 2013, kdy v Jižním Súdánu vypukla krize, RB OSN posílila misi mandátem k ochraně civilistů, monitorování lidských práv, zajištění dodávek humanitární pomoci a implementaci dohod o příměří. Zmíněná krize započala, když vypuklo násilí v hlavním městě Juba, které se rychle rozšířilo do několika oblastí Jižního Súdánu, což zapříčinilo politickou a bezpečnostní krizi napříč celým státem. V této době se uskutečnily protesty

proti OSN, jelikož se objevila nepodložená tvrzení, že UNMISS není nestranná a přiklání se k opoziční straně. Role UNMISS nebyla pochopena a bylo bráněno plnému fungování mise (UNb nedatováno). Důvěru místního obyvatelstva momentálně ztrácí kupříkladu mise v DRK (MONUSCO), v souvislosti s ochranou civilistů, konkrétně v oblasti Severního Kivu. Peacekeepeři jsou obviňováni z toho, že nejsou schopni zabránit útokům na civilisty, i když vědí, kdo útoky páchá. Peacekeepeři jsou zde přezdívaní jako „turisté ve vrtulníku“, místní populace vnímá misi negativně a ztratila v ní důvěru (Moloo 2016).

Posledním principem je *nepoužití síly s výjimkou sebeobrany a obrany mandátu*. Peacekeepingové operace neslouží jako nástroj vynucování, mohou použít sílu tedy jen za předpokladu sebeobrany. V nestálých situacích má RB OSN pravomoc udělit operaci robustní mandát, který opravňuje k použití nezbytných prostředků za účelem odvrácení pokusu narušit politický proces, ochrany civilistů (jimž hrozí bezprostřední nebezpečí fyzického útoku) a/nebo pomáhat státním orgánům s udržováním pořádku. Je nutno podotknout, že robustní operace by neměly být zaměňovány s peace enforcement podle Kapitoly VII. Robustní peacekeeping zahrnuje tolik síly, kolik povolí RB OSN, a s čímž souhlasí stát a/nebo hlavní strany konfliktu. Naproti tomu peace enforcement nevyžaduje souhlas daných aktérů, avšak použití síly by mělo být až krajní možností (DPKOD nedatováno). Největší proměnou prošel právě princip použití síly v sebeobraně, jelikož v současnosti lze užít sílu i v případě ochrany mandátu (Ramsbotham – Woodhouse 1999: 2). Peacekeepeři mohou použít sílu k ochraně civilních obyvatel, což zpravidla vyžaduje větší vojenskou sílu a volnější podmínky nasazení (Diehl 2008: 58).

2.4 Normativní rámec peacekeepingu OSN

Ústřední dokument představuje jednoznačně Charta OSN, která mimo jiné obsahuje i cíle organizace. Článek 1 uvádí, že hlavním cílem je „udržovat mezinárodní mír a bezpečnost“ s tím, že může přijímat opatření za účelem

prevence a odstranění hrozeb.¹⁶ Tento článek bývá předkládán jako právní základ peacekeepingu. OSN byla založena, aby chránila další generace před válkou, a ač není peacekeeping explicitně zanesen do Charty OSN, stal se nástrojem, jak dosáhnout stanoveného cíle (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 47). Právní základ mírových operací se opírá o existenci Kapitoly VI, VII a VIII Charty. Ustanovení Kapitoly VI se týkají „Pokojného řešení sporů“, zatímco Kapitola VII hovoří o „Akci při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných“ a Kapitola VIII pojednává o „Oblastních dohodách“¹⁷. Peacekeeping OSN bývá často spojován s Kapitolou VI (či tzv. kapitolou šest a půl). Nicméně při rozhodování nemusí RB OSN odkazovat na ustanovení Charty OSN (DPKO – DFS 2008: 13–14).

Pro normativní rámec peacekeepingu jsou klíčová lidská práva ukotvená mezinárodním právem, konkrétně Všeobecnou deklarací lidských práv, která každému jedinci garantuje základní svobody a lidská práva. Peacekeepingové operace by měly být realizovány s respektem k lidským právům a peacekeepeři by měli jednat v souladu s nimi. Peacekeepeři musí být schopní rozpoznat, zda někdo porušuje mezinárodní normy týkající se lidských práv a být připraveni reagovat v mezích svého mandátu (DPKO – DFS 2008: 14–15). K tomuto účelu slouží bulletin vydaný generálním tajemníkem OSN, jenž stanovuje principy a pravidla mezinárodního práva, kterými by se měli peacekeepeři řídit. Další pilíře normativního rámce ztělesňuje mezinárodní humanitární právo, které je obsaženo zejména v Ženevských konvencích z roku 1949 a 1977. Dále zahrnuje i další konvence a dohody (např. dokumenty týkající se ochrany obětí konfliktu). Mezinárodní humanitární právo zohledňuje základní práva civilistů, obětí a nebojovníků v rámci ozbrojeného konfliktu (DPKO – DFS 2008: 15–16). Zcela

¹⁶ Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky a ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru (Charta OSN čl. 1).

¹⁷ Zapojení regionálních dohod a agentur při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v souladu s cíli Charty OSN.

nejzásadnější je však mandát RB OSN, neboť mírové operace jsou ustaveny na základě rozhodnutí RB OSN a mandát obsahuje konkrétní úlohy peacekeeperů (DPKO – DFS 2008: 16).

2.5 Peacekeepingové operace

Mírové operace mohou přispět k budování stabilního a demokratického míru i v dlouhodobém měřítku, nemohou však zastavit násilí jako peace enforcement, ale právě mohou pomoci pouze v případě klidu zbraní (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 2). Jak již bylo řečeno, peacekeepingové mise jsou ustanoveny RB OSN. Při hlasování se vyžaduje souhlas devíti členů RB OSN, z nichž pět musí být od stálých členů. Mandát se schvaluje prostřednictvím rezoluce. Mise jsou obvykle autorizovány na šest měsíců s možností prodloužení. Implementace mise pak spočívá na generálním tajemníkovi OSN, který RB OSN podává hlášení. Operace spadá pod vedení zvláštního zástupce jmenovaného generálním tajemníkem, jenž jmenuje i velitele operace (Diehl 2008: 69).

V předchozích kapitolách byl předestřen rozdíl mezi klasickými misemi (tradiční, mise první generace) a multidimenzionálními misemi (mise druhé generace, robustní, komplexní atd.). Nyní se blíže podíváme na multidimenzionální operace, které představují jádro dnešního peacekeepingu. Tradiční mise bývají založeny na vojenské operaci na podporu politické činnosti, což obnáší monitorování příměří, hlídání nárazníkových zón, přičemž peacekeepři jsou lehce nebo vůbec vyzbrojeni. Naproti tomu multidimenzionální mise jsou souborem nejrůznějších aktivit a složek (vojenská, policejní, civilní). Úkoly se týkají oblastí lidských práv, právního státu, rekonstrukce, genderu atd. Mandáty navíc mohou vykonávat i regionální či multinárodnostní peacekeepingové síly (DPKO 2003: 1). První multidimenzionální misí byla UNTAG, v rámci které byla Namibie připravována na první volby a nezávislost (Ramsbotham – Woodhouse 1999: xvi). Tato mise byla mimochodem i první

misí, do které se zapojila Čína. Pro další analýzu je nutné zmínit i konkrétní činnosti v rámci multidimenzionální mise:

- Asistence při implementování mírových dohod.
- Monitorování příměří a zastavení nepřátelských akcí, tak aby vznikl prostor pro politická jednání a mírová řešení sporu.
- Zajišťování bezpečného prostředí podporují návrat k normálnímu občanskému životu.
- Zabránění vypuknutí konfliktu a přelévání konfliktu přes hranice.
- Vedení státu nebo území při přechodu ke stabilní vládě založené na demokratických principech a dobrém vládnutí a za účelem hospodářského rozvoje.
- Správa území pro přechodné období a vykonávání všech funkcí, které jsou obvykle v kompetenci vlády (DPKO 2003: 1–2).

Mise se označují jako robustní, neboť během ní dojde nejen k rozmístění většího množství jednotek, ale mandát k použití síly je flexibilnější. Vojáci mohou použít sílu, pouze pokud je to nutné k tomu, aby naplnili své povinnosti. Zaměřují se na prevenci aktivit „narušitelů“ (př. teroristé, marginalizované skupiny) za účelem zajištění klidného mírového procesu. Mohou být také pověřeni odstrašováním nebo zastavením masakrů páchaných na civilním obyvatelstvu. Souhlas státu není vyžadován v případě, že zcela chybí vláda (př. Somálsko, Kosovo). Dříve se striktně trvalo na tom, aby nebyla zvýhodněna jedna strana konfliktu, dnes se ale může stát, že operace podpoří jednu stranu nebo vládu proti rebelům. Takový přístup se uplatňuje zejména v misích s cílem politické transformace (Diehl 2008: 57). Dále v rámci misí druhé generace nabývá na důležitosti role civilního personálu. Ač vojenský personál sehrává důležitou roli v mnoha operacích, civilní personál je považován za významný a na jeho bedrech spočívá stále více povinností, konkrétně:

- Pomoc bývalým oponentům implementovat mírové dohody prostřednictvím navazování vztahů s řadou politických aktérů a občanskou společností.
- Podpora poskytování humanitární pomoci.
- Pomoc s odzbrojením, demobilizací a reintegrací (disarmament, demobilisation, reintegration/DDR) bývalých bojovníků.
- Vedení a dohlížení nad volbami.
- Posílení právního státu, včetně pomoci se soudní reformou a výcviku civilní policie.
- Podpora dodržování lidských práv a vyšetřování údajného porušování.
- Pomoc při post-konfliktní obnově a rehabilitaci.
- Zřizování přechodné správy území směřujícího k nezávislosti (DPKO 2003: 2).

RB OSN stanovila prostřednictvím rezoluce 2086 konkrétní úkoly, jež mohou být součástí mandátu multidimenzionální mise:

- Podílení se na programech na reformu bezpečnostního sektoru (security sector reform/SSR).
- Umožnění programy DDR národním vládám.
- Posílení státních institucí na základě vlády práva.
- Poskytnutí okamžité pomoci při odminování.
- Podpora mírových a politických procesů prostřednictvím poskytování dobrých služeb, poradenství a asistence.
- Pomoc s vytvořením bezpečných podmínek za účelem usnadnění poskytování humanitární pomoci.
- Přispívání k mezinárodnímu úsilí zaměřující se na ochranu lidských práv včetně monitorování.
- Spolupráce a koordinace úsilí mezi agenturami OSN, fondy a programy OSN a dalšími partnery v oblasti ekonomického rozvoje.

- Podpora participace žen na prevenci konfliktu, řešení konfliktu a peacebuildingu (UN 2013).

Za plánování, řízení, rozmístění a podporu misí, tedy za celkové vedení, je zodpovědný DPKO (DPKO 2003: 3). Za účelem úspěšné mírové operace je nutné mít jasný mandát a dostatečné zdroje, což musí odpovídat politickým, regionálním a dalším skutečnostem státu/teritoria. Zároveň se musí brát v úvahu přání místních obyvatel. Jedině tak mohou multidimenzionální operace sloužit míru (DPKO 2003: 7). Současný peacekeeping tedy můžeme popsat jako multilaterální, multidimenzionální a multinárodnostní. Na misích participují různí aktéři a mezinárodní účastníci, mise jsou tvořeny několika složkami (vojenské, civilní, policejní) a jsou složeny z celé řady národů (které mají různé techniky, přístupy atd.) (Ramsbotham – Woodhouse 1999: xv). Mírové mise naplňují široké spektrum funkcí, ať vojenského, politického nebo humanitárního charakteru, přičemž jednotlivé funkce můžeme vidět v tabulce 2.

Tabulka 1: Funkce peacekeepingových operací

Vojenské	Politické	Humanitární
Pozorování a monitorování příměří.	Dodržování zákonů a udržování pořádku.	Ochrana humanitárních konvojů.
Udržování nárazníkových zón.	Pomoc při nastolení funkční vlády.	Ochrana humanitárních pracovníků
Odzbrojení nepřátelých frakcí.	Pomoc s udržením nezávislosti.	Poskytování humanitární pomoci.
Regulace dispozic sil.	Přizpůsobení/vyjednávání s vládnoucími entitami.	Zřízení, podpora a ochrana oblastních ochranných zón.
Prevence infiltrace.	Administrace voleb.	Pomoc při repatriaci uprchlíků.
Prevence občanské války.	Vykonávání dočasné místní správy.	Monitorování uprchlíků.
Dohled nad dodržováním bezpečnostních dohod.	Zajištění bezpečnosti a pomoc s obnovením ekonomického života.	Logistická podpora humanitárních projektů včetně dopravy apod.
Dozor nad vojenskými posádkami.	Management a arbitráž místních sporů.	Dohled nad dodržováním dohod o lidských právech.

Odmínování.	Opatření na budování důvěry.	
Výcvik/reorganizace vojenských jednotek.	Výcvik policejních sil.	

Zdroj: (Ramsbotham – Woodhouse 1999: xviii)

Na misích se podílí i jiné subjekty OSN jako Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees/UNHCR), Dětský fond OSN (United Nations Children's Rights and Emergency Relief Organization/UNICEF), Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme/UNDP) a další (DPKO 2003: 2). Předmětem stálých diskuzí je i zapojení jiných aktérů do peacekeepingu, např. regionálních organizací (Africká unie/AU, Hospodářské společenství západoafrických států/ECOWAS, NATO). Zapojení regionálních organizací je ošetřeno Chartou OSN, konkrétně Kapitoulou VIII, a ač je taková participace přínosem, existuje jeden problematický aspekt. Vedou se rozpravy o tom, jak naložit s tím, že regionální organizace by k operaci měly získat souhlas RB OSN, což se ale ne vždy daří (např. zásah Společenství nezávislých států v Gruzii) (White 2015: 46–47). Nasbírané zkušenosti mimo jiné postupně ukázaly další faktory úspěšné mise jako legitimitu, důvěryhodnost a podporu národního a místního vlastnictví. Mezinárodní legitimita je stěžejní pro peacekeepingové operace. Legitimita je odvozena od mandátu RB OSN, ale širší spektrum států podílejících se na misi ji dále zvyšuje (DPKO – DFS 2008: 36). Co se týče úspěšnosti mírových misí, je těžké říci, které přesně lze považovat za úspěšné, neboť záleží, jaká se stanoví kritéria hodnocení. Proto se odborníci neshodují na výčtu úspěšných mírových operací. Někteří považují za úspěšnou misi v Libanonu (United Nations interim Force in Lebanon/UNIFIL) nebo se za příklad uvádí mise v Sierře Leoně (United Nations Mission in Sierra Leone/UNAMSIL) (Deutsche Welle 2012).

Přístup k mírovým operacím vychází z pojetí suverenity daného aktéra. Na závěr této části se podíváme na rozdíl mezi tzv. vestfálským a postvestfálským modelem k peacekeepingu, který ve své knize rozebírají Bellamy, Williams

a Griffin (2011), přičemž ČLR řadí k vestfálskému ideálu. Vestfálský model se odvíjí od vestfálského pojetí suverenity. Peacekeepingové operace dle vestfálského přístupu se zakládají na mírovém řešení sporů, ale mohou pomáhat státu i s potlačením separatistických hnutí či pomoci s budováním státních kapacit (Bellamy – Williams – Griffin 2011: 32). Postvestfálský přístup se etabluje po konci studené války, přičemž v současnosti převažuje, i když bývá pokládán za kontroverzní. Charakteristikou tohoto modelu je, že stát nese odpovědnost za ochranu svých občanů. Nestabilita v jednom státu může destabilizovat i ostatní země. A jednotlivé země se zodpovídají mezinárodní společnosti. Postvestfálský přístup se na situaci dívá skrze liberálně-demokratickou optiku (Bellamy – Williams – Griffin 2011: 41). V tabulce 2 lze vidět rozdíl mezi oběma přístupy.

Tabulka 2: Vestfálský a postvestfálský přístup

	Vestfálský přístup	Post-vestfálský přístup
Svrchovaná odpovědnost	omezena ve vztahu s ostatními státy	vztahy s ostatními státy a pro zacházení s občany
Nezasahování	absolutní (víceméně) právo na suverenitu	záleží na plnění povinností vůči občanům
Mírové operace (mezistátní)	častější. Konsenzuální aktivity navržené tak, aby usnadnily mírové řešení sporů mezi státy	méně časté. Rozsáhlejší zapojení za účelem ustanovení liberální demokratické politiky a ekonomiky
Mírové operace (vnitrostátní)	méně časté. Omezené zapojení, pouze na základě žádost hostitelského státu.	častější. Obvykle navržené, aby usnadnily mírové řešení sporů mezi státy
Hlavní zastánci	Čína, Indie	Západní země

Zdroj: (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 36)

3 ČÍNSKÝ PEACEKEEPING

Tato část diplomové práce pojednává o vývoji zapojení ČLR do peacekeepingu. Čínský postoj provází rozpor v přístupu k tradičním a robustním mírovým operacím, což souvisí s čínským vnímáním suverenity, o čemž pojednává druhá kapitola. Další kapitola pak hovoří o faktorech, které Čínu motivují k participaci na peacekeepingových misích. Třetí část uzavírá kapitola o současném čínském zapojení, která obsahuje důležité poznatky pro další část této práce.

3.1 Vývoj zapojení Číny do peacekeepingu

Čína po celá desetiletí zastávala zdrženlivý postoj k mírovým misím, avšak v posledních dvou dekadách svůj přístup přehodnotila. V současnosti se dá říci, že Čína vyzařuje přímo nadšení z peacekeepingu. Tato proměna souvisí s celkovým vývojem čínské zahraniční politiky a čínský peacekeeping tak může být chápán v širším kontextu zahraniční politiky ČLR (Hirono – Lanteigne 2011: 243, 248). V době, kdy Čína nebyla členem RB OSN, vyjadřovala téměř odpor k peacekeepingovým operacím a obecně k OSN, kterou považovala za nástroj šíření vlivu USA a SSSR. V roce 1951 se dokonce čínské síly a OSN střetly v korejské válce. V té době Čína sama sebe viděla jako oběť koloniálních mocností, a proto chovala silnou averzi k intervencím (International Crisis Group 2009: 3). ČLR byla v roce 1949 vyloučena z OSN. Jakékoliv ustanovení mírové mise bylo Čínou odmítnuto jako projev expansionismu a imperialismu, což rád zdůrazňoval Mao Ce-tung (Lanteigne 2011: 316).

Po vstupu do OSN lze označit její postoj za neaktivní. V 70. letech Čína praktikovala politiku zavřených dveří, což v praxi znamenalo, že se země uzavřela před světem, omezila styky s ostatními státy, mezinárodními organizacemi a podobně, a to konkrétně především ve spojitosti s obchodem. Cítila se být na stejné vlně jako státy třetího světa a hájila osvobozenecá hnutí

napříč Asií a Afrikou. Pokud v rámci RB OSN probíhalo jednání na téma peacekeeping, rozhodla se Čína buď neúčastnit hlasování (čímž umožnila rezoluci) nebo se hlasování zdržela (International Crisis Group 2009: 4), avšak a priori se k misím odmítala vyjadřovat pozitivněji.¹⁸ Vzhledem k tomu, že Čína zastávala principy suverenity a neintervence, čili zdůrazňovala vestfálské normy, odmítala participovat na peacekeepingu, což bylo umocněno ideologickými rozdíly. Obávala se totiž, aby nebyla narušena její suverenity, a proto se nezapojovala do peacekeepingových misí. ČLR podporovala dekolonizační proces a stála za zeměmi třetího světa. Tehdy ani nedisponovala zdroji do takové míry, aby mohla přispívat a z účasti na peacekeepingu pro ni neplynuly žádné politické body, čili stála stranou. Plus byla nováčkem ve strukturách OSN, což pro ni byla nová skutečnost (He 2007: 18–20).

V 80. letech Čína postupně překonala svoji nechuť k peacekeepingu. Na počátku této dekády prezident Teng Siao-pching zemi otevřel a reformoval její politiku, což vedlo k posunu i v oblasti zahraniční politiky. Čína vzdala svůj ideologický boj a její prioritou byly mírové vztahy. Spočítala si, že pro ni může být výhodné zapojení do globálních a regionálních struktur a na základě toho přehodnotila svůj vztah k OSN. Aby dokázala, že to nejsou jen prázdná slova, hlasovala v roce 1981 ve prospěch rezoluce týkající se mise na Kypru (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus/ UNFICYP). Od té chvíle ČLR vyjadřovala větší podporu peacekeepingu OSN a její postoj lze označit za mnohem příznivější (International Crisis Group 2009: 2–5). Koncem roku 1981 se rozhodla i finančně podporovat peacekeeping a od té doby můžeme zaznamenat výraznější aktivitu ČLR. Upustila od tzv. pátého stylu hlasování, čili hlasovala nebo se maximálně zdržela hlasování, přičemž v takovém případě vždy odůvodnila své jednání. Výrazněji se však Čína na peacekeepingu nepodílela, jelikož se soustředila na svůj hospodářský rozvoj (He 2007: 20–23). Po vstupu do

¹⁸ ČLR přišla s vlastním modelem hlasování, jednalo se o tzv. pátý hlasovací styl (*fifth voting style*), kdy se účastnila hlasování, ale nehlasovala či byla zticha. Výjimku tvořily otázky týkající se Tchaj-wanu (He

OSN byla obviňována, že na sebe dostatečně nebrala globální odpovědnost jakožto člen RB OSN, a že pouze čerpala výhody, ale nijak se pozitivně nepodílela na chodu organizace. Poté, co odpovědnost přijala, měl Západ jisté pochybnosti zejména nad tím, že by Čína mohla oponovat rozvíjející se nové formě peacekeepingu (Zhengyu – Taylor 2011: 140–141). Faktorem, který stál za proměnou čínského přístupu na začátku 80. let, bylo přijetí politiky otevřených dveří v roce 1978. Čína se otevřela světu za účelem hospodářského rozvoje, a proto začala být nakloněna mezinárodní spolupráci. Nad to vzdala ideologický boj se Západem. Přesto její participace na peacekeepingu byla minimální. Jedním z faktorů byla otázka Tchaj-wanu. Ačkoli Čína a USA navázaly diplomatické vztahy, Čína se stále obávala, aby mezinárodní společenství nenarušilo její vlastní suverenitu, čemuž napomáhal fakt, že USA dodávaly na Tchaj-wan zbraně. Dalším faktorem byl nedostatek zdrojů, který byl umocněn skutečností, že se ČLR zajímala o vlastní hospodářský rozvoj a proto prostředky směřovaly právě na něj. Kromě toho nedisponovala silnými ozbrojenými složkami, neboť výdaje na obranu byly tehdy omezeny (Hu 2014: 37–38).

Zlom přišel na konci 80. let. Roku 1988 se ČLR stala členem speciální komise pro peacekeepingové operace, která byla zřízena RB OSN. Následně v roce 1989 vyslala tým dvaceti civilních pozorovatelů do Namibie (UNTAG), který zde měl dohlížet na volby, čímž se poprvé v dějinách zapojila do mírové mise. Další rok Čína poslala tentokrát vojenské pozorovatele na Blízký východ (konkrétně na misi UNTSO) a byla důležitým hráčem taktéž na misi v Kambodži (United Nations Transitional Authority in Cambodia/UNTAC), kterou politicky a finančně podporovala, a kam vyslala technické jednotky (International Crisis Group 2009: 5). Roku 1992 nastává další obrat, kdy Čína hlasuje ve prospěch širších peacekeepingových operací. Jako příklad můžeme uvést právě UNTAC, jejíž mandát měl spíše peacebuildingový charakter, neboť mise měla přispět k budování některých státních institucí, a proto po nějakou dobu zastávala

některé funkce státu. Dalším příkladem může být odhlasování misí v Somálsku (UNOSOM, UNITAF, UNOSOM II). Cílem UNOSOM bylo monitorovat příměří mezi místními warlordy. UNITAF (Unified Task Force) byla vybavena mandátem k použití všech nezbytných prostředků, aby se zajistilo bezpečné prostředí pro humanitární akci. UNITAF se následně transformovala do UNOSOM II, která měla mandát k užití síly za účelem dodávky humanitární pomoci a odzbrojení válčících skupin. Nutno vyzdvihnout, že Čína podporovala rezoluce zmíněných misí. Argument Číny, proč souhlasila s UNOSOM II podle Kapitoly VII, byl ten, že v Somálsku panovala mimořádná situace, neboť v zemi neexistovala vláda. Čínská vláda však zdůraznila, že se nejedná o žádný precedent pro další peacekeepingové operace (Chen 2009: 159). Dále neopomněla po incidentu na misi UNOSOM II varovat, že vojenské akce akorát komplikují peacekeeping (Zhengyu – Taylor 2011: 144).¹⁹

Mezi lety 1988 až 1998 Čína hlasovala ve prospěch všech misí klasického typu. V roce 1997 souhlasila, že se bude podílet na systému pohotovostních sil (UN Standby Arrangements System/UNSAS) (He 2007: 24–25).²⁰ Změnu v chování Číny mohl motivovat fakt, že peacekeeping jako nástroj zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti nabyl na významu vzhledem k proměně charakteru konfliktů. Za další byly mírové mise realizovány v zemích rozvojového světa a do misí zapojovaly i země z Afriky, Asie či Latinské Ameriky (Zhengyu – Taylor 2011: 142). Kromě toho čínská zahraniční politika po skončení studené války prodělala několik změn. Čína se snažila snížit napětí v asijském regionu a stabilizovat vztahy se svými sousedy. Vyzdvihovala, že po konci bipolárního uspořádání nastala nová éra, a tudíž není vhodné se navracet k uzavírání různých aliancí apod., ale přemýšlet v kontextu hospodářské a diplomatické spolupráce (Ayenagbo 2012: 24). Navíc od doby, kdy Čína začala

¹⁹ Sama Čína schválila misi s mandátem dle Kapitoly VII pouze výjimečně. Nabízí se otázka, proč se zdržela hlasování o misi ve Rwandě, která zaručovala pouze dočasné užití síly a to kvůli hrůzným událostem (Zhengyu – Taylor 2011: 144).

praktikovat politiku otevřených dveří, prošla země zajímavým ekonomickým vývojem. Čínská ekonomika se stala jednou z největších ekonomik světa a dostala se do pozice největšího světového vývozce. Ekonomické faktory tak stojí za aktivnější roli Číny v peacekeepingu, zejména v otázce financování mírových misí, kdy je patrné, že se čínská pozitivní ekonomická situace odráží na výši příspěvku (Hu 2014: 46). Po roce 1990 se Čína účastnila nejrůznějších cvičení a dalších aktivit pořádaných DPKO. Časem ale přestala být pouhým účastníkem, nýbrž se sama ujala organizace aktivit souvisejících s peacekeepingem (He 2007: 37). Co se týká DPKO, roku 1997 souhlasila s tím, že se bude podílet na jeho chodu (Zhengyu – Taylor 2011: 144). Rok 1999 odstartoval nové údobí čínského peacekeepingu, které trvá až do současnosti. Jednou z ústředních charakteristik této etapy je, že se Čína stala poměrně štědrým přispěvatelem v oblasti peacekeepingu (He 2007: 36). V roce 2000 otevřela výcvikové centrum pro civilní policii (Civilian Peacekeeping Police Training Center) v Langfangu (kousek od Pekingu) a roku 2009 založilo Ministerstvo obrany peacekeepingové centrum v Pekingu. Obě výcviková střediska slouží jak čínským, tak i zahraničním peacekeeperům (Hirono – Lanfeigne 2011: 246). Jeden z úspěchů Čína zaznamenala v roce 2007, kdy se generálmajor Čao Ťing-min stal prvním Číňanem, jenž zastával funkci velitele mise OSN (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara/MINURSO) (International Crisis Group 2009: 27).

Ve 21. století můžeme mluvit o větším zapojení Číny nad rámec tradičních mírových misí (Hirono – Lanteigne 2011: 244). Přelom nastal právě v roce 2000, kdy poprvé Čína nasadila policejní kontingent ve Východním Timoru (United Nations Transitional Administration in East Timor/UNTAET). Čínští civilní policisté mohli být ozbrojeni a poprvé hlídkovat v zahraničí. Mise poukázala na obrat v čínském postoji k suverenitě a nevměšování se, což symbolizuje jakési

²⁰ UNSAS je databáze, kam se členské státy přihlásily a uvedly, kolik kapacit jsou ochotné poskytnout na mise OSN.

„změkčení“ čínského přístupu. Zajímavostí je skutečnost, že úkolem operace byla i přechodná správa území zajišťovaná OSN, což prakticky znamená zasahování do funkcí státu, resp. do vnitřních záležitostí. Nicméně na přelomu tisíciletí Čína projevila také nadšení z Brahimiho zprávy, zejména pak volala po jasných mandátech, rychlejší rozmístění, shromažďování informací a analýz a po konzultacích mezi přispívajícími zeměmi (International Crisis group 2009: 6).

Když vše shrneme, tak vývoj čínského přístupu k peacekeepingu můžeme rozdělit do čtyř fází. První fázi lze charakterizovat odmítavým postojem, přičemž tato etapa trvala mezi lety 1971 až 1980, další fázi (1981 až 1987) symbolizuje výrazná proměna v přístupu Číny k peacekeepingu, ke kterému zaujala přívětivější postoj, od 1988 až 1989 se účastnila prvních misí a po roce 1999 zvyšuje svoji aktivitu ještě více (Zhengyu – Taylor 2011: 140). Od roku 1971, kdy se Čína stala stálým členem RB OSN, se její averze k peacekeepingu zakládala na důsledném trvání na principu nevměšování se do vnitřních záležitostí a suverenity. Zároveň peacekeeping vnímala jako projev velmocenské politiky. K obratu došlo až v roce 1989, kdy předchozí lpění na zmíněných principech ustoupilo pragmatičtějšímu přístupu (International Crisis Group 2009: 1). Čína prodělala dva zásadní posuny v přístupu k peacekeepingu, první na počátku 80. let, kdy začala hlasovat a finančně podporovat peacekeeping. Podruhé v 90. letech, kdy lze zaznamenat výrazný posun ve vztahu k mezinárodním zásahům OSN (Chen 2009: 157). Dekáda 90. let je specifická i tím, že Čína zaznamenala mocenský a ekonomický vzestup. Byla si vědoma větší moci a dá se říci, že se v mezinárodním systému chovala mnohem sebevědoměji (Lanteigne 2011: 317). Čínská strategie se proměnila, Čína začala posilovat bilaterální a regionální spolupráci a snažila se navyšovat svoji soft power (Lanteigne 2011: 324–325).

Jak je patrné z výše uvedeného textu, ve 21. století můžeme zaznamenat novou aktivnější éru čínského peacekeepingu, což může být zapříčiněno několika faktory. Jeden z nich vyplývá z prohlášení prezidenta Chu Ťin-tchaoa o „nových

historických misích“, které učinil v roce 2008, což koreluje s přihlášením se čínské armády (People's Liberation Army/PLA) k modelu „vojenské operace raději než válka“ (Military Operations Others Than War/MOOTW) a větším zapojením do nebojových operací (Gill – Huang 2009a: 4). Navíc po konci studené války nastala proměna mezinárodního systému, což je symbolizováno fenoménem nových mocností, které začaly výrazněji vystupovat na mezinárodní scéně. V této souvislosti se hovoří především o ČLR a Indii, tedy o zemích globálního Jihu²¹, které usilují zejména o proměnu současného mezinárodního finančního systému (Piknerová – Doljaková 2014: 15–17). Právě vzestup Číny nebo Indie či Brazílie se zmiňuje ve spojitosti s vývojem mezinárodního systému, přesunem moci či proměnami norem a mechanismů. Diskuze se točí kolem toho, zda nové mocnosti představují výzvu pro současnou strukturu, zda ovlivňují současné praktiky v mezinárodním systému a v neposlední řadě, jaký vliv to má na USA a EU. Otvírá se otázka, jakou roli sehraávají nové mocnosti v peacekeepingu (Tardy 2014: 63). Participace nastupujících mocností na mírových operacích s sebou přinesla některé novoty. Přestalo platit, že konflikty probíhající v zemích globálního Jihu jsou řešeny zeměmi Severu, ba naopak se posílila jiho-jihní interakce. Zapojení těchto mocností naplnilo poptávku OSN po peacekeeperech, plus se mírové mise staly legitimnějšími, neboť na nich tak participuje širší spektrum aktérů mezinárodní společnosti. Nastupující mocnosti mohou představovat výzvu pro další formování peacekeepingu (Tardy 2012: 2). Nové mocnosti postupně zesilují své zapojení do peacekeepingu, počet vysílaných peacekeeperů se neustále navyšuje. Nad to si tyto mocnosti vybuchovaly poměrně silné politické a ekonomické vztahy s některými slabými a post-konfliktními státy na bilaterální úrovni a staly se tak důležitými aktéry v konfliktních situacích (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 10–11). Brazílie se například vložila do řešení situace na Haiti, Indie se dlouhodobě řadí mezi

²¹ Státy nacházející se v jižní části hemisféry. Jedná se zpravidla o státy Afriky, Latinské Ameriky a Asie.

významné přispěvatele peacekeepingu (vysílá zhruba 8000 lidí) (Hart – Jones 2010: 65–66). Vliv nových mocností v mezinárodním systému umocňuje politické a ekonomické vztahy se slabými a křehkými státy, které třeba západní státy nemají (např. Zimbabwe). Nastupující mocnosti tak disponují větším vlivem nad těmito státy a mohou tak případně vyvinout větší hospodářský tlak než Západ (Hart – Jones 2010: 73–74). Tyto mocnosti také disponují vlivem v multilaterálních institucích, který využívají v rámci rozhodovacího procesu, neboť mohou zmobilizovat státy ve „svém“ regionu (Hart – Jones 2010: 75). Zapojení nových mocností do mírových operací a náhled na problematiku intervencí jistě ovlivnil i ekonomický faktor, resp. otázka surovinových zdrojů důležitých pro hospodářský rozvoj. Tyto mocnosti zároveň začaly s modernizací vlastních vojenských sil, které následně chtěly vyzkoušet v praxi (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 10–11). Nové mocnosti tedy mohou ovlivňovat výrazněji peacekeeping, ale pouze za předpokladu, že se dokážou shodnout na konkrétních aspektech, což komplikuje skutečnost, že se jednotlivé mocnosti liší např. nastavením politického systému, ekonomickou situací, regionální polohou, ale i přístupem k peacekeepingu (Tardy 2012: 3–4). Na čem se nové mocnosti shodují, jsou úzké pojetí suverenity a dodržování klíčových principů peacekeepingu. Pokládají za důležité lokální vlastnictví a odpovědnost státu, také varují před implementováním jednoho modelu v různých regionech (Tardy 2014: 64) a vystupují proti principu R2P, který chápou jako nástroj Severu, který může narušit suverenitu státu (Tardy 2011: 101). Kupříkladu Čína pak odmítá jednotné standardy v kontextu peacebuildingu, ale klade důraz na dlouhodobý rozvoj (viz čtvrtá část) (Permanent Mission of the PRC to the UN 2009). Indie se zase odvolává na vlastní zkušenost s budováním národa. Mezi těmito mocnostmi jsou tedy patrné odlišnosti a prozatím nebylo dosaženo široké konsenzu o peacekeepingu (Tardy 2014: 64).

3.2 Čínský přístup k peacekeepingovým misím

Čínská politika vůči peacekeepingu doznala největších změn v souvislosti s flexibilnějším výkladem vestfálských norem, resp. principu státní suverenity a nevměšování (He 2007: 14). Z tabulky 2 uvedené v teoretické části, která zobrazuje rozdíl mezi vestfálským a postvestfálským přístupem, můžeme vyvodit, že země vyznávající zásadu nevměšování, se budou méně zapojovat do misí robustního charakteru, tedy misí nad rámec tradičních operací. Jako příklad lze uvést vetování rezoluce o Sýrii Čínou (a Ruskem), která odmítla situaci v Sýrii řešit, jelikož by to považovala za vměšování se a navíc by OSN nezískala souhlas syrské vlády (Mohan – Gippner 2013: 12). V tradičním vestfálském pojetí spadá ochrana civilistů v rámci vnitrostátního konfliktu pod jurisdikci daného státu. Avšak v 90. letech se dostává agenda ochrany civilistů na pořad jednání RB OSN a to zejména v souvislosti s ženami, dětmi a vnitřně vysídlenými osobami v kontextu vnitrostátních konfliktů a Čína se tedy musela nějak vypořádat s otázkou ochrany civilistů (van Hoeymissen 2011: 147).

V polovině 90. let Čína znejistěla, když vyvstala nejasná hranice mezi pojmy peacekeeping a peacemaking a ve chvíli, kdy se mise začaly zabývat i lidskými právy či uprchlíky. V této souvislosti si musíme uvědomit, jakým způsobem se princip suverenity prolíná čínskou politikou, a jak je Čína opatrná ve vztahu k používání síly v mírových misích (Zhengyu – Taylor 2011: 143). Na počátku 90. let výrazně narostl počet mírových operací, přičemž tehdy Čína prováděla peacekeepingovou politiku mnohem aktivněji. Následně vyjádřila obavy nad dalším směřováním peacekeepingu, zejména s ohledem na rozšíření civilních úkolů misí a postupem času se přidala i problematika humanitárních intervencí. Čína se strachovala, aby některé státy (např. USA) nezneužívaly koncept humanitární intervence pro své účely, a že tyto státy budou dominovat peacekeepingu OSN a rozhodovacímu procesu o něm. Čína tedy stanovila několik zásad, které považuje za zcela zásadní, pokud se má účastnit mírových

misi (Gill 2007: 116–117). Tyto zásady jsou uvedené v bílé knize obrany z roku 2000. Zde se uvádí, že mírové operace musí striktně dodržovat cíle a zásady uvedené v Chartě OSN, zejména pak princip suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí jiných států. Žádná mírová operace by neměla být realizována bez souhlasu dotčených států. Všechny peacekeepingové síly by měly dodržovat neustrannost a užití síly pouze v sebeobraně. Respektive by se mělo o řešení sporů usilovat pokojnými prostředky a měly by být zamítnuty vojenské zásahy jménem OSN. Jakékoliv rozhodnutí o ustavení mírové mise musí být prakticky a kapacitně založené, žádná mise by neměla být ustanovena, pokud pro ni neexistují vhodné podmínky. Peacekeepingové síly by se neměly stát stranou konfliktu, protože jinak se vytrácí základní účel mírové operace (China's National Defense 2000).

Nyní se podíváme blíže na konkrétní případy. Jako první případ lze uvést misi v Kambodži, kde se Čína zapojila poprvé výraznější měrou. UNTAC vlastně nahrazovala některé funkce kambodžské vlády a její široký mandát lze charakterizovat spíše jako peacebuildingový. UNTAC tak narušila princip suverenity, avšak přesto se jí Čína zúčastnila. Důvodů může být několik. Za prvé, mandát udělily strany konfliktu, a za druhé, Čína zastávala klíčovou roli v mírovém procesu a měla velký zájem o stabilitu regionu Jihovýchodní Asie. Konečně za třetí si chtěla prostřednictvím účasti v misi vylepšit svou pověst po incidentu na Náměstí Nebeského klidu (Hellström 2009: 26–27). Od chvíle, kdy se ČLR začala aktivně zapojovat do mírových operací, vždy zdůrazňovala, že zastává vestfálské normy, a tudíž se nebude vměšovat do záležitostí jiných států, pokud s tím nebudou dané státy souhlasit. Výjimku, kdy chyběl souhlas státu, pak představuje Somálsko (viz výše). Avšak po neúspěchu v Somálsku nesla Čína velmi nelibě jakákoli opatření týkající se peace enforcement, proto se v 90. letech zdržela hlasování o několika rezolucích, které obsahovaly prvky robustního peacekeepingu. Jako příklad můžeme uvést misi v bývalé Jugoslávii (United Nations Protection Force/UNPROFOR) či misi ve Rwandě (UNAMIR)

(Hellström 2009: 27–28). Změna nastala poté, co Čína hlasovala ve prospěch mise ve Východním Timoru (UNTAET), která se zakládala na mandátu dle Kapitoly VII. Argument Číny zněl, že všechny strany konfliktu souhlasily. Nad to se chtěla prezentovat jako zodpovědná mocnost a Východní Timor se nachází v asijském regionu, kde má Čína enormní zájem na stabilitě a míru. UNTAET se mimo jiné stala první misí, kam vyslala civilní policii. Čína tím poprvé veřejně signalizovala, že mise OSN, které zahrnují prvky peace enforcement, jsou pro ni přijatelné (Hellström 2009: 28–29).

Čínská participace na misi UNTAET byla součástí vyvíjející se čínské strategie reagující na proměny mezinárodního systému po konci studené války. V roce 1992 Čína přišla s novým bezpečnostním konceptem, který byl odpovědí na novou bezpečnostní situaci ve světě, kdy se naplno projeví konflikty utlumené bipolárním soupeřením. Právě v této době ČLR začala přehodnocovat svoji peacekeepingovou politiku. V průběhu 90. let se zvyšovala míra, jakou se ČLR zapojovala do mírových operací, současně ubrala ze svého konzervativního postoje k zásahům OSN, kterým se za určitých podmínek nebránila (Lanteigne 2011: 315–317). V pozadí tohoto postoje stále přetrvávala obava, aby nebyla narušena suverenita samotné Číny, přesto se zapojila do UNTAET, protože na operaci nebylo pohlíženo jako na riziko. Do hry vstupoval faktor USA, protože Čína se obávala amerického unilaterálního řešení globálních bezpečnostních problémů. Druhým faktorem byla poloha Východního Timoru, tedy asijsko-pacifický region. Dále se Čína již natolik neznepokojovala separatistickými tendencemi uvnitř země (např. Tibet, Sin-ťiang), kvůli kterým striktně dbala na princip nevměšování a suverenity (Lanteigne 2011: 317–318). Připojila se k širokému spektru států, které se na misi podíleli pod záštitou OSN (Austrálie, Japonsko, Brazílie atd.), a kteří jednali na základě Kapitoly VII. Čína na misi participovala, neboť mandát k užití síly byl dočasný za účelem uklidnění situace, a sama deklarovala, že nebude zasahovat, ale spíše pomáhat s procesem sebeurčení, což výlučně potvrzuje pouze čínské civilní zapojení (Lanteigne 2011:

322–323). Jednou z možných motivací, proč se rozhodla zapojit do UNTAET, může být politika jedné Číny, resp. obava z toho, aby Východní Timor nenavázal diplomatické vztahy s Tchaj-wanem. Země v asijsko-pacifickém regionu uznávající Tchaj-wan není pro Čínu lákavou představou. Nad to ji motivoval fakt, že může zapracovat na své image zodpovědné mocnosti (Lanteigne 2011: 322–325).

Dále Čína participovala na misi v Sieře Leone (UNAMSIL), která byla taktéž realizována na základě Kapitoly VII a disponovala mandátem na DDR, ochranu personálu OSN a civilistů, dalšími úkoly byly hlídkování, ochrana distribuce humanitární pomoci a dohled nad volbami. Čína neměla problém s ustavením mise, jelikož OSN uznala práva a povinnosti místní vlády a současně hostitelská vláda souhlasila s mírovou operací. Číně tedy nevadila mise s prvky peace enforcement, ale pouze proto, že byly jasně vymezeny. Samotní čínští peacekeepeři měli na starosti hlídkování a ochranu distribuce humanitární pomoci (Zhengyu – Taylor 2011: 145–146). Počet misí s mandátem podle Kapitoly VII se zvyšoval a Čína si s tím musela poradit, což problematizovala skutečnost, že čínská vláda trvala na souhlasu hostitelského státu u misí reagující na porušování lidských práv, neboť ne každá vláda je svolná k takovému mandátu. ČLR souhlasila s misí v DRK (MONUC), jelikož místní vláda byla signatářem dohody o příměří a souhlasila s operací. Pokaždé však Čína nevyžaduje souhlas všech stran konfliktu, především je pro ni důležitý souhlas státu, což vyplývá i z čínských bílých knih obrany, což patrně souvisí s pěti mírovými zásadami čínské politiky (Zhengyu – Taylor 2011: 146). Lze se domnívat, že tato skutečnost je zapříčiněna zejména čínským vnímáním suverenity a tím, že v čínský přístup je státocentrický. Dříve ČLR vyžadovala souhlas všech stran konfliktu, od čehož postupně upustila, což může být způsobeno proměnou charakteru konfliktů po konci studené války. Od roku 1999 již nemá zásadní problém s autorizováním misí, které nesou prvky peace enforcement, což může odkazovat na to, že akceptuje mírové operace s omezenými úkoly peace

enforcement – ochrana civilistů čelícím přímé hrozně násilí a ochrana personálu OSN (a jejich svobody pohybu) (Hellström 2009: 31).

Na přelomu tisíciletí tedy můžeme zaznamenat posun směrem k o poznání flexibilnějšímu přístupu k peacekeepingovým misím, což odkazuje k proměně čínské bezpečnostní diplomacie (Gill 2007: 117). Nicméně Čína dlouho oponovala vzniku mise v Súdánu (United Nations African Mission in Darfur/UNAMID) kvůli trvání na principu souhlasu státu, dokud se nestala terčem mezinárodní kritiky za svoji negativní roli, kterou v této zemi během konfliktu sehrávala. Čína posléze začala tlačit na vládu v Chartúmu a spolupracovat s mezinárodním společenstvím v otázce Dárfúru. Následně podpořila rezoluci, jež ustanovila UNAMID. Súdánská vláda dlouho situaci ztěžovala až do té míry, že i Číně došla trpělivost a svým způsobem donutila Chartúm ke spolupráci (Zhengyu – Taylor 2011: 146–147). Ve vztahu k peace enforcement je však stále zdrženlivá, i když polevuje a hlasuje ve prospěch misí s mandátem na ochranu civilního obyvatelstva (př. DRK) (Mariani 2015: 265). Zdráhá se účastnit se misí, které nedisponují souhlasem vlády hostitelského státu, nevyžaduje souhlas všech stran, ale právě především vlády (Zhengyu – Taylor 2011: 146, 149). Po roce 2000 přistupuje Čína flexibilněji k použití Kapitoly VII a již nezastává natolik zdrženlivý postoj jako předtím. Přesto je v tomto smyslu oproti ostatním velmocím konzervativní (Hirono – Lanteigne 2011: 251). Změna v čínském postoji vůči peace enforcement byla umocněna teroristickými útoky v roce 2001, které dílčím způsobem ovlivnily přístup k bezpečnosti (Wang 2005: 166).

3.3 Motivace ČLR

K podílení se na mezinárodním míru a bezpečnosti vedou různé druhy motivací, které vycházejí z politické a ekonomické síly, povahy politického systému a zahraniční politiky (záleží i na tom, kdo o ní rozhoduje). Zapojení do mírových operací obnáší jeden zásadní motiv – projekci moci, resp.

demonstrování politické, ekonomické a vojenské síly. K tomu se přidává ještě další faktor, totiž že regionální mocnosti a velmoci nesou jistou míru odpovědnosti za mezinárodní mír a stabilitu (Tardy 2011: 97–98). *International Crisis Group* shledává pět motivací, které ČLR vedou k peacekeepingu, konkrétně podpora multilateralismu, image zodpovědné mocnosti, operační výhody, ochrana čínských zájmů v zahraničí a politika jedné Číny.²² Multilateralismus vstupuje do čínské zahraniční politiky v 90. letech, odkdy Čína spatřuje v multilaterálních institucích způsob, jak prosazovat své zájmy a rozšiřovat svůj vliv v zahraničí. Od roku 2003 se čínská politika zakládá na mírovém vzestupu (*peaceful rise*) a mírovém rozvoji (*peaceful development*). Oba přístupy vycházejí z toho, že dobré vztahy s ostatními zeměmi posílí Čínu a její moc v mezinárodním systému. Navíc čínská vláda pochopila, že být aktivní součástí OSN s sebou nese i povinnosti, kdy musí přijmout jistou míru odpovědnosti. Právě peacekeeping je jednou z možností, jak dostát svým závazkům. Zároveň tak může prosazovat a chránit své zájmy, pokud bude participovat na rozhodovacím procesu. Aktivnější přístup dává Číně možnost, aby čínští zástupci obsazovali posty napříč OSN, což posiluje její vliv a přítomnost v rámci organizace. Přestože podporuje multilateralismus, neustupuje od určitých pravidel a norem, které zastává (International Crisis Group 2009: 11–12). Multilateralismus našel své místo v čínské politice z několika důvodů. Čína si chce vylepšovat svoji mezinárodní image a reputaci v mezinárodním společenství (zejména mezi rozvojovými zeměmi) a demonstrovat tak svůj mírový růst. Zároveň chce získat legitimnější postavení, aby mohla odporovat americkému unilaterálnímu jednání v mezinárodním systému. Tento faktor nabyl na významu zvláště po teroristických útocích v roce 2001, kdy Spojené státy proměnily svoji zahraniční politiku (Hu 2014: 47). Na počátku 90. let Čína přijala multilateralismus obzvláště na regionální úrovni. Po

²² Politika jedné Číny znamená stvrzení toho, že existuje jen jedna Čína, která sestává z pevninské Číny, Hongkongu, Makaa a Tchaj-wanu.

incidentu na Náměstí Nebeského klidu se ocitla v mezinárodní izolaci, kdy na ni Západ uvalil sankce. Čínská politika proto nabrala směr ekonomického multilateralismu v regionu Číny, kdy se snažila zlepšit vztahy se sousedními zeměmi, např. počala spolupracovat se Sdružením národů Jihovýchodní Asie (ASEAN) (Wang 2005: 166–168). Její regionální multilaterální strategie směřovala i do Střední Asie, zde je na místě zmínit Šanghajskou organizaci spolupráce (ŠOS) (Wang 2005: 176–177).

Čína se snaží ostatním ukázat, že ji lze považovat za zodpovědnou mocnost, přičemž tento termín opětovně spojuje se svými peacekeepingovými aktivitami a stylizuje se tak do role podporovatele mezinárodního míru a bezpečnosti. Tuto představu však narušují čínské vztahy s některými problematickými režimy (International Crisis Group 2009: 12–13). Termín tak odkazuje na klidný přechod k velmocenskému statusu ČLR, přičemž Čína sama sebe prezentuje jako zodpovědnou mocnost (Richardson 2011: 288). Současně se snaží mezinárodnímu společenství ukázat, že z jejího ekonomického růstu a moci může svět mít prospěch (Hu 2014: 48). Dalším důvodem, proč participuje na peacekeepingu, je ten, že mírové mise přispívají k ochraně lidských práv a respektování lidských práv se v mezinárodním společenství cení (Chen 2009: 160).

Operační výhody pramení z toho, že Čína může získat technické dovednosti a znalosti, které jsou tolik potřebné pro modernizaci jejích ozbrojených složek. Některé technologie a způsob řízení jsou zastaralé, tudíž čínská armáda (PLA) vítá možnost nabýt nové zkušenosti v mezinárodním prostředí za obtížných podmínek. I když nejsou nasazeny přímo bojové jednotky, čínská armáda získává potřebné informace o vedení a řízení vojenských i civilních aktivit (International Crisis Group 2009: 14–15). Mírové mise poskytují šanci, jak pozorovat jiné armády při práci, čehož si čínské Ministerstvo obrany cení a pracuje na posilování peacekeepingových kontingentů. To zahrnuje i výcvik vojáků, kdy se čínští vojáci účastní různých zahraničních cvičení

a čínská armáda si zve experty např. z DPKO či vybraných států (Gill – Huang 2009: 6, 17). Participace na peacekeepingu přináší výhody i pro policejní složky, které vidí i jiné techniky a testují své vybavení a systémy v terénu. Stejně tak je tomu v případě zdravotních jednotek, které mohou ozkoušet mobilní lékařské vybavení (International Crisis Group 2009: 15).

Spojovat čínské peacekeepingové aktivity přímo s ochranou ekonomických investic není tak jednoznačné. Čína v zemích investuje již před zahájením mise, takže primárně nevyužívá peacekeeping k tomu, aby se ekonomicky uchytila v dané zemi, jak se může na první pohled zdát. Přesto je zřejmé, že pokud v dané zemi má své ekonomické zájmy, zasazuje se více o mírové řešení konfliktu (např. Súdán). Peacekeeping pak vidí jako poměrně levnou a vhodnou formu, jak může podporovat mír a stabilitu za účelem ochrany svých zájmů (International Crisis Group 2009: 16–17). Nejen, že zde má své ekonomické zájmy, ale roste i počet čínských příslušníků (př. obchodníků) žijících obzvláště v Africe, čili Čína má zájem na jejich bezpečnosti (Cunliffe 2013: 198).²³ Samozřejmě se objevují názory, že motivací může být i zvyšování přítomnosti v regionech, odkud Čína čerpá své energetické zdroje (Zhengyu – Taylor 2011: 142). Čínské investice se částečně mohou krýt i s mírovou misí, jak lze vidět na příkladu Libérie (United Nations Mission in Liberia/UNMIL), kam ČLR investovala ve velkém až po rozmístění mise (Cunliffe 2013: 198).

Poslední zmíněnou motivací je politika jedné Číny. Pokud chce nějaký stát navázat diplomatické styky s ČLR, musí akceptovat politiku jedné Číny, což vylučuje udržovat oficiální vztahy s Tchaj-wanem. Obecně zahraniční politika a tedy i čínský peacekeeping byl politikou dříve velmi ovlivňován, avšak dnes můžeme hovořit spíše o útlumu tohoto přístupu. V minulosti Čína vetovala rezoluce o vzniku či prodloužení peacekeepingových misí v zemích, které měly diplomatické styky s Tchaj-wanem (př. United Nations Preventive Deployment

²³ V loňském roce se tři Číňani (pracovníci čínské státní firmy) stali oběťmi teroristického útoku islámských radikálů v Mali (Reuters 2015).

Force/UNPREDEP). Výjimku představuje Haiti, kde Čína za prvé hlasovala ve prospěch mise a za druhé vyslala své peacekeepery, přestože Haiti neuznává ČLR. Možným důvodem bylo, že se Čína nechtěla stát předmětem kritiky, čímž by se narušila image země jako významného peacekeepera a zodpovědné mocnosti. V případě Libérie pro změnu Čína tlačila na to, aby země diplomaticky uznala ČLR, poté co se tak stalo, poskytla velkorysou pomoc a vyslala do země své peacekeepery (International Crisis Group 2009: 17–18).

3.4 Čínské zapojení

Nyní se podíváme na to, kolik v současné době Čína vysílá personálu a zároveň, na kterých misích OSN participuje. Čína momentálně působí na 10 z celkových 16 misí OSN, přičemž k 29. 2. 2016 počet čínských peacekeeperů ve světě dosahoval počtu 3072 lidí z celkových 105 314 osob (DPKO 2016a). Čína představuje největšího přispěvatele personálu ze stálých členů RB OSN, což můžeme vidět v tabulce 3, kdy lze zaznamenat zvyšování počtu vyslaných lidí v porovnání s Francií, Velkou Británií, Ruskem a USA, kteří počty naopak snižují. Největší počet zabírají vojáci, kteří jsou zapojeni v počtu 2836, následuje 199 policistů a 37 vojenských expertů (DPKO 2016b). Zároveň vysílá na zahraniční mise taktéž nejvíce žen ze všech stálých členů RB OSN. Všeobecně nejvíce žen (řádově ve stovkách) na mise vysílají země jako Etiopie, Maroko či Jižní Afrika. Celkově Číně patří osmé místo mezi největšími přispěvateli personálu; žebříčku kraluje Etiopie, Indie, Bangladéš či Pákistán, jež vysílají mezi sedmi až osmi tisíci peacekeepery (DPKO 2016c). Čína patří mezi největšího přispěvatele technických, dopravních a zdravotních jednotek ze všech poskytovatelů (Odgaard 2015: 35). OSN si váží čínských příspěvků, dokonce v roce 2007 OSN žádala Čínu o větší zapojení, ale dle vyjádření se ČLR bude řídit podle svých zájmů a kapacit (International Crisis Group 2009: 7).

Tabulka 3: Stálí členové RB OSN a počty jejich peacekeeperů

Rok	Čína	Francie	Rusko	VB	USA
1990	5	525	35	769	33
1991	47	689	86	828	88
1992	488	6502	1056	3719	436
1993	65	6370	1022	2765	2622
1994	60	5149	1550	3820	963
1995	45	475	1731	475	2851
1996	38	502	1173	405	759
1997	32	451	436	479	644
1998	35	664	199	416	583
1999	37	516	213	498	677
2000	98	498	290	594	885
2001	129	483	353	714	750
2002	123	347	348	612	631
2003	358	317	323	563	518
2004	1036	607	361	542	429
2005	1059	582	212	349	387
2006	1666	1988	291	358	324
2007	1824	1944	293	362	316
2008	2146	2198	271	297	91
2009	2136	1610	365	282	75
2010	2039	1540	258	282	87
2011	1924	1391	210	279	126
2012	1869	968	86	283	128
2013	2078	952	103	289	118
2014	2181	922	75	289	127
2015	3045	934	80	290	80

Zdroj: Zpracováno autorkou na základě (DPKOe nedatováno)

Jak již bylo zmíněno, v roce 1997 Čína souhlasila s ustanovením UNSAS. V roce 2002 se rozhodla zapojit do systému tím, že poskytla nebojové jednotky. V té době Čína deklarovala, že podporuje Sekretariát OSN v tom, aby pracoval na systému rychlého rozmístění jednotek (Permanent Mission of the PRC to the UN 2002). Zapojení do UNSAS na tzv. úrovni 1 si stanovila i v bílé knize obrany z roku 2002, kde uvádí, že je v přiměřeném čase připravena poskytnout na

mírovou misi OSN technické, zdravotní, dopravní a další logistické podpůrné týmy. Konkrétně je schopna poskytnout jeden ženijní prapor, jeden standartní lékařský tým a dvě standartní dopravní rotý (China's National Defense 2002).

V souhrnu Čína participovala na více než dvou desítkách misí a počet vyslaných peacekeeperů přesahuje 30 000 (China Military Online 2015). Co se týká počtu obětí, tak Čína ztratila během své činnosti 15 peacekeeperů, nejvíce pak na Haiti v důsledku zemětřesení (DPKO 2016d). Podle statistik Ministerstva obrany již postavila či opravila více než 11 000 kilometrů silnic a více jak 300 mostů, zničila přes 9400 min a výbušnin, převezla přes milion tun nákladu zhruba po 12 milionech kilometrů a poskytla péči více než 149 000 pacientům (Xinhuanet 2015). V tabulce 4 vidíme, jakých misí se Čína konkrétně účastní, lze tedy dovodit, že většinou se jedná o africké země. Největší aktuální čínská přítomnost se týká mise v Jižním Súdánu (UNMISS) a také v Libérii (UNMIL). Od roku 1989 ČLR povětšinou nasazovala peacekeepery nabízející zdravotní, logistickou či technickou podporu (Gill – Huang 2009: 5), teprve v roce 2014 vyslala poprvé pěchotní prapor na misi OSN (UNMISS). Bojová jednotka čítající na 700 vojáků byla vyzbrojena drony, minomety a dalšími zbraňovými technologiemi, avšak pouze pro účely sebeobran, jak bylo důrazně zmíněno (Smith 2014). Čína se již několik let řadí mezi největší donory peacekeepingu, přičemž finanční příspěvky neustále navyšuje. V současnosti se nachází na šestém místě, kdy přispívá něco více přes 6 % do celého objemu finančních prostředků. Nejvíce do peacekeepingového rozpočtu posílají Spojené státy (téměř 29 %), Japonsko (zhruba 10 %), pak následuje Francie, Německo a Velká Británie (DPKO 2016e). Podle nejnovějších zpráv se letos Čína chystá nahradit Japonsko a stát se tak druhým největším přispěvatelem, čili se chce posunout ze šestého místa na druhé (The Japan Times 2015).

Tabulka 4: Aktuální čínské zapojení v mírových misích

Mise OSN	Název	Počet lidí
----------	-------	------------

MINURSO	United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara	10
MINUSMA	United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali	402
MONUSCO	United Nations Organization Stabilization Mission in the DRK	234
UNAMID	African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur	234
UNFICYP	United Nations Peacekeeping Force in Cyprus	3
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon	418
UNMIL	United Nations Mission in Liberia	693
UNMISS	United Nations Mission in the Republic of South Sudan	1068
UNOCI	United Nations Operation in Côte d'Ivoire	6
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization	4

Zdroj: Zpracováno autorkou na základě (DPKO 2016a)

Vzhledem ke svým zájmům by ČLR měla nepochybně problém s ustavením mise v regionu Výhodní Asie, který považuje za sféru svého vlivu. Podobně by kupříkladu Rusko považovalo za problém zřízení mise v regionu Střední Asie. Nejčastějším objektem čínského peacekeepingu jsou a nepochybně budou africké státy a v menší míře i oblast Blízkého východu a to zejména kvůli skutečnosti, že se zde Čína chce chránit své ekonomické zájmy (van de Goor a kol. 2015: 37). Jak můžeme vidět v tabulce 5, Čína se do dnešní doby nejvíce účastnila mírových misí v Africe. Nutno podotknout, že některé tyto mise fungují i v současnosti, ale momentálně tam nepůsobí žádní čínští peacekeepeři (např. United Nations Stabilization Mission in Haiti/MINUSTAH). Výše bylo uvedeno, že v současnosti participuje na deseti peacekeepingových misích, přičemž sedm z nich se nachází v Africe (MINURSO, MINUSMA, MONUSCO, UNAMID, UNMIL, UNMISS a UNOCI). Je tedy evidentní, kam směřují mírové mise geograficky nejvíce. Výsadní postavení Afriky může souviset s tím, jaký význam

Čína regionu přikládá. To podtrhuje fakt, že Čína představuje největšího afrického obchodního partnera. V roce 2013 prezident Si Ťin-pching oznámil novou africkou politiku, která spočívá na čtyřech klíčových bodech. ČLR se bude podílet na africkém míru a stabilitě, bude podporovat africký hospodářský rozvoj prostřednictvím čínských investic, za účelem sjednocení Afriky bude podporovat AU, regionální africké organizace a Nové partnerství pro africký rozvoj (NEPAD), a bude usilovat o to, aby se Afrika mohla více podílet na mezinárodních záležitostech (Wang 2014). V současném světě se bezpečnostní hrozby neomezují na hranice států. Čína jako největší obchodní partner Afriky má enormní zájem na africké stabilitě a míru, neboť v dnešní globalizované době je čínský ekonomický prospěch přímo ovlivněn děním v Africe. Není tedy náhodou, že Čína se nejvíce zapojuje do mírových misí v afrických státech, které jsou významné například i z hlediska zajištění čínské energetické bezpečnosti (Mathews 2013: 67–68).

Tabulka 5: Celková participace Číny na mírových misích

Afrika	Název Mise	Doba
UNTAG	United Nations Transition Assistance Group	1989-1990
ONUMOZ	United Nations Operation in Mozambique	1992-1994
UNOMIL	United Nations Observer Mission in Liberia	1993-1997
UNOMSIL	United Nations Observer Mission in Sierra Leone	1998-1999
UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone	1999-2005
MONUC	United Nations Organization Mission in the DRK	1999-2010
UNMEE	United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea	2000-2008
ONUB	United Nations Operation in Burundi	2004-2006
UNMIS	United Nations Mission in the Sudan	2005-2011
Asie a Pacifik		
UNAMIC	United Nations Advance Mission in Cambodia	1991-1992
UNTAC	United Nations Transitional Authority in Cambodia	1992-1993
UNTAET	United Nations Transitional Administration in East	1999-2002

	Timor	
UNMISET	United Nations Mission of Support in East Timor	2002-2005
UNMIT	United Nations Integrated Mission in Timor-Leste	2006-2012
Blízký východ		
UNIKOM	United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission	1991-2003
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan	2002-
Amerika		
MINUSTAH	United Nations Stabilization Mission in Haiti	2004-
Evropa		
UNMIBH	United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina	1995-2002
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo	1999-

Zdroj: Zpracováno autorkou na základě (DPKO nedatováno)

Čínský peacekeeping se občas interpretuje jako příklad jiho-jihní spolupráce v souvislosti s čínským angažmá v Africe (Hirono – Lanteigne 2011: 248).²⁴ Kromě toho se ČLR zasadila o ustanovení strategických dialogů s AU, které slouží k výměně názorů na bezpečnostní otázky. Na toto úsilí v roce 2007 navázala Čína s africkými představiteli zavedením mechanismu politických konzultací v rámci OSN, aby mohly být lépe řešeny regionální bezpečnostní otázky (Huang 2011: 265). Roku 2009 v rámci Fóra pro čínsko-africkou spolupráci (Forum on China-Africa Cooperation/FOCAC) Čína deklarovala spolupráci s OSN, AU a regionálními africkými organizacemi na bezpečnostních otázkách. Multilaterální kooperace by dle ČLR měla spočívat v prevenci, řízení a řešení regionálních konfliktů (Huang 2011: 264). Pravděpodobně bude i nadále participovat na mírových misích v Africe, zvláště pokud se vezmou v úvahu čínské motivace zmíněné v předchozí kapitole.

Ústřední otázku čínské národní bezpečnosti představuje Tchaj-wan, s čímž souvisí prosazování politiky jedné Číny. Proto ČLR vetovala mírové mise, jež měly být rozmístěny v zemích, které měly navázané oficiální styky s Tchaj-

wanem. Výjimku ČLR udělala v případě Haiti, jak již bylo zmíněno. Možným důvodem je poloha země, neboť středoamerické státy udržují diplomatické vztahy právě s Tchaj-wanem. Participace Číny na mírových operacích v Africe, je možným vysvětlením, proč sem Čína směřovala a směřuje peacekeepingové úsilí. Je nutné si uvědomit, že akceptování politiky jedné Číny představuje opravdu silnou motivaci pro čínské zapojení do peacekeepingu (Hu 2014: 49).

Je obecně známo, že rozhodnutí zapojit se do mírových misí vzešlo ze stálého výboru a politbyra Komunistické strany Číny, resp. od nejvyšších představitelů státu (Guo 2014: 93). Na rozhodovacím procesu participuje několik státních orgánů ČLR, což na první pohled může vypadat složitě a částečně i chaoticky. Jedná se o Ministerstvo zahraničí, které působí spíše jako manažer než strůjce všeho, dále částečně Ministerstvo financí, Ministerstvo obrany spadající pod Ústřední vojenskou komisi (*Central Military Commission*) a Ministerstvo veřejné bezpečnosti (Guo 2014: 95–96).²⁵ Ve chvíli, kdy RB OSN odsouhlasí ustanovení mise, čínské zastoupení u OSN referuje o situaci Ministerstvu zahraničí. Ministerstvo následně doporučuje Státní radě (*State council*) a Ústřední vojenské komisi úroveň, jakou by se měla Čína podílet na misi. Tyto orgány poté konzultují návrh a případné složení jednotek. Policejní síly vybírá Ministerstvo veřejné bezpečnosti na základě porady s Ústřední vojenskou komisí. V případě, že se Čína rozhodne zapojit, čínské zastoupení u OSN předá informace DPKO, se kterým dojednává logistické a operační detaily. Rozhodovací proces v Číně je poněkud složitý a mezi jednotlivými orgány vznikají třecí plochy. Nejvíce peacekeeping podporuje Ministerstvo zahraničí, které však naráží na jiné zájmy ostatních orgánů (International Crisis Group 2009: 26). Co se týče přímo vojenských a policejních složek, tak čínská armáda je poměrně vstřícná k peacekeepingu, i přestože nejsou všichni vysocí

²⁴ Jiho-jihní spolupráce je kooperace mezi zeměmi globálního Jihu, která je vyvážená, resp. výhody plynou pro obě strany. Odehrává se v sektoru politickém, ekonomickém, environmentálním atd.

²⁵ Čínská armáda nespadá pod jurisdikci Ministerstva obrany, jak by se dalo očekávat, ale pod Ústřední vojenskou komisi.

vojenští představitelé názorově jednotní. Někteří peacekeeping podporují z výše uvedených výhod, jiní mu zase odporují z ideologických důvodů. Naproti tomu u čínské policie lze spatřit větší nadšení, což může být zapříčiněno tím, že rozmístění policejních složek v rámci misí OSN není natolik citlivé jako u vojenských sil (International Crisis Group 2009: 27–28).

Ministerstvo obrany v roce 2001 otevřelo kancelář zabývající se peacekeepingem, která je zodpovědná za řízení a koordinaci participace PLA na mírových misích (Guo 2014: 105). Ministerstvo veřejné bezpečnosti udělalo totéž a založilo pracovní skupinu zabývající se posuzováním politik a kontrolou policie sloužící na mírových misích (Guo 2014: 101). V roce 2007 se konalo první společné shromáždění představitelů Ministerstva zahraničí, Ministerstva obrany, Ministerstva financí a Ministerstva veřejné bezpečnosti a zástupců PLA. Tématem jednání bylo, jak zlepšit organizaci, výběr a výcvik čínských peacekeeperů. Ve stejném roce čínská armáda uspořádala seminář, kdy požadovala větší participaci Číny (Gill – Huang 2009a: 3).

4 ČÍNSKÁ ROLE V PROMĚNĚ A FORMOVÁNÍ PEACEKEEPINGU

Jak je uvedeno v úvodu, tato část diplomové práce se zabývá čínskou rolí v proměňování a formování peacekeepingu. Analýza se soustředí na tři konkrétní oblasti – peacekeeping jako takový, principy a normativní rámec peacekeepingu a peacekeepingové mise, jimž je vždy věnována kapitola. Tyto tři aspekty, u kterých je sledována proměna vycházejí z poznatků uvedených v teoretické části.

Čína prodělala zajímavý vývoj od úplného odmítání až k významné podpoře mírových misí. Dostala do fáze, kdy peacekeeping bere velmi závažně. Čína se stala jedním z hlavních přispěvatelů peacekeepingu OSN a v současnosti participuje hlavně na misích v Africe. Vzhledem k růstu čínské ekonomiky se její obchodní aktivity rozšířily po celém světě a čínská vláda si uvědomila, že potřebuje stabilní mezinárodní prostředí (už jen kvůli svým národním zájmům), které napomáhá dalšímu hospodářskému rozvoji. Nadto začala být obviňována z nekolonialismu a právě peacekeeping považuje za prostředek, jak si vylepšit svoji reputaci napříč mezinárodním společenstvím. Čili dospěla k závěru, že se bude muset aktivně zasazovat o mezinárodní mír a bezpečnost (Zhengyu – Taylor 2011: 147–149). Nutno podotknout, že na první pohled se může zdát, že porozumět čínskému jednání je nelehký úkol. Například v roce 1999 použila veto, čímž zabránila pokračování mise v Makedonii (UNPREDEP), jelikož země navázala diplomatické vztahy s Tchaj-wanem. Naproti tomu se zapojila do mise na Haiti (MINUSTAH), které má též oficiální styky s Tchaj-wanem. Vzhledem k tomu, že Čína zastává post stálého člena RB OSN, lze hodnotit její zapojení do peacekeepingu jako poměrně zásadní, zvláště když zbylí členové natolik neparticipují na mírových misích, což v konci snižuje legitimitu orgánu, protože právě RB OSN mise autorizuje (Hirono – Lanteigne 2011: 251–252). Čína pokládá peacekeeping za hlavní aktivitu OSN, což reflektuje ve svých policy

dokumentech, a což lze také postřehnout například v čínských bílých knihách obrany.

4.1 Peacekeeping

Participaci Číny na peacekeepingu lze hodnotit jednoznačně jako přínos pro OSN. Za prvé, Čína naplnila existující poptávku po peacekeeperech, kteří jsou potřeba na vykonání mandátu. Pro dobré jméno peacekeepingu OSN je důležité, že alespoň jeden ze stálých členů RB OSN neváhá vysílat své jednotky, a jde tak příkladem ostatním zemím. Za druhé, čínské zapojení vylepšuje obraz peacekeepingu jako takového. Legitimita (v očích místní populace a politických elit) se považuje za jeden z faktorů určující úspěšnost mise. Čili zapojení stálého člena RB OSN do peacekeepingu zvyšuje legitimitu mírové mise a napomáhá snadnějšímu rozmístování jednotek s širším mandátem. Zároveň Čína soucítí se zeměmi s koloniální minulostí, což může být viděno jako pozitivum ve smyslu toho, že tato sounáležitost může zapříčinit lepší přijetí mírové mise od hostitelských států, které se obávají právě zamaskované intervence a opakování historie (Mariani 2015: 255). Kromě toho po neúspěších v Somálsku a Jugoslávii se západní státy stáhly a výrazně snížily množství vysílaných peacekeeperů. Vznikl prostor, který byl potřeba naplnit, čehož se ujala jako jediná z RB OSN právě Čína (Mathews 2013: 60). Po ekonomické krizi v roce 2008 západní státy výrazně snížily finance proudící na peacekeeping, jelikož musely přijmout mnohá úsporná opatření. Zároveň se ale nepřestaly zvětšovat očekávání, která by měla mírová mise naplnit. Mezi největší poskytovatele peacekeeperů patří země globálního Jihu, od kterých se očekává, že budou „dělat velké divadlo za málo peněz“, neboť nároky a úkoly mírových misí narůstají. Což směřuje k myšlence, že Západ platí a globální Jih dává všanc své lodi (van de Goor a kol. 2015: 26–27). V tomto ohledu se Čína vymyká, neboť sama přispívá finančně i vysílá peacekeepery. Může tedy zabodovat u zemí globálního Jihu, jít příkladem a ukázat

mezinárodnímu společenství, že i ČLR, jež bývá často prezentována v negativních konotacích, může naplňovat úlohu mírotvorce.

ČLR přiděluje klíčovou roli RB OSN a klade důraz na úlohu orgánu při řešení mezinárodního míru a bezpečnosti. V některých otázkách rada selhala, některé záležitosti stále nebyly uspokojivě vyřešeny. Čína si to uvědomuje a prohlásila, že bude usilovat o zlepšení práce v RB OSN. Proto podporuje reformu pracovních metod rady, která se zakládá na myšlence, že RB OSN by se měla soustředit pouze na záležitosti zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a nezabývat se dalšími otázkami (Permanent Mission of the PRC to the UN 2001a). Dále nabádá k reformě orgánu tak, aby se navýšilo zastoupení rozvojových států v RB OSN (především z Afriky), které by mohly více vyjadřovat své názory a zájmy, čímž by se docílilo širšího konsenzu. Také však zdůraznila, že není vhodné stanovovat si konkrétní termín, dokdy by se měly reformní návrhy přijmout (Ministry of Foreign Affairs of the PRC 2014). Čína svým způsobem reformu chce, ale nijak na ni nespěchá. Uvědomuje si privilegia, která jí poskytuje křeslo stálého člena v RB OSN a velmi nerada by se o ně dělila s jinými státy (jako Indie či Japonsko), avšak výraznější zastoupení afrických států by jí nevadilo (van der Putten 2015: 14–15). Afrika představuje klíčový region v čínské zahraniční politice, proto jí mimo jiné Čína přikládá takový význam ve svém peacekeepingovém úsilí. Obecně se Čína snaží udržovat dobré vztahy s Afrikou, stylizuje se do role vůdce rozvojových zemí a navíc se s africkými státy lépe shodne a disponuje nad nimi určitým vlivem oproti svým rivalům Indii a Japonsku, z jejichž případného členství v radě neoplývá nadšením.

Brahimiho report předložil doporučení na reformu DPKO, přičemž některé návrhy se podařilo záhy naplnit. Přesto Čína nadále stála o další změny v DPKO za účelem zefektivnění práce, čehož mělo být dosaženo navýšením lidských kapacit a jiným institucionálním nastavením. Kritika směřovala především k tomu, že Sekretariát OSN nenaplnil zásadu spravedlivého rozdělení postů podle

regionálního klíče a opomněl transparentní postup. Čína volala po tom, aby Sekretariát dodržoval spravedlivé geografické rozdělení zejména s ohledem na země, které jsou nedostatečně zastoupeny. DPKO by v této otázce měl lépe spolupracovat s členskými státy a speciální komise pro peacekeepingové operace měla po čase prozkoumat, jak reforma odboru proběhla (Permanent Mission of the PRC to the UN 2002). Čína si právě stěžovala na nedostatek zástupců z rozvojového světa (i z Číny) na vysokých postech v OSN, speciálně v DPKO. Apelovala proto na větší transparentnost při přidělování míst podle geografického klíče, aby bylo docíleno rovnováhy mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi (Pang 2005: 94). Řada nižších postů je obsazena čínskými diplomaty a vojenskými činiteli, hrstka plukovníků působí jako štábní důstojníci na ústředí mírových operací (např. MONUC). Jen několik Číňanů zastává vysoké posty v rámci misí, avšak je to stále malé číslo v porovnání s ostatními mocnostmi, což vidí jako překážku pro její aktivní participaci v záležitostech peacekeepingu (Bates – Huang 2009: 8).

Roku 2004 Čína přednesla několik bodů reformy a návrhů na zdokonalení systému OSN v oblasti peacekeepingu. Za prvé, na základě zkušeností se ukázalo, že mírové mise mohou přispět k dlouhodobému míru a stabilitě a být úspěšné, pokud se realizují v souladu s cíli a principy Charty OSN a s mandátem RB OSN, a pokud jsou dodržovány klíčové principy peacekeepingu. Za druhé, OSN potřebuje zapracovat na schopnosti rychlé akce a nasazení, a současně zlepšit některé oblasti peacekeepingu (jako výcvik personálu, řídicí a kontrolní systémy, navyšování kapacit). Za další by měla být poskytována větší podpora regionálním organizacím, přičemž by s nimi OSN měla navázat užší spolupráci ohledně míru. Čína zde odkazuje především na africké regionální organizace. Za čtvrté, v rámci mírových misí by měla být zajištěna bezpečnost personálu OSN spočívající především na preventivních opatřeních (Permanent Mission of the PRC to the UN 2004). Později přidala Čína další body navrhované reformy. Měl by být posílen výzkum, aby bylo možné předvídat, kde by mohla být ustavena

případná peacekeepingová mise. Před rozmístěním mise by DPKO měl provést pečlivou analýzu a doporučení vztahující se k funkcím, rozsahu a rozpočtu potenciální mise a zároveň oslovit přispívající země, čímž by se usnadnil proces schvalování a jednotky by byly rychleji rozmíst'ovány. DPKO by měl systematicky pokračovat na vylepšování třeba organizačních struktur, řízení finančních zdrojů atd., to vše za účelem zefektivnění misí. V té době se objevily skandály sexuálního vykořisťování a zneužívání ve spojitosti s peacekeepery, proti čemuž se ohradila. Podle Číny tyto skandály ukázaly na nedostatky uvnitř systému OSN, což by mělo být napraveno, zároveň volala po potrestání odpovědných osob (Permanent Mission of the PRC to the UN 2006). Po roce 2004 se požadavky na reformu nijak zásadně nelišily, ČLR podporovala prakticky stále stejné návrhy na reformy. Zvláště volala po dodržování klíčových principů, reformě DPKO a systému pohotovostních sil a po větší spolupráci OSN s regionálními organizacemi. Bílé knihy obrany obsahují téměř stejné formulace. Např. Čína touží po tom hrát pozitivní roli v zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti v souladu s Chartou OSN, zaujímá aktivní postoj k reformě peacekeepingu a domnívá se, že je třeba posílit roli OSN v mírových operacích a zároveň operace zefektivnit (China's National Defense 1998; China's National Defense 2002; China's National Defense 2004). Nadále podporuje mírové mise a aktivně se na nich podílí. Současně stále vyjadřuje podporu reformě mírových misí OSN a doufá v posílení kapacit OSN v rámci zachování míru, což se opakuje v čínských prohlášeních na půdě OSN.

V roce 2009, krátce po zveřejnění nového reportu OSN (A New Partnership Agenda: Charting a New Horizon), Čína reagovala na jeho doporučení a zdůraznila tři klíčové oblasti, kterými by se měla zabývat diskuze o reformě. Za prvé se jedná o propracovanější teoretický přístup k peacekeepingu, úsilí by nemělo být vynakládáno pouze na teoretický vývoj nových trendů jako ochrana civilistů nebo robustní peacekeeping, ale je potřeba inovovat stávající teorie řešení konfliktu, mediace, krizového managementu či

post-konfliktního peacebuildingu. Dále Čína považuje za velmi důležité zapracovat na současných peacekeepingových kapacitách jako jsou rychlost rozmístění, pravomoci peacekeeperů, logistická podpora nebo plánování a řízení misí. Dále neopominula zmínit partnerství, resp. spolupráci s regionálními organizacemi. Úspěch mise se dle Číny odvíjí od spolupráce jednotlivých přispěvatelů peacekeepingu s regionálními organizacemi (Ministry of Foreign Affairs of the PRC 2009). Požadavky Číny na reformu peacekeepingu jsou spíše na rétorické úrovni, dohledat konkrétní praktické kroky, které by naznačovaly, že reálně naplňuje předkládané reformy, je poměrně obtížné.

Od roku 2001 po několik let čínská prohlášení obsahují většinou obdobné věci, opakují stejné požadavky a návrhy. Po relativně klidném období nastal, dá se říct, zlomový okamžik, kdy Čína v loňském roce vydala velmi klíčové prohlášení. V září vystoupil čínský prezident Si Ťin-pching se svým projevem v rámci zasedání Valného shromáždění OSN, kde byly sděleny poměrně významné skutečnosti pro budoucnost peacekeepingu. Za prvé, se ČLR připojí k novému systému stálých pohotovostních sil OSN (UN Peacekeeping Capability Readiness System), přičemž bude stát v jejich čele, současně vybuduje mírové pohotovostní síly a stálé policejní komando celkově o počtu 8000 peacekeeperů. Čína uspokojí požadavky OSN na vyšší míru zapojení svých technických, zdravotních a dopravních jednotek. Dále se zavázala, že v příštích pěti letech vycvičí 2000 zahraničních peacekeeperů a k tomu bude mít k dispozici 10 asistenčních programů. Za další, AU obdrží od Číny bezplatnou vojenskou pomoc ve výši 100 miliard dolarů, která bude sloužit na budování afrických pohotovostních sil a jednotek pro okamžitou reakci v případě krize. Pro mírové mise v Africe poskytne první peacekeepingovou jednotku vybavenou vrtulníky. Si Ťin-pching totiž vyjádřil přání, aby do Afriky směřovala větší pomoc a podpora, ale zároveň dodal, že by africké problémy měly být řešeny africkou cestou. Čína také založí fond pro mír a rozvoj, ze kterého budou čerpány prostředky na mírové mise. Prezident dále zdůraznil, že by měly být dodržovány

klíčové principy peacekeepingu a zmínil, že peacekeeping OSN potřebuje zdokonalit, konkrétně vzkázal, že by mírové mise měly být více propojeny s peacebuildingem a preventivní diplomacií (Ministry of Foreign Affairs of the PRC 2015). Vše ukazuje na to, že i do budoucna lze hovořit o Číně jako o zásadním aktérovi v oblasti peacekeepingu.

V roce 2014 generální tajemník OSN jmenoval panel pro mírové operace (High-level Independent Panel on Peace Operation/HIPPO), jehož členem se stal i čínský diplomat Wang Süe-sien. Tento panel měl za cíl komplexně zhodnotit peacekeeping OSN (UN 2014). Panel v loňském roce zveřejnil svoji zprávu, tedy přesně 15 let po Brahimiho reportu. HIPPO se zabýval širokým spektrem témat a jeho doporučení reagují na řadu problémů, kterým v současnosti čelí peacekeepingové operace (UN 2015). Nutno podotknout, že analýza nenaplnila očekávání, neboť opětovně zmiňuje trvalé problémy, kterým peacekeeping čelí a zahrnuje několik nových, ale i starých poznatků. Akademická veřejnost a někteří politici se domnívali, že by mohlo dojít k zásadnější revizi po 15 letech výzkumu a shromáždění nových poznatků a informací (Barnett – Fang 2015).

Úspěch mírové mise spočívá ve spolupráci mezi jednotlivými státy a dalšími subjekty, přičemž úspěšnost závisí i na tom, zda státy poskytují dostatečnou politickou podporu a prostředky. Za tímto účelem Čína požadovala dosažení lepší komunikace mezi státy přispívajícími personálem, RB OSN a Sekretariátem OSN. Právě rezoluce 1353 nastiňuje, jak zdokonalit konzultace mezi poskytovateli a členy RB OSN, potažmo Sekretariátem. Na základě rezoluce se rada rozhodla ustanovit pracovní skupinu zabývající se peacekeepingovými operacemi, která se schází s danými zeměmi. Tento mechanismus má zlepšit interakci mezi RB OSN a státy, které poskytují jednotky. K rezoluci, resp. přijatému mechanismu se Čína od počátku stavěla více než kladně (Permanent Mission of the PRC to the UN 2002). Dlouhodobě totiž usiluje o posílení komunikace mezi RB OSN, Sekretariátem a přispívajícími zeměmi, tento požadavek se prolíná čínskými prohlášeními na půdě OSN. Čína

vítá společné zasedání pracovní skupiny, RB OSN a přispívajících států (Pang 2005: 92) a konstantě podporuje speciální komisi zabývající se mírovými misemi (Permanent Mission of the PRC to the UN 2006).

Čína se od konce studené války aktivněji podílí na debatách a aktivitách souvisejících s peacekeepingem. Také se pokouší ovlivnit proces schvalování mírových misí OSN (Pang 2005: 92). Pomocí veta Čína může zabránit pokusu o ustanovení mírových misí, jak učinila v případě Makedonie a Guatemaly v 90. letech (UN nedatováno). Pokud se objeví rezoluce, se kterou nesouhlasí, zpravidla se pokouší změnit znění rezoluce či hrozí vetem za účelem dosažení změn nebo se zdrží hlasování (Fung 2014). Zdržela se třeba při hlasování o misi UNPROFOR nebo UNAMIR (Taylor 2014: 248). V roce 2007 a 2008 zablokovala dvě intervence, protože dle ní mířily proti vládě hostitelského státu. Za prvé, Čína oponovala tlaku RB OSN donutit vládu Myanmaru, aby přijala pomoc v návaznosti na cyklon Nargis. V druhém případě se jednalo o Zimbabwe, kdy Čína vetovala rezoluci ukládající sankce proti prezidentu Robertu Mugabemu (Gill – Huang 2009: 11). Rezistentní odpor vyjadřuje ČLR od počátku občanské války v Sýrii, kdy odmítá jakékoli rezoluce reagující na tamní krizi (UN nedatováno). Též se zdržela hlasování o rezoluci 1973 týkající se Libye, stejně jako Brazílie či Indie, jelikož tyto země považují mezinárodní intervence za problematické a otázka suverenity je pro ně citlivější záležitostí stejně jako pro ČLR (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 20–21).

4.2 Principy a normativní rámec peacekeepingu

Dalším zkoumaným aspektem jsou tedy principy peacekeepingu, jež byly předestřeny v teoretické části práce. Za klíčové principy se považují souhlas stran, nestrannost a užití síly pouze v sebeobraně a při obraně mandátu. Z poznatků uvedených ve třetí části je patrné, že tyto principy jsou pro ČLR důležité. Čína striktně trvá na klíčových principech peacekeepingu, v čemž se názorově rozchází s jinými členy mezinárodního společenství. Roku 2010 uznala,

že peacekeeping čelí novým výzvám a potvrdila trend širších mandátů, ale zároveň oznámila, že podporuje reformu mírových misí, ale pouze v souladu se třemi klíčovými principy (Mariani 2015: 258). Z čínských prohlášení a dokumentů vyplývá, že klíčové principy jsou pro Čínu stěžejní, tudíž nevyvíjí žádné snahy, aby principy nějakým způsobem změnila. Naopak reprezentuje zemi, která striktně trvá na dodržování těchto principů (Permanent Mission of the PRC to the UN 2014a). Dle ní by měla být nová doktrína peacekeepingu založena na základních principech, i přestože podle mínění některých zemí jsou zastaralé a neodpovídají dnešním požadavkům, resp. čelí výzvě kvůli robustním misím a ochraně civilistů (UN 2010).

Čína tedy klade důraz na nestrannost, užití síly pouze v sebeobraně, souhlas hostitelského státu, ke kterému však přidává i požadavek na souhlas regionální organizace (International Crisis Group 2009: 19). Od vstupu do OSN Čína považuje souhlas hostitelského státu jako základní předpoklad pro mírovou misi, což koreluje s čínským postojem k zásadě nevměšování se do vnitřních záležitostí států (viz bílá kniha obrany z roku 2000). Absence souhlasu hostitelské země pro ČLR představuje důvod pro vetování nebo zdržení se hlasování o mírové operaci jako např. v případě mise UNAMIR. Na druhou stranu podpořila robustní misi UNTAET a to právě proto, že indonéská vláda souhlasila s mírovou operací. Jinak by ČLR k situaci přistupovala odlišně, i přestože se jednalo o krizi v blízkém regionu. Podobnost lze vysledovat i u krize v Súdánu, kde se zdráhala dát misi zelenou, dokud se súdánská vláda nepodvolila rozmístění mise (International Crisis Group 2009: 19–20). Z tohoto důvodu potřebovala souhlas diktátorského režimu v Súdánu (resp. Omara al Bašíra) nebo v případě Kambodži souhlas Rudých Khmerů (Hirono 2011: 336–337).

Západní země inklinují k proměnám konceptualizace peacekeepingu, především pak směřují pozornost k ochraně civilistů nebo realizaci robustních mandátů (van de Goor a kol. 2015: 29). Čína, ač se sama zapojuje do mírových misí s robustním mandátem, neopomíná základní principy, ze kterých vycházely

klasické mírové mise. V současném světě, kdy státy odlišně vnímají suverenitu a pro řadu z nich to představuje citlivou otázku, může být idea misí první generace přijatelnější. V reakci na to se objevily názory, že lpění Číny na principech suverenity a nevměšování může brzdit OSN v dalším rozvoji mírových misí. Na druhou stranu vztahy, které udržuje s některými problematickými režimy, mohou napomoci peacekeepingu OSN, neboť může využít svůj politický a ekonomický tlak, aby navedla zemi k souhlasu s mírovou operací, tak jako v případě Súdánu (Mathews 2013: 68–69). Čína sice nejprve zdržovala rozmístění mise v Dárfúru, protože udržovala dobré vztahy se súdánskou vládou a nemínila se vměšovat do vnitřních záležitostí. Jenže po kritice směrem od mezinárodního společenství svůj postoj přehodnotila a začala přesvědčovat vládu v Chartúmu, aby s rozmístění mise souhlasila (International Crisis Group 2009: 20). Čína využila svého vlivu, aby zajistila souhlas súdánské vlády s ustavením mírové mise (Tardy 2011: 104). Ve státech s koloniální minulostí se Čína může setkat s lepším přijetím oproti Západu, neboť na ni nebývá nahlíženo jako na typického kolonizátora (Hirono – Lanteigne 2011: 252). Pro úspěšnou mírovou misi je stěžejní politická podpora především od klíčových zemí, přičemž Čína udržuje vztahy s některými konfliktními zeměmi (rozdíl od Západu), což lze považovat za výhodu. Čína tak může disponovat vlivem nad těmito zeměmi, což může být zcela zásadní pro získání souhlasu hostitelského státu s ustanovením mírové operace (International Crisis Group 2009: 10).

Co se týká principu použití síly pouze v sebeobraně, situace je trochu složitější. Ač trvá na jeho dodržování, lze najít odchylky, kdy se někdy vyslovila pro misi s mandátem na použití síly a někdy se naopak zdržela hlasování. Čína vysloveně neodmítá použití síly, ale pouze za předpokladu, že je to krajní možnost a RB OSN s tím souhlasí. V 90. letech Čína souhlasila s použitím síly v případě, že hostitelský stát udělil souhlas nebo byla síla vysloveně žádána (např. United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia/UNCRO)

a v dotčené zemi panovala mimořádná situace či humanitární krize (např. UNOSOM II). Po roce 1999 (rozmístění UNTAET) již nebrání misím s mandátem na použití síly, přestože mívá výhrady a upozorňuje, že nejedná o precedens, pokud nějaká mise disponuje mandátem na užití síly (International Crisis Group 2009: 22–23).

Jak již bylo uvedeno výše, Čína příkládá v oblasti peacekeepingu důležitou roli regionálním organizacím (zejména asijským a africkým), protože tyto organizace jsou kulturně, historicky a geograficky lépe umístěny (Permanent Mission of the PRC to the UN 2013a). Čínský postoj k dané mírové misi ovlivňuje názor příslušné regionální organizace. Např. v případě mise v Súdánu bylo pro Čínu důležité, že AU požadovala zapojení peacekeepingových sil (International Crisis Group 2009: 24). Nebo Čína vyzývala mezinárodní společenství, resp. OSN k rozmístění sil v Somálsku v roce 2006 a to na základě toho, že mírovou úlohu zde sehrávala AU (African Union Mission in Somalia/AMISOM) (People's Daily Online 2009). Obecně jsou pro Čínu důležité regionální organizace při jednání o mezinárodních záležitostech. Např. v roce 2007 vetovala rezoluci týkající se Myanmaru, což kromě důvodu, že nechtěla zasahovat do vnitřních záležitostí, mohlo být částečně způsobeno neochotou ze strany ASEAN podpořit rezoluci (International Crisis Group 2009: 24–25).

Jestli tedy existuje nějaká záležitost, kterou se opravdu Čína snaží vytrvale změnit, jsou to regionální organizace, kterým příkládá důležitou roli při řešení a prevenci konfliktů a při rozmístění mírových misí. Čína nepřetržitě povzbuzuje OSN, aby prohloubila vztah s relevantními regionálními organizacemi za účelem navýšení kapacit při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Dle ní by posílení spolupráce mělo být v souladu s Chartou OSN, obzvláště s Kapitoulou VIII (Permanent Mission of the PRC to the UN 2013). Peacekeepingové snahy regionálních organizací trpí nedostatkem kapacit a prostředků. Podle Číny má podpora a spolupráce ze strany OSN stále mezery, přičemž odkazuje zvláště na případ AU. Proto se rozhodla sama ujmout podpory afrických regionálních

organizací, zejména AU, kupříkladu aby pomohla Africe s vybudováním peacekeepingových sil (Permanent Mission of the PRC to the UN 2014).²⁶ Při jednání a rozhodování o mírových misích v RB OSN Čína (i další země globálního Jihu) dbá na názor daných regionálních organizací (např. ECOWAS), což podle ní zvyšuje legitimitu případné operace. V návaznosti na to západní státy a potažmo EU a NATO vlastně ztrácí chuť riskovat operace bez regionální či mezinárodní podpory (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 25). Právě Čína velmi propaguje zásadu toho, aby regionální organizace vyjadřovaly souhlas či nesouhlas mírovým misím. Tyto organizace tvoří významné jádro čínské politiky (Fung 2014).

I v nadcházejících dekádách bude Čína více než pravděpodobně lpět na principu suverenity. Pokud bude její vliv posilovat, může se stát, že zásady vyznávané ČLR budou hrát čím dál důležitější roli i v mezinárodní agendě. Podle všeho bude nadále trvat na tom, že mírové mise se mohou realizovat jen se souhlasem RB OSN. Zvýšení mezinárodního vlivu Číny může teoreticky zmenšit šanci, aby ostatní země mohly zahájit mírovou misi bez předložení RB OSN (van de Goor a kol. 2015: 34).²⁷ Čína odmítá mise regionálních organizací či koalicí států bez „posvěcení“ RB OSN, neboť radu považuje za jediný legitimní subjekt pro rozhodování o užití síly (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 19). Po událostech v Kosovu a akci vedenou NATO Čína vyjádřila obavy o mise, které nejsou přímo pod záštitou OSN, což považuje za velmi problematické (Zhengyu – Taylor 2011: 145).

Jak bylo předestřeno v první části, OSN považuje za součást normativního rámce peacekeepingu Chartu OSN, Všeobecnou deklaraci lidských práv, mezinárodní humanitární právo (hlavně Ženevské konvence) a samozřejmě mandát RB OSN. ČLR se často odvolává právě na ustanovení Charty OSN, zdůrazňuje, že mírové mise by měly být realizovány v souladu s cíli a principy

²⁶ Konkrétně přislíbila Africké unii bezplatnou vojenskou pomoc vy výši 100 milionů dolarů při budování afrických pohotovostních sil v příštích pěti letech (Deutsche Welle 2015).

Charty, tato skutečnost vyplývá z čínských dokumentů a prohlášení. S ohledem na peacekeeping Čína tedy neprosazuje žádné změny ohledně Charty a naopak je pro ni dodržování ustanovení Charty zcela zásadní. Též trvá na tom, aby strany konfliktu dodržovaly Ženevské konvence a mezinárodní humanitární právo (Permanent Mission of the PRC to the UN 2013b). Pohlíží na mandát RB OSN jako na klíčový prvek mírových misí, nepřipouští jednání bez mandátu, protože jedině rada disponuje pravomocí ustanovit mírovou misi, která tak získá punc legitimacy. O to víc prahne po jasně stanovených a naformulovaných mandátech, které by měly odpovídat specifickým podmínkám v dané zemi. Roku 2007 vydal čínský ministr zahraničí prohlášení o čínské filozofii diplomacie, která se zakládá na osmi bodech. Např. Čína nebude usilovat o pozici hegemonu, vměšovat se do vnitřních záležitostí jiných států, v mezinárodních vztazích nebude aplikovat dvojí standardy a tak dále. Ale také vyzvala k dodržování ustanovení Charty OSN a mezinárodních norem a deklarovala, že nebude usilovat o změnu Charty OSN, mezinárodního práva a norem pouze podle svých přání (The Washington Times 2007).

Dá se říci, že Čína ideologicky stojí v opozici vůči liberálnímu řádu. V kontextu peacekeepingu to může znamenat, že absence demokratického systému nebo porušování lidských práv ze strany vlády, nepředstavují pro Čínu důvod k intervenci (van de Goor a kol. 2015: 35). S tím částečně souvisí i ochrana civilistů v rámci mírových misí. Dle Číny za ochranu civilistů odpovídají strany konfliktu, které by měly dodržovat Ženevské konvence a mezinárodní humanitární právo, případně rezoluce OSN. Přímo odpovědná za ochranu civilního obyvatelstva je vláda daného státu. Podle Číny je při ochraně civilistů třeba respektovat suverenitu a územní integritu, jednat v souladu s Chartou OSN a vyhnout se politizaci ochrany civilistů a dvojitým standardům. Pokud mandát zahrnuje ochranu civilistů, je nutné dbát na základní principy, primárně je tím myšlen souhlas hostitelského státu. Čína se domnívá, že ochrana

²⁷ ČLR má na mysli především unilaterální jednání USA.

civilistů peacekeepery není řešením. RB OSN a mezinárodní společenství by měly přijmout takové kroky, aby byla zajištěna bezpečnost a systém spravedlnosti daného státu, aby stát sám mohl zajistit ochranu a bezpečnost svých obyvatel (Permanent Mission of the PRC to the UN 2013a). Můžeme tedy vidět, že Čína opatrně přistupuje k ochraně civilistů. Dle ní totiž primární odpovědnost za ochranu civilistů nese hostitelský stát, proto by měly peacekeepři chránit civilisty v mezích rezoluce a dodržovat zásadu nestrannosti (Permanent Mission of the PRC to the UN 2011). Ve vztahu k ochraně civilistů se Čína obává, aby ochrana civilistů nenarušila suverenitu daného státu, stejně jako princip R2P. V mezinárodním společenství však panuje obecná shoda, že koncept ochrany civilistů musí být více propracován (van der Lijn – Avezov 2015: 33).

V posledních letech probíhá debata o současných normách peacekeepingu reagující především na otázky, jak vnímají tyto normy země jako Čína, Indie, Brazílie a další, či zda současný přístup zaručuje udržitelný mír. Diskuze se zabývají i tím, že současný přístup k peacekeepingu a agenda mírových misí vychází z pojetí Západu, zatímco implementace peacekeepingové strategie spočívá na zemích globálního Jihu. Například liberální peacebuilding a budování státu představují výzvy pro principy suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí, které jsou mimochodem natolik zásadní pro ČLR. Nicméně v průběhu posledních let Čína zjemnila svůj přístup k liberální agendě (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 17–18). Nesnaží se vetovat mandáty OSN pro multidimenzionální mise, jež zahrnují prvky budování státu, ale spíše využívá svého politického vlivu, aby mandáty nepřekračovaly jisté meze. Čína nadále zůstává kritická k operacím na budování státu související s vojenskou akcí či humanitární intervencí. Dle ní totiž budování státu nemusí nutně vést k peacebuildingu, ale naopak může podnítit nějaký konflikt, neboť budování státu se vyznačuje politickým charakterem. Čína tedy ve svém přístupu natolik nepraktikuje politické aspekty peacebuildingu, ale spíše se soustředí na rozvojové otázky a snižování chudoby. Čínský postoj tedy napovídá, že je nutné se zaměřit

primárně na ekonomický rozvoj země a pomoc poskytnout jen v základních otázkách vlády, a případně má země možnost sama požádat o další podporu (Wiharta – Melvin –Avezov 2012: 17–18).

Čínu můžeme považovat spíše za příjemce norem peacekeepingu OSN než vysloveně za jejich tvůrce. Čínu lze označit za obhájce norem s tím, že klade důraz na autorizování mírových misí RB OSN a přisuzuje regionálním organizacím právo více „mluvit“ do záležitostí peacekeepingu. Co se týče prosazování norem, mnohem odvážnější je třeba Brazílie, která šířeji interpretuje sebeobranu (Fung 2014). Představy o suverenitě a tradičním pojetí peacekeepingu zůstávají přítomné v čínském přístupu, o případných mezinárodních humanitárních intervencích se rozhoduje případ od případu (Huang 2011: 265). Západní státy a Čína uplatňují peacekeepingovou politiku, která vychází z trochu jiných představ. Západ peacekeeping staví na podpoře dobrého vládnutí a lidských práv, které předurčují mír, přičemž suverenitu považuje za sdílenou. Kdežto čínský model se opírá o ideu ekonomického rozvoje jako předpokladu pro mír a vnímá všechny suverénní státy jako sobě rovné. Čína vlastně poskytuje alternativní model peacekeepingu zajímavý především pro africké státy právě kvůli čínskému vnímání suverenity (Sicurelli 2010).

Čína není dvakrát nadšená z rodící se nové formy peacekeepingu, která obnáší robustní operace a ochranu civilistů (Teitt 2011: 308). Spíše vždy inklinovala k misím první generace, má odstup k misím obsahující prvky peace enforcement a princip R2P se také neseťkává s čínským nadšením. I přesto byla rezoluce číslo 1674 pojednávající o ochraně civilistů schválena s čínskou podporou v roce 2006. Rok předtím Čína taktéž souhlasila s přijetím R2P, i přestože princip výrazně nepodporuje (Teitt 2011: 298–299). Když byl princip poprvé představen v reportu ICISS, byla jeho velkým kritikem. Již v průběhu debat a konzultací o humanitární intervenci vystupovala spíše s negativním pohledem zejména kvůli morálnímu odůvodnění Západu (tzv. humanitární

ospravedlnění). Pro ČLR byl problém především termín intervence, proto navrhovala, aby se užíval pojem humanitární asistence. Čínští představitelé zdůrazňovali, že taková pomoc by měla být autorizována RB OSN, být neutrální a nestranná a používat sílu jen v případě sebeobrany (Teitt 2011: 300); zde můžeme vidět podobnost s klíčovými principy peacekeepingu. Některé čínské požadavky a návrhy komise ignorovala, jiné vzala v úvahu, kupříkladu výslovné potvrzení RB OSN. Z prvopočátku se zdráhala R2P schválit, avšak princip přestal být vnímán primárně ve vztahu k vojenské akci, ale spíše jako rámec vymezující odpovědnost vlády vyvarovat se etnických čistek či masovému zabíjení, čili Čína přehodnotila svůj postoj a vyjádřila R2P souhlas (Teitt 2011: 300–302). Ve svém stanovisku k reformě OSN se vyjádřila i k principu R2P, který zde zařadila do sekce pojednávající o právním státě, lidských právech a demokracii. Čína zde uvádí, že stát nese odpovědnost za své občany, a že k nepokojům mohou vést složité vnitřní faktory, čili by mezinárodní společenství mělo být opatrné při posuzování toho, jak vláda chrání své obyvatelstvo. Pokud však dojde k velké humanitární krizi, mezinárodní společenství může legitimně jednat a situaci řešit. Odpověď na takovou krizi musí být v souladu s Chartou OSN a schválena RB OSN a respektovat stanovisko dotčené země a příslušné regionální organizace (Ministry of Foreign Affairs of the PRC 2005). Čína předčila očekávání, jelikož její postoj vůči R2P nebyl až tak odmítavý, nečinila komplikace při jednání, jen zpočátku odporovala rezolucím RB OSN. Jedinou podmínku, kterou si kladla, byla, že pouze RB OSN bude sehrávat roli nejvyšší autority (Teitt 2011: 303). Částečně kvůli Číně nebyl princip spojen přímo s vojenskou akcí, což mělo za následek přijetí R2P Čínou. Čínský postoj k R2P však zůstává zdrženlivý (Teitt 2011: 303–304).

4.3 Peacekeepingové mise

V rámci realizování samotných mírových misí lze zaznamenat určité úvahy o změnách, inklinování k jinému přístupu oproti některým (západním)

státům, jisté inovace. V této kapitole se zaměřím na mírové operace, přesněji řečeno na jejich charakter.

Roku 2001 ČLR přesvědčila ostatní stálé členy RB OSN, aby podpořily rezoluci týkající se zvýšení efektivnosti mírových operací. Zmíněná rezoluce podporuje větší spolupráci mezi RB OSN a zeměmi přispívajícími personálně, výraznější mnohonárodnostní peacekeepingovou kooperaci, lepší průběžné posuzování a evaluaci misí OSN a v neposlední řadě také informovanost a pečlivější analýzu peacekeepingu za účelem lepšího rozhodování (Bates 2007: 121).²⁸ Sama Čína za účelem úspěšných misí OSN zastává následující principy:

- Cíle a zásady Charty OSN musí být dodržovány, zejména principy respektování suverenity všech zemí a nevměšování se do vnitřních záležitostí ostatních států.
- Spory musí být řešeny prostřednictvím mírových prostředků.
- Politika státu či více států by neměla být ukládána na bedra RB OSN a vojenský zásah malého počtu zemí pod rouškou OSN by neměl být povolen.
- Principy, jež se osvědčily v minulosti, by měly být nadále dodržovány: získání souhlasu hostitelského státu, striktní dodržování neutrality, zákaz užití síly vyjma sebeobrany.
- Peacekeepingové operace musí být realistické a praktické, neměly by být realizovány v případě nevyzrálých podmínek. Mírové síly by se neměly stát stranou konfliktu, narušilo by to základní účel operace (China's National Defense 1998).

Z těchto zásad se odvíjí čínský přístup k peacekeepingu. Jak je uvedeno ve druhé kapitole této části, dodržování klíčových principů peacekeepingu a ustanovení Charty OSN se nachází v jádru čínské peacekeepingové politiky, stejně jako respektování suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí

²⁸ Rezoluce 1353.

států. Čína vždy preferuje uplatnění mírových prostředků a užití síly (mimo sebeobranu) vidí jako krajní prostředek. Mírové operace bez autorizování RB OSN považuje za nelegitimní. Peacekeepingové mise by měly být realizovány rozvážně a s ohledem na situaci v dané zemi.

Nyní podíváme na institucionální složení peacekeepingových jednotek, jež na mise posílá Čína. Jak již bylo řečeno, největšími přispěvateli lidí jsou země globálního Jihu (např. Bangladéš, Indie), které vysílají především vojenské jednotky. Struktura vysílaných čínských jednotek je následující – technické, dopravní a další podpůrné jednotky, vojenští pozorovatelé, civilní policie, zdravotní personál (Huang 2011: 247). Přičemž na některé mise Čína vysílá jen civilní policii (např. UNTAET, UNMIT, UNMIBH, UNMIK, MINUSTAH) (Guo 2014: 100). Nově se připojily i bojové jednotky, které však Čína zatím zapojuje v malé míře, a které jsou omezeny v případném používání zbraní. Na mírových misích participují i čínské ženy, které zatím Čína vysílá v malém počtu v porovnání s některými státy jako Etiopie či Maroko, ale stále si vede lépe oproti ostatním stálým členům RB OSN. Ti, kteří měli možnost vidět čínské peacekeepery v akci, pozitivně hodnotí jejich práci. Jsou považováni za velmi profesionální, kvalitně vycvičené a schopné pracovat ve složitějším prostředí. Se stejnou odezvou se setkávají čínští lékaři, jež mají kvalitní a moderní vybavení a využívají i tradiční čínskou medicínu. Čínští peacekeepery se mohou chlubit neposkvrněnou pověstí, neboť je zatím neobchází žádný skandál. Na druhou stranu čelí kritice, že se Číňané nesocializují s ostatními vojáky, ani s místní populací, obecně se straní a uzavírají do sebe, což nemusí napomáhat úspěchu mise. Další problém představuje jazyková nevybavenost Číňanů včetně jejich neochoty zdokonalovat se v cizím jazyce. Odstranění jazykové bariéry je však klíčové, jelikož tím bude narůstat důvěra i mezi všemi peacekeepery. Čínští peacekeepery plní své úkoly na jedničku, ale sami nevykazují přílišnou iniciativu (International Crisis Group 2009: 7). Struktura čínských jednotek se liší oproti těm, které jsou většinou vysílány ostatními státy. Po čínských jednotkách je

všeobecně poptávka, neboť typ těchto jednotek je v rámci mírových misí málo přítomný (ČLR poskytuje takové jednotky nejvíce ze všech zemí). V současnosti ČLR vysílá zhruba tři tisíce peacekeeperů, ale pokud dostojí svým závazkům, počet stoupne na osm tisíc a Čína se tak stane největším poskytovatelem. Její silné postavení v rámci peacekeepingu jistě ovlivní i pozice jednoho z největších finančních přispěvatelů. Otázkou zůstává, zda Čína navýší počet bojových jednotek či zůstane u současné struktury.

Ve třetí části bylo zmíněno, že Čína otevřela centra sloužící pro výcvik peacekeeperů. Ve výcvikových centrech se nachází simulační prostory, cvičení střelby či minové pole sloužící pro trénink. Centra nabízejí výcvik i pro mezinárodní peacekeepery. Co se týče mezinárodní spolupráce, Čína kooperuje s ostatními státy prostřednictvím společných cvičení a výměn, např. s Austrálií, Pákistánem, Kanadou, Jižní Afrikou. Společná cvičení přinášejí pečlivější a reálnější simulaci, což napomáhá lepší připravenosti čínských peacekeeperů (Huang 2011: 262). Spolu s některými zeměmi (Švédsko, Velká Británie) se také podílí na organizování mezinárodních seminářů, konferencí apod., kterých se účastní zahraniční odborníci, experti atp. Různé bilaterální a multilaterální výměny vytvářejí prostor pro dialog o budoucnosti peacekeepingu a také zajišťují Číně možnost upevnit si pozitivní image mezinárodního aktéra dbajícího na mír a bezpečnost (Huang 2011: 262–263). OSN dokonce označila výcvikové centrum jako jedno z celosvětových center výcviku peacekeeperů (Odgaard 2015: 36). Jinými slovy řečeno, čínský závazek vyškolit stovky zahraničních peacekeeperů jí dává příležitost prosazovat svoje úvahy mezi zeměmi, které se taktéž podílejí na mírových misích.

Úkoly čínských peacekeeperů se týkají monitorování příměří, oddělení stran konfliktu, a jak je již zmíněno – poskytování technické, dopravní a lékařské podpory, neposledně i humanitární asistence (Odgaard 2015: 35). V posledních letech se čínské jednotky podílejí na poměrně širokém spektru aktivit robustního peacekeepingu, např. realizují projekty DDR či napomáhají reformě

bezpečnostního sektoru (SSR) (Mariani 2015: 260). Čínský peacekeeping se zaměřuje na projekty týkající se stavby a obnovy infrastruktury, budování nemocnic a škol či na poskytování zdravotní péče. Dále technické prapory a lékařské jednotky zajišťují podporu, která je potřebná pro naplnění základních potřeb místní populace zejména ve slabých státech (Mariani 2015: 257). Ačkoli nedávno Čína vyslala bojové jednotky do zahraničí, dává přednost tomu, aby se její technické, zdravotní a další jednotky zabývaly úkoly souvisejícími se základní infrastrukturou, naplňováním základních potřeb místních obyvatel atd. (Lei 2011: 355). Např. v Libérii (UNMIL) hraje důležitou roli čínská dopravní rota, která přepravuje vodu, léky a další základní věci po celé zemi, kde de facto neexistuje řádná infrastruktura. Čína zde také s dalšími peacekeepery spolupracuje na programech DDR (Lei 2011: 356). Na misi v Západní Sahaře (MINURSO) a Pobřeží slonoviny (UNOCI) dohlíží čínští vojenští pozorovatelé na příměří v konfliktních zónách, dále peacekeepereři pracují na odminování a sbírají informace pro OSN (Xinhuanet 2015).

Čínští peacekeepereři se často setkávají s oceněním, ať už ze struktur OSN či jednotlivých zemí. Například zvláštní zástupce OSN pro Mali ocenil čínské zapojení v MINUSMA, kde se jednotky pohybovaly v nesnadných podmínkách (Mariani 2015: 260). Liberijská prezidentka vyjádřila nadšení z čínských peacekeeperů, kteří podle ní přispěli ke zlepšení situace v Libérii (Zhengyu – Taylor 2011: 148). Pracovnice OSN zastávající vyšší post pochválila čínský pěchotní prapor, který v současnosti působí v Jižním Súdánu (UNMISS), čínskou jednotku ocenila za profesionální práci. Čínští peacekeepereři zde plní funkce humanitárního charakteru, dále hlídkují v ulicích a mezi jejich úkoly také patří zajištění ochrany civilistů. Součástí některých jednotek jsou i ženy (AllAfrica 2015). V loňském roce byli čínští peacekeepereři oceněni nejvyšším vyznamenáním pro pracovníky OSN za výborné plnění úkolů na misi v Dárfúru (UNAMID). Velitel mise si pochvaloval technické jednotky, jež se soustředily třeba na stavbu silnic (China Military Online 2015a). Úspěchy slavila i čínská

jednotka v Libanonu, kdy technické a zdravotní jednotky získaly čestné medaile od vedení UNIFIL. Zde čínští peacekeeperi plnili úkoly jako odminování, poskytování lékařské péče a humanitární pomoci a další úkoly technického rázu (China Military Online 2016). Při pohledu na působení čínských peacekeeperů na mírových misích vyplývá, že v rámci misí se Čína soustředí především na naplňování následujících funkcí – pozorování a monitorování příměří, udržování nárazníkových zón, zajišťování programů DDR, odminování, pomoc s volbami, výcvik policejních sil, poskytování humanitární pomoci nebo logistickou podporu humanitárních projektů. Plnění vojenských, politických a humanitárních funkcí tedy celkem zapadá do rámce, který byl předložen v první části. Avšak na naplňování některých funkcí se soustředí větší měrou a přikládá jim důležitou roli v rámci zajištění míru. Číně se daří vytvářet prostředí k budoucímu hospodářskému rozvoji dané země. Vysílá především technické jednotky, které budují základní infrastrukturu (Hirono – Lanteigne 2011: 248–249), neboť spojuje mír s rozvojem (viz výše). Čína, podobně jako další země globálního Jihu, klade důraz na lokální vlastnictví a na public-private partnership (Wiharta – Melvin – Avezov 2012: 22). Existují i problematické aspekty čínského peacekeepingu. Čínu limituje nedostatek jazykově vybavených peacekeeperů, omezené čínské vzdušné a námořní síly a nízké ocenění standartních procedur a vojenských manuálů OSN napříč peacekeepingovými silami (Mariani 2015: 257). Na druhou stranu peacekeeping s sebou nese výhodu toho, že Čína se učí komunikovat s mezinárodním společenstvím (Zhengyu – Taylor 2011: 148). Potvrdila nové trendy v oblasti peacekeepingu, prvním je rozšiřování požadavků a rozsahu misí, druhý trend pak představuje různorodost funkcí, které se netýkají pouze monitorování příměří apod., ale obnášejí kupříkladu pomoc s volbami, DDR nebo post-konfliktní rekonstrukci (Permanent Mission of the PRC to the UN 2006).

Mírové operace, prevence konfliktů a peacebuilding začaly být neodmyslitelně navzájem provázány, proto je dle Číny velmi důležité pečlivě

plánovat mise a zajistit koordinaci s hostitelskou vládou a zároveň do procesu zapojit relevantní regionální organizace (Permanent Mission of the PRC to the UN 2001). Ač peacekeeping a peacebuilding představují typově trochu jiné operace, jsou ve vzájemném vztahu, a tím se posilují. Některé peacekeepingové mise tudíž mohou zahrnovat úkoly peacebuildingu (Lei 2011: 355–356). Přístup Západu vychází z toho, že mír bude dosažen díky nastolení liberální demokracie a tržní ekonomiky, čili v rámci peacebuildingu se provádějí reformy politického a ekonomického typu, zatímco Čína tvrdí, že agenda liberálního míru není všemocná a není proto vhodné mít nastaven jeden univerzální model. Bezpečnost a rozvoj jsou propojeny, tudíž peacebuilding se musí soustředit primárně na rozvoj. Z toho vyplývá, že tedy existuje rozdíl mezi přístupem Západu a Číny. Prioritu Číny představuje rozvoj, zatímco pro Západ je to liberální mír. Západní země se soustředí na dobré vládnutí (*good governance*) a podporu demokracie, přičemž inklinují k preemptivní strategii. Čína si zakládá spíše na dobré vládě (*good government*) a státu asistuje, raději se přiklání k reaktivnímu přístupu. V čínském modelu sehraává klíčovou roli stát, Čína preferuje spolupráci na úrovni vlád (Lei 2011: 353–354).

Co se týče peacebuildingu, Čína již slepě nenásleduje mezinárodní normy, ale sama je vytváří. Například preferuje, aby úsilí směřovalo na rozvoj a stabilitu a nikoliv na demokracii a tržní ekonomiku. Dle ČLR je prvotním úkolem zajištění politické stability a díky dlouhodobému rozvoji může být následně dosaženo míru. Klade důraz na místní vlastnictví, protože za řešení konfliktu odpovídají ti, kdož jsou konfliktem zasaženi. Pokud má být dlouhodobé řešení účinné, mělo by přijít zevnitř, přičemž vnější asistence by se měla přizpůsobit a vhodně naplňovat místní potřeby. Ekonomický rozvoj přispěje k míru v postkonfliktních a slabých státech, protože naplnění základních potřeb ztělesňuje základní stavební kámen míru. Čína deklaruje, že peacebuilding musí reagovat na podmínky v dané zemi, tudíž nelze mít jednu standartní strategii, ale přístup se musí přizpůsobit specifickým podmínkám (Alden – Large 2013: 23–25). Čína se tedy podílí na

naplňování úkolů peacebuildingu, protože uznala, že nedostatečný rozvoj může být příčinou konfliktu. Proto se čínští peacekeeperi soustředí na budování infrastruktury (mostů, silnic atd.) nebo poskytování zdravotní péče (Lei 2011: 356).

Existují určité trendy, které napovídají, jak Čína bude v budoucnu přispívat k peacekeepingu. ČLR bude nadále diskutovat o reformě peacekeepingu OSN v mezích cílů a principů Charty OSN a bude navrhopat zlepšení stávajícího systému – např. výcvik peacekeeperů, logistická podpora atd. V čínském přístupu zastávají poměrně důležitou roli regionální organizace, které nabádá k zapojování se do misí s mandátem OSN. Tyto organizace mohou zvrátit nedostatečné kapacity peacekeepingu, proto pravděpodobně bude podporovat jejich zapojení do systému peacekeepingu OSN (Odgaard 2015: 23). Čína bude nejspíš zvyšovat počty vyslaných peacekeeperů, zvláště když se v loňském roce uvolila vyslat první pěchotní prapor. Avšak zdůrazňuje, že bojové jednotky mohou použít síly pouze v případě sebeobrany. Čínská armáda pracuje na zlepšení leteckých složek, je tedy pravděpodobné, že bude navyšovat nasazení vrtulníků na misích OSN. Stejně jako v případě letectva, buduje i námořní síly. Čínské námořnictvo se stalo součástí mezinárodních protipirátských operací, čímž dokazuje, že je schopná naplňovat peacekeepingové úkoly i na moři. Můžeme tedy očekávat, že Čína případně poskytne i námořní síly pro účely peacekeepingu. Její snahou je zajištění prostoru pro mezinárodní výměnu, aby jednotliví poskytovatelé peacekeepingu sdíleli svoje zkušenosti, vize atd., což je přínosem nejen pro Čínu, ale i pro mezinárodní společenství. Komunikací s ostatními přispěvateli může vysvětlovat své motivy a úvahy o peacekeepingu (Odgaard 2015: 24). Lze se domnívat, že pokud trend ochrany civilistů a rozmístování robustních operací bude nabírat na intenzitě, Čína změní názor na svoje zapojení v peacekeepingu. Stejně by pro ni bylo nepříjemné, kdyby participace na mírových misích byla chápána jako pokus o dosažení pozice hegemonu, načež by pravděpodobně svůj podíl na peacekeepingu přehodnotila (van der Lijn – Avezov 2015: 37).

5 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo komplexní zhodnocení čínské role ve formování peacekeepingu. Výzkumná otázka pak zněla, „*jakým způsobem Čína proměňuje a formuje mezinárodní peacekeeping*“. Jak uvádím v úvodu, diplomová práce sestává ze tří hlavních částí. První z částí čtenáře uvedla na teoretické pole peacekeepingu, přičemž hlavním tématem byly mírové mise OSN, neboť podle Číny jsou tyto operace ustanovené RB OSN jediné přípustné a legitimní. Z textu vyplývá, že definiční vymezení peacekeepingu není nikterak jednoduchou záležitostí, poněvadž termín není zanesen do ustanovení Charty OSN a jednotliví aktéři mezinárodního systému si tak pod pojmem mírová operace představují různé činnosti. Situaci znesnadňuje také fakt, že se často zaměňují termíny peacekeeping, peacebuilding a peacemaking. Na čem se lze shodnout, je skutečnost, že peacekeeping je mírová aktivita, kterou se v této práci rozumí rozmístění přítomnosti OSN (vojenské, policejní a civilní). Od svých počátků peacekeeping prodělal určitý vývoj od svého tradičního charakteru k současnému multidimenzionálnímu typu. Za tu dobu mírové mise přinesly své plody, ale nesou s sebou i neúspěchy. Současné mírové mise se vyznačují multidimenzionálním charakterem, jejich mandáty lze charakterizovat jako robustní. Na bedrech peacekeeperů tak spočívá poměrně obsáhlé množství úkolů, neboť funkce mise mohou být typu vojenského, politického či humanitárního.

Třetí část diplomové práce se věnovala čínskému peacekeepingu a přístupu k němu, jeho vývoji a motivacím, které Čínu k zapojení do mírových misí vedou. Existuje několik faktorů, jenž ČLR motivují k participaci na peacekeepingu. Aktuálním tématem je ochrana čínských národních zájmů, resp. ekonomických zájmů především v Africe. Čína chce chránit nejen své investice a obchodní zájmy, ale i čínské občany, kteří se nacházejí v afrických zemích. Za poslední dekády přehodnotila svůj postoj k mezinárodním organizacím, potažmo OSN a multilateralismus se tak stal nedílnou součástí čínské politiky, neboť může

posilovat tímto svůj vliv a přítomnost v mezinárodním systému. S tím částečně souvisí i další motivace a to budování image zodpovědné mocnosti, na které Čína pracuje. Stylizuje se do role aktéra, jenž podporuje mezinárodní mír a bezpečnost. Dává tímto najevo, že posiluje svůj mocenský status mírovou cestou. Dále Čínu motivuje i možnost nabytí operačních výhod, které zoufale potřebuje k modernizaci svých ozbrojených složek. Čínská armáda a policie mají v rámci mírových misí příležitost získat nové dovednosti a zkušenosti a načerpat znalosti od ostatních peacekeeperů. V neposlední řadě se za čínskou participací na peacekeepingu skrývá motivace v podobě prosazování politiky jedné Číny, která je neodmyslitelně spjata s čínskou zahraniční a bezpečností politikou.

Čínské zapojení do mírových misí prošlo několika fázemi od úplného odmítání přes vlažný přístup až po aktivní participaci. V době, kdy ČLR nebyla členem OSN, oponovala peacekeepingu, mírové operace odsuzovala jako projev imperialismu a samotnou OSN přirovnávala k nástroji USA a SSSR, aby tak mohly šířit svůj mocenský vliv. Když se v roce 1971 stala stálým členem RB OSN, její postoj lze označit jako neaktivní. Tehdy Čína praktikovala politiku zavřených dveří, uzavřela se před světem a navíc byla ve strukturách OSN nováčkem. Lpěla na respektování suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí států. Sama se obávala, aby nebyla narušena její vlastní suverenity, čemuž tehdy odpovídal i její přístup k peacekeepingu. Měla svůj vlastní systém hlasování, kdy se ho buď neúčastnila, anebo se hlasování zdržela. Neaktivní přístup podtrhoval fakt, že ani neměla dostatečné finanční zdroje, aby mírové operace mohla podporovat. Čili v dekáde 70. let ČLR chápala mírové mise i samotnou OSN jako projev hegemonismu a imperialismu a především jako hrozbu své národní bezpečnosti. V 80. letech dochází k proměně čínského přístupu k mírovým misím. Čína se otevřela světu a přehodnotila svůj vztah k OSN, neboť si uvědomila, jaké výhody plynou ze zapojení se do globálních a regionálních struktur. Poprvé hlasovala ve prospěch mírové operace a začala malou měrou finančně přispívat. Čína se však soustředila na svůj hospodářský

rozvoj, stále ještě nedisponovala takovými prostředky, což se odráželo i na jejích ozbrojených složkách. Postupně se ukázalo, že neexistují snahy ustavit mírovou operaci v Číně a ohrozit tak její suverenitu. Na základě toho umírnila svůj negativní postoj k peacekeepingu. Zlom nastává na přelomu 90. let, kdy se Čína poprvé zapojila do mírové mise, což je způsobeno řadou faktorů. Mimo jiné skončila studená válka, což zapříčinilo, že se zvýšila míra spolupráce v RB OSN. V dekadě 90. let peacekeeping nabyl na významu, neboť mezinárodní systém prošel řadou změn a hlavně se projeví konflikty utlumené studené válkou, které byly především vnitrostátního charakteru. Po implementování politiky otevřených dveří ČLR zažila ekonomický rozkvět a ekonomické faktory také stály za proměnou čínského přístupu. Zároveň přijala nový bezpečnostní koncept, který byl reakcí na proměnu mezinárodního systému a bezpečnostních hrozeb. V dekadě 90. let se postupně zapojila do struktur OSN (DPKO, různé komise, UNSAS) a zároveň v roce 1992 hlasovala poprvé ve prospěch mise se širším mandátem (UNTAC), do té doby Čína podporovala ustavení spíše klasických mírových misí. Souběžně hlasovala i ve prospěch mise v Somálsku dle Kapitoly VII, což ale označila jako výjimku, jelikož v Somálsku panovala mimořádná situace. Čína v žádném případě nechtěla, aby se z toho stal precedens. Čili 90. léta jsou symbolizována flexibilnějším čínským přístupem.

Proměna peacekeepingové politiky ČLR souvisí s jejím mocenským vzestupem a ekonomickým růstem. Peacekeepingová politika se samozřejmě paralelně vyvíjela i se zahraniční politikou, která taktéž prošla jistým vývojem. V 90. letech vstupuje do čínské politiky multilateralismus a to hned z několika důvodů. Za prvé, Čína chtěla oponovat americkému unilateralismu, proto se více zapojila do OSN a multilateralismus se stal součástí i čínské regionální politiky. Po incidentu na Náměstí Nebeského klidu se Čína ocitla pod tlakem Západu v mezinárodní izolaci. Chtěla stabilizovat vztahy nejen se svými sousedy, ale hlavně si chtěla vylepšit svoji mezinárodní reputaci, k čemuž jí měl posloužit právě peacekeeping. Vyvrcholení čínského přístupu přišlo v roce 1999, kdy

poprvé vyslala civilní policii na mírovou misi (UNTAET), která byla ustavena mimo jiné za účelem přechodné správy. Důvodem, proč se tak stalo, je ten, že ČLR chtěla oponovat americkému unilaterálnímu postavení a zároveň již opadl strach, že by mohla být narušena její vlastní suverenita. Toto úzce souviselo s tím, že mocensky posílila a chovala se v mezinárodním systému mnohem sebevědoměji. Přesto bychom neměli zapomínat na politiku jedné Číny, která pořád stojí na pozadí čínské peacekeepingové politiky. Hrozilo, že by Východní Timor mohl uznat Tchaj-wan, což bylo pro ČLR neakceptovatelné.

V 90. letech se po několika neúspěších západní státy stáhly a přestaly vysílat své lidi na mise, přičemž jejich místo postupně zaujaly země globálního Jihu včetně nových mocností a tento trend pokračuje i do současnosti. Všeobecně začátek 21. století představuje důležitý bod ve vývoji peacekeepingu, neboť byl zveřejněn Brahimiho report, který obsahoval důležitá doporučení, jež se povedla z části realizovat. V roce 2015 Čína oslavila 25 let aktivní účasti na mírových operacích OSN. Nutno poznamenat, že za celou dobu došlo k proměně nejen samotného peacekeepingu, ale i čínského přístupu a míry jejího zapojení. V současnosti participuje na deseti mírových misích a v zahraničí působí přes tři tisíce čínských peacekeeperů. Nejdříve přistupovala k mírovým misím obezřetně, ale v současnosti ji lze považovat za předního hráče v otázkách peacekeepingu. Je evidentní, že bude formovat peacekeeping i v budoucnu a pravděpodobně ještě větší měrou než doteď. Čína může představovat do budoucna hybnou sílu peacekeepingu. Už jen ze své pozice stálého člena RB OSN disponuje potenciálem ovlivňovat peacekeeping OSN. Natož poté co se letos stane druhým největším přispěvatelem do peacekeepingového rozpočtu, což je navíc umocněno závazkem, že Čína bude mít k dispozici 8000 peacekeeperů, které bude moci prakticky okamžitě vyslat na mírovou misi. ČLR se nachází v poměrně unikátní pozici, jelikož země globálního Severu spíše finančně přispívají a státy globálního Jihu vysílají peacekeepery. Čína stojí někde uprostřed, neboť se

pravděpodobně stane největším poskytovatelem lidí a zařadí se mezi největší finanční přispěvatele peacekeepingu.

V úvodu jsem si vymezila tři konkrétní oblasti, které jsem analyzovala, abych zjistila, jak Čína proměňuje a formuje peacekeeping. První oblast se zabývala peacekeepingem. Analýza se věnovala pouze mezinárodnímu peacekeepingu OSN, neboť mírové mise OSN jsou dle Číny jediné legitimní a přípustné. Kapitola se zabývala zejména fungováním OSN v oblasti peacekeepingu v souvislosti s čínskou proměnou. Reformní návrhy se odrážejí nejen v čínských prohlášeních na půdě OSN, ale i v bílých knihách obrany. ČLR konstantě prosazuje některé reformy vedoucí k zefektivnění peacekeepingu, resp. mírových operací, posílení systému a spolupráce OSN, vylepšení fungování DPKO (kvalitní analýza před ustavením mise, organizační struktura) a RB OSN (pracovní postupy a metody, větší zastoupení rozvojových států, pouze agenda mezinárodního míru a bezpečnosti), zdokonalení systému pohotovostních sil. Čína dokonce přesvědčila ostatní členy k přijetí rezoluce za účelem zefektivnění mírových misí. Také dlouhodobě prosazuje a klade důraz zlepšení komunikace mezi RB OSN, Sekretariátem OSN a zeměmi, jež vysílají peacekeepery. Na půdě OSN tedy neustále volá po reformách v oblasti peacekeepingu, předkládá návrhy na změnu celkového systému zejména v souvislosti s fungováním RB OSN, DPKO, systému pohotovostních sil, obecně spolupráce v rámci OSN nebo volá po nových teoretických přístupech k peacekeepingu, které musí vycházet z klíčových principů. Avšak reformní snahy zůstávají především na rétorické úrovni, praktické kroky tomu nenasvědčují. Klíčovou roli v zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti přiděluje RB OSN, a přestože zastává názor, že je potřeba radu reformovat, nijak na reformu orgánu nespěchá. Právo veta uplatnila jen málokdy, protože se spíše snaží využít svého vlivu a různými způsoby ovlivnit znění rezoluce a potažmo ustavení dané mírové operace. Při hlasování o mírových operacích preferuje hlasování na základě konkrétního případu a ne podle předem daného modelu. Využívá svůj vliv, aby mandáty

nepřekračovaly určité meze. Dále tím, že vetovala nebo se zdržela některé z rezolucí, dává jasně najevo, kde jsou její hranice, které nehodlá překročit.

V další kapitole jsem se zaměřila na principy peacekeepingu, které jsou následující – souhlas stran, nestrannost, použití síly pouze v sebeobraně a obraně mandátu. Principy Čína de facto neproměňuje, naopak na nich trvá, i když se objevují hlasy, že jsou zastaralé. Použití síly vyjma sebeobrany neodmítá pouze za předpokladu, že je síla krajním prostředkem a je uplatněna pouze ve výjimečném případě (hostitelská vláda nic nenamítá, panuje humanitární krize či mimořádná situace) a se souhlasem RB OSN. Co se týká souhlasu stran, tak zpočátku Čína trvala na souhlasu všech hlavních stran konfliktu, postupem času ale dospěla do stádia, kdy je pro ni stěžejní souhlas hostitelské vlády. Mimo to Čína rozšiřuje princip souhlasu hlavních stran konfliktu, ke kterému přidává ještě předpoklad souhlasu dané regionální organizace, což dle ČLR navyšuje legitimitu mise. Čína neustále tlačí na OSN, aby posílila spolupráci s těmito organizacemi, zejména odkazuje na africké organizace. Sama se ujala iniciativy a zavedla mechanismus konzultací v rámci OSN, a poskytne bezplatnou vojenskou pomoc AU za účelem posílení jejích peacekeepingových sil.

Současný peacekeeping, resp. peacekeepingové normy čelí několika výzvám, zejména trendu ochrany civilistů. Čína je svolná k ochraně civilistů, pokud však hostitelský stát souhlasí. Pokud se chceme bavit o čínském peacekeepingu, tak si musíme opět uvědomit, že čínský postoj ovlivňuje princip suverenity a nevměšování se. Čína nevidí důvod pro intervenci v absenci demokratického zřízení nebo v porušování lidských práv, s čímž právě souvisí i její postoj k ochraně civilistů, která dle ní spadá do kompetence vlády. ČLR schválila R2P, ale princip výrazně nepodporuje (stejně jako jiné nové mocnosti). Vlastně částečně kvůli Číně nebyl propojen přímo s vojenskou akcí, protože jí vadil závazek intervence. Co se týká použití síly dle Kapitoly VII v rámci mírových misí, tak prvky peace enforcement již nezavrhuje, ale musí být jasně

vymezeny mandátem OSN; tato proměna souvisí s teroristickými útoky v roce 2001, kdy se mění pohled na bezpečnostní hrozby.

To, že Čína svým způsobem ovlivňuje peacekeeping souvisí také s proměnou mezinárodního systému po skončení studené války, kdy narostl vliv a moc nových mocností (mezi které se řadí i Čína), jež začaly promlouvat do mezinárodních záležitostí, norem apod. Čína tedy ovlivňuje peacekeeping, nejen ze své pozice stálého člena RB OSN a mocenského statusu, ale také proto, že část mezinárodního společenství uznává čínský peacekeeping. Kupříkladu jako pozitivum je některými státy viděno čínské vnímání suverenity. Zároveň Čína udržuje vtahy s některými problematickými režimy, a disponuje tak vlivem, který může uplatnit při získání souhlasu hostitelského státu s mírovou misí. Lze říci, že Čína reprezentuje spojník mezi Západem a rozvojevým světem. Odmítá mírové mise, které nedisponují mandátem RB OSN, čili nesouhlasí s operacemi vedenými regionálními organizacemi či ad hoc koalicemi států, které podle ní postrádají důležitý aspekt – legitimitu. Čína negativně nazírá na takové operace a odsuzuje unilaterální jednání. V mezinárodním společenství klesá chuť po takových operacích, neboť se okamžitě stanou terčem kritiky a to nejen od Číny, ale i ostatních zemí jako třeba Indie či Brazílie.

Posledním bodem analýzy byly samotné peacekeepingové mise. Čína postupně přistoupila na participaci na robustních misích, i když s výhradami. Při naplňování funkcí mírových operací se Čína zaměřuje víceméně na klasické úkoly jako monitorování příměří nebo hlídkování, a z novějších typů úkolů na programy DDR, výcvik policie, odminování. Primárně se nesoustředí na funkce typu budování demokratických institucí apod., ale spíše na infrastrukturní projekty (budování cest, nemocnic atd.) a naplňování základních potřeb lidí (zdravotní péče, zajištění vody), jelikož rozvoj vnímá jako předpoklad míru. Nutno říci, že čínský model peacekeepingu je víceméně vnímán pozitivně nejen v zemích, kde se mise realizují, ale i ve strukturách OSN. Pokud tento trend bude pokračovat, Čína bude na formu mírových operací mít větší vliv.

V institucionálním složení čínských peacekeeperů převládají technické, dopravní a zdravotní jednotky, bojové jednotky jsou zastoupeny minimálně. V malé míře Čína začala posílat na mise i ženy. V těchto ohledech lze Čínu považovat za inovátora, jelikož nikdo neposkytuje peacekeepery v takovém složení a rozsahu jako ona. Nutno zmínit, že čínští peacekeepři se setkávají i s chválou a jejich úspěchy jen vylepšují jméno Číny. Čínské peacekeepery totiž neprovází žádné skandály kupříkladu jako sexuální násilí a obtěžování. Na Číně je oceňována snaha budovat vhodné prostředí pro hospodářský rozvoj země, což vidí jako předpoklad pro budoucí mír. Liberální agendu v peacekeepingu Čína nevidí v dobrém světle. Předpoklad pro mír spatřuje v ekonomickém rozvoji. A zároveň považuje všechny státy za sobě rovné a tedy respektuje jejich suverenitu. Oba faktory jsou pozitivně vnímány zejména africkými státy. Podobný náhled mají i některé země globálního Jihu.

Nová forma peacekeepingu zahrnující robustní operace a ochranu civilistů Čína lehce nepřijímá, ač oba trendy svým způsobem akceptuje. Formuje a proměňuje mezinárodní peacekeeping svým osobitým způsobem. Spatřuje novou formu peacekeepingu založenou na základních principech peacekeepingu. Přičemž mírové mise by měly disponovat souhlasem dotčené vlády a regionální organizace, neměly by být rozmístěny podle předem stanoveného modelu a měly by reagovat na situaci a podmínky v daném státě. Domnívám se, že pokud nenastane nějaká neočekávaná a zásadní událost či změna, ČLR bude formovat peacekeeping i v budoucnu. Zvláště pokud se nezmobilizují západní státy, které vlastně vytvořily prostor pro čínské působení v mírových misích. Ač se to Západu nemusí líbit, ČLR se snaží některé aspekty peacekeepingu utvářet k obrazu svému. Vliv Číny bude hodně souviset i s jejím budoucím mocenským postavením v mezinárodním systému. Může se stát, že budou dominovat čínské normy a principy, což se jisto jistě odrazí i na fungování mírových misí. Zůstává otázkou, jak zareaguje mezinárodní společenství, neboť zejména země globálního Jihu vítají některé změny, jež ČLR prosazuje, dokonce sdílí stejné názory.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ:

Literatura:

Alden, Chris – Large, Dan (2013). China's Evolving Policy towards Peace and Security in Africa: Constructing a New Paradigm for a Peace Building?, In: Gebrehiwot Berhe, Muguleta – Hongwu, Liu eds., *China-Africa Relations. Governance, Peace and Security* (Ethiopia: Institute for Peace and Security Studies, Institute of African Studies), s. 16–28.

Ayenagbo, Kossi a kol. (2012). China's Peacekeeping Operations in Africa: from Unwilling Participation to Responsible Contribution, *African Journal of political Science and International Relations* 6 (2), s. 22–32.

Barnett, Michael N. – Fang, Songying (2015). The UN Reviewed its Peacekeeping. It Ignored 3 Things that most Need to Change. *The Washington Post*. 14. 10. 2015 (<https://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2015/10/14/the-u-n-reviewed-its-peacekeeping-practices-its-report-ignored-these-3-things-that-most-need-to-change/>), 26. 3. 2015).

Bellamy, Alex J. – Williams, Paul – Griffin, Stuart (2010). *Understanding Peacekeeping* (Cambridge, Malden: Polity Press).

Cunliffe, Philip (2013). *Legions of Peace. UN Peacekeepers from the Global South* (London: Hurst & Company).

Diehl, Paul F. – Druckman, Daniel – Wall, James (1998). International Peacekeeping and Conflict Resolution: A Taxonomic Analysis with Implications, *The Journal of Conflict Resolution* 42 (1), s. 33–55.

Diehl, Paul F. (2008). *Peace Operation* (Cambridge; Malden: Polity Press).

Doyle, Michael W. – Sambanis, Nicholas (2006). *Making War and Building Peace. United Nations Peace Operations* (Princeton: Princeton University Press).

Fung, Courtney J. (2014). *Norm Consumer, Norm Entrepreneur: China in the UN Peacekeeping System*. The University of Nottingham. 9. 12. 2014

(<http://blogs.nottingham.ac.uk/chinapolicyinstitute/2014/12/09/norm-consumer-norm-entrepreneur-china-in-the-un-peacekeeping-regime/>, 26. 3. 2016).

Gareis, Sven Bernhard – Varwick, Johannes (2005). *The United Nations: An Introduction* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).

Gill, Bates – Huang, Chin-hao (2009). China's Expanding Role in Peacekeeping: Prospects and Policy Implications. *SIPRI Policy Paper 25*.

Gill, Bates – Huang, Chin-hao (2009a). China's Expanding Peacekeeping Role: its Significance and the Policy Implications. *SIPRI Policy Brief January 2009*.

Gill, Bates (2007). *Rising Star. China's New Security Diplomacy* (Washington: Brookings Institution Press).

Goulding, Marrack (1993). The Evolution of United Nations Peacekeeping. *International Affairs* 69 (3), s. 451–464.

Guo, Sanzhuan (2014). The Peacekeeping Decision-Making Process and the Modality of Financing in China. In: de Guttery, Andrea – Sommaro, Emanuel – Zhu, Lijiang eds., *China's and Italy's Participation in Peacekeeping Operation. Existing Models, Emerging Challenges* (London: Lexington Books), s. 93–116.

Hart, Andrew F. – Jones, Bruce D. (2010). How Do Rising Powers Rise?, *Survival* 52 (6), s 63–88.

He, Yin (2007). *China's Changing Policy on UN Peacekeeping Operations*. Asia Report (Stockholm: Institute for Security and Development Policy).

Hellström, Jerker (2009). *Blue Berets under the Red Flag. China in the UN Peacekeeping System* (Stockholm: Swedish Defence Research Agency).

Hillen III, John F. (1994). UN Collective Security: Chapter Six and Half, *Parameters* Spring 1994, s. 28–37.

Hirono, Miwa (2011). China's Charm Offensive and Peacekeeping: The Lessons of Cambodia – What Now for Sudan?, *International Peacekeeping* 18 (3), s. 328–343.

- Hu, Jiaxiang (2014). China's Participation in PKOs: Figures and Trends. In: de Guttery, Andrea – Sommaro, Emanuel – Zhu, Lijiang eds., *China's and Italy's Participation in Peacekeeping Operation. Existing Models, Emerging Challenges* (London: Lexington Books), s. 35–56.
- Huang, Chin-Hao (2011). Principles and Praxis of China's Peacekeeping, *International Peacekeeping* 18 (3), s. 257–270.
- Chen, Jing (2009). Explaining the Change in China's Attitude toward UN Peacekeeping: a Norm Change Perspective. *Journal of Contemporary China* 18 (58), s. 157–173.
- International Crisis Group (2009). China's Growing Role in UN Peacekeeping. *Asia Report N°166*.
- Koops, Joachim A. – MacQueen, Norrie – Tardy, Thierry eds. (2015). *The Oxford Handbook of: United Nations Peacekeeping Operations* (Oxford: Oxford University Press).
- Lanteigne, Marc (2011). A Change in Perspective: China's Engagement in the East Timor UN Peacekeeping Operations, *International Peacekeeping* 18 (3), s. 313–327.
- Lei, Zhao (2011). Two Pillars of China's Global Peace Engagement Strategy: UN Peacekeeping and International Peacebuilding, *International Peacekeeping* 18 (3), s. 344–362.
- MacQueen, Norrie (2006). *Peacekeeping and the International System* (London; New York: Routledge).
- Mariani, Bernardo (2015). China's Role in UN Peacekeeping Operations, In: Freeman, Carla P. ed., *Handbook on China and Developing Countries* (Cheltenham; Northampton: Edward Edgar Publishing), s. 252–271.
- Mathews, Kay (2013). China and UN Peacekeeping Operations in Africa, In: Gebrehiwot Berhe, Muguleta – Hongwu, Liu eds., *China-Africa Relations*.

Governance, Peace and Security (Ethiopia: Institute for Peace and Security Studies, Institute of African Studies), s. 55–71.

Mohan, Garima – Gippner, Olivia (2015). Chinese and Indian approaches to United Nations Peacekeeping: A theoretical appraisal of contribution patterns and decision-making structures. *Contemporary Readings in Law and Social Justice* 7 (1), s. 83–111.

Mollo, Zahra (2016). UN Peacekeepers in the DRC No Longer Trusted to Protect. *Al Jazeera*. 18. 2. 2016 (<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/01/peacekeepers-drc-longer-trusted-protect-160112081436110.html>, 8. 4. 2016).

Newman, Michael (2009): Revisiting the „Responsibility to Protect“, *The Political Quarterly*, 80 (1), s. 92–100.

Pang, Zhongying (2005). China's Changing Attitude to UN Peacekeeping. *International Peacekeeping* 12 (1), s. 87–104.

Pang, Zhongying (2009). China's Non-Intervention Question, *Global Responsibility to Protect* 1, s. 237–252.

Piknerová, Linda – Doljaková, Aneta (2014). Emancipace nových mocností po konci studené války. In: Piknerová, Linda – Šanc, David a kol., *Nové mocnosti globálního Jihu. Čína, Indie, Brazílie, Jihoafrická republika a Indonésie v mezinárodním systému* (Praha: Dokořán), s. 15–35.

Ramsbotham, Oliver – Woodhouse, Tom (1999). *Encyclopedia of International Peacekeeping Operations* (Santa Barbara: ABC-CLIO).

Richardson, Courtney J. (2011). A Responsible Power? China and the UN Peacekeeping Regime. *International Peacekeeping* 18 (3), s. 286–297.

Sicurelli, Daniela (2010). Competing Models of Peacekeeping. The Role of the EU and China in Africa, *Fifth Pan-European Conference on EU Politics* 23–26. 6. 2010.

- Smith, David (2014). China to send 700 combat troops to South Sudan. *The Guardian*. 23. 12. 2014 (<http://www.theguardian.com/world/2014/dec/23/china-700-combat-troops-south-sudan-africa-battalion-un-peacekeeping>, 16. 3. 2016).
- Tardy, Thierry (2011). Peace Operations: Fragile Consensus. In: *SIPRI Yearbook 2011. Armaments, Disarmaments and International Security* (New York: Oxford University Press), s. 87–109.
- Tardy, Thierry (2012). *Emerging Powers and Peacekeeping: an Unlikely Normative Clash*. GCSP Policy Paper 2012/3.
- Tardy, Thierry (2014). *UN Peacekeeping: The 21st Century Challenges*. International Symposium on Security Affairs. 5. 11. 2014 (<http://www.nids.go.jp/english/event/symposium/pdf/2014/E-02.pdf>, 7. 4. 2016), s. 61–72.
- Taylor, Ian (2014). China's Role in African Security. In: Hentz, James J. ed., *Routledge Handbook of African Security* (Oxon: Routledge), s. 245–257.
- Teitt, Sarah (2011). The Responsibility to Protect and China's Peacekeeping Policy, *International Peacekeeping* 18 (3), s. 298–312.
- van de Goor, Luc a kol. (2015). *Peacekeeping Operations in a Changing World* (Hague: Clingendael Institute).
- van der Lijn, Jaïr – Avezov, Xenia (2015). *The Future Peace Operations Landscape. Voices from Stakeholders around the Globe* (SIPRI).
- van der Putten, Frans Paul (2015). *China's Evolving Role in Peacekeeping and African Security. The Deployment of Chinese Force for UN Protection in Mali* (Hague: Clingendael Institute).
- van Hoeymissen, Sara (2011). China, Sovereignty and the Protection of Civilians in Armed Conflict in Africa: The Emergence of a „Third Paradigm“ of International Intervention?. In: Men, Jing – Barton, Benjamin eds., *China and the European Union in Africa: Partners or Competitors* (Surrey: Ashgate Publishing Limited), s. 147–166.

Wang, Jianwei (2005). China's Multilateral Diplomacy in the New Millennium. In: Deng, Yong – Wang, Fei-ling eds., *Power and Motivation in Chinese Foreign Policy* (Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.), s. 159–200.

Wang, Yizhoiu (2014). *China's New Foreign Policy: Transformation and Challenges Reflected in Changing Discourse*. The Asan Forum. 21. 3. 2014 (<http://www.theasanforum.org/chinas-new-foreign-policy-transformations-and-challenges-reflected-in-changing-discourse/>, 7. 4. 2016).

White, Nigel D. (2015). Peacekeeping and International Law. In: Koops, Joachim A. – MacQueen, Norrie – Tardy, Thierry eds., *The Oxford Handbook of: United Nations Peacekeeping Operations* (Oxford: Oxford University Press), s. 43–59.

Wiharta, Sharon – Melvin, Neil – Avezov, Xenia (2012). *The New Geopolitics of Peace Operations. Mapping the Emerging Landscape* (Stockholm: SIPRI).

Zhengyu, Wu – Taylor, Ian (2011). From Refusal to Engagement: Chinese contributions to Peacekeeping in Africa. *Journal of Contemporary African Studies* 29 (2), s. 137–154.

Prameny:

AllAfrica (2015). *South Sudan: UN Lauds China's First Peacekeeping Infantry Battalion in South Sudan*. 25. 11. 2015 (<http://allafrica.com/stories/201511260256.html>, 28. 3. 2016).

Deutsche Welle (2012). *UN Peacekeeping Missions Show Mix Record*. 15. 2. 2012 (<http://www.dw.com/en/un-peacekeeping-missions-show-mixed-record/a-15741385>, 12. 4. 2016).

Deutsche Welle (2015). *World leaders commit 40,000 troops to UN peacekeeping force*. 29. 9. 2015 (<http://www.dw.com/en/world-leaders-commit-40000-troops-to-un-peacekeeping-force/a-18747468>, 26. 1. 2016).

DPKO – DFS (2008). *United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines* (New York: United Nations).

DPKO (2003). *Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations* (New York: United Nations).

DPKO (2016a). *UN Mission's Summary Detailed by Country* (http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2016/feb16_1.pdf, 18. 3. 2016).

DPKO (2016b). *Contributors to UN Peacekeeping Operations* (http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2016/feb16_1.pdf, 18. 3. 2016).

DPKO (2016c). *Ranking of Military and Police Contributions to UN Peacekeeping Operations* (http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2016/feb16_2.pdf, 18. 3. 2016).

DPKO (2016d). *Fatalities by Nationality and Mission* (http://www.un.org/en/peacekeeping/fatalities/documents/stats_2.pdf, 18. 3. 2016).

DPKO (2016e). *Financing Peacekeeping* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/financing.shtml>, 16. 3. 2016).

DPKO (nedatováno). *Peacekeeping Operations* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/>, 14. 12. 2015).

DPKOa (nedatováno). *UNTSO* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/>, 15. 12. 2016).

DPKOb (nedatováno). *UNMOGIP* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmogip/>, 15. 12. 2016).

DPKOc (nedatováno). *UNEF I* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unefImandate.html>, 15. 12. 2015).

DPKOD (nedatováno). *Principles of UN peacekeeping* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/principles.shtml>, 14. 12. 2015).

DPKOE (nedatováno). *Troop and Police Contributors Archive (1990-2014)* (http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors_archive.shtml, 14. 12. 2015).

Embassy of the PRC in the Czech Republic (2009). *Zahraniční politika*. 2. 6. 2009 (<http://www.chinaembassy.cz/cze/zggk/t126983.htm>, 25. 1. 2016).

China Military Online (2015). *UN Awards medals to Chinese Peacekeeping Troops in Darfur, Sudan*. 11. 12. 2015 (http://english.chinamil.com.cn/news-channels/china-military-news/2015-12/11/content_6812737.htm, 28. 3. 2016).

China Military Online (2015a). *Chinese Peacekeepers to exceed 3,000 by year end*, 8. 4. 2015 (http://english.chinamil.com.cn/news-channels/china-military-news/2015-04/08/content_6434515.htm, 16. 3. 2016).

China Military Online (2016). *Chinese Peacekeepers to Lebanon Win Honorary Medals for Peace*. 24. 3. 2016 (http://english.chinamil.com.cn/news-channels/china-military-news/2016-03/24/content_6975522.htm, 28. 3. 2016).

China's National Defense 1998 (<http://china.org.cn/e-white/5/index.htm>, 9. 3. 2016).

China's National Defense 2004 (<http://www.china.org.cn/e-white/20041227/>, 9. 3. 2016).

China's National Defense 2000 (<http://china.org.cn/e-white/2000/index.htm>, 9. 3. 2016).

China's National Defense 2002 (<http://china.org.cn/e-white/20021209/index.htm>, 9. 3. 2016).

Ministry of Foreign Affairs of the PRC (2009). *Remarks by Vice President He Yafei at the Opening Ceremony of the International Symposium on UN*

Peacekeeping Operation. 19. 11. 2009 (http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t631646.shtml, 7. 4. 2016).

Ministry of Foreign Affairs of the PRC (2014). *Position Paper of the People's Republic of China at the 69th Session of the UN General Assembly*. 9. 5. 2014 (http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1188610.shtml, 21. 3. 2016).

Ministry of Foreign Affairs of the PRC (2015). *China is here for Peace* (http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1302562.shtml, 26. 1. 2016).

Ministry of National Defense of the PRC (2015). *Chinese president pledges support for UN peacekeeping*. 29. 9. 2015 (http://eng.mod.gov.cn/DefenseNews/2015-09/29/content_4622633.htm, 14. 12. 2015).

People's Daily Online (2009). *China Calls for Increased UN Role in Somalia as Ethiopian Troops Pull out*. 14. 2. 2009 (<http://en.people.cn/90001/90776/90883/6573447.html>, 11. 4. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2001). *Statement by Ambassador Shen Guofang, Deputy Representative of China to United Nations, at the Fourth Committee of the 56th Session of General Assembly on Agenda Item 89: Comprehensive Review of the whole Question of Peacekeeping Operations in all their Aspects*. 20. 11. 2001 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t29433.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2001a). *Statement by Ambassador Wang Yingfan, Permanent Representative of China to UN, at the Security Council Open Debate on the Follow-up to the Security Council Meeting*. 7. 3. 2001 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t29429.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2002). *Statement by H.E. Ambassador Wang Ying-Fan Permanent Representative of China to the United Nations at the*

Special Committee on Peacekeeping Operations, 12. 2. 2002 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t29434.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2004). *Statement by Ambassador Zhang Yishan, Deputy Permanent Representative of China at 4th Committee of General Assembly 59th Session on UN Peacekeeping Operations*. 27. 10. 2004 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t168416.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2005). *Position Paper of the People's Republic of China at the 69th Session of the United Nations General Assembly*. 5. 9. 2005 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/zzhgg/t199101.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2006). *Statement by Ambassador Zhang Yishan at the 2006 Session of Special Committee on Peacekeeping Operations*. 27. 2. 2006 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t237291.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2009). *Statement by Ambassador Liu Zhenmin at the Security Council Open Debate on Post-conflict Peacebuilding*. 22. 6. 2009 (<http://www.china-un.org/eng/hyyfy/t575181.htm>, 10. 4. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2011). *Statement by H. E. Ambassador Wang Min, Deputy Permanent Representative of the PRC to the United Nations, at the Security Council Meeting on United Nations Peacekeeping Operations*. 27. 7. 2011 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t849987.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2013). *Statement by Ambassador Wang Min at the Security Council Open Debate on Cooperation between the United Nations and Regional and Sub-regional Organizations in Maintaining in*

International Peace and Security. 6. 8. 2013 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t1066850.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2013). *Statement by Ambassador Wang Min at the Security Open Debate on Protection of Civilians in Armed Conflicts*. 12. 2. 2013 (<http://www.china-un.org/eng/gdxw/t1013938.htm>, 25. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2013a). *Statement by Wang Min at the Security Council Open Debate on Cooperation between the United Nations and Regional and Subregional Organizations Maintaining International Peace and Security*. 6. 8. 2013 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t1066850.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2014). *Statement by Ambassador Liu Jieyi, Permanent Representative Of China to the United Nations at the Security Council Open Debate on the United Nations and Regional Partnerships in Peacekeeping Operation*. 28. 7. 2014 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t1186941.htm>, 21. 3. 2016).

Permanent Mission of the PRC to the UN (2014a). *Statement by Ambassador Wang Min at the Security Council Open Debate on United Nations Peacekeeping Operations*. 11. 6. 2014 (<http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/peacekeeping/t1168830.htm>, 21. 3. 2016).

Reuters (2015). *China Condemns Mali Attack with Three Chinese among the Death*, 21. 11. 2015 (<http://www.reuters.com/article/us-mali-attacks-china-xi-idUSKCN0TA07P20151121>, 28. 3. 2016).

The Japan Times (2015). *China to Replace Japan As Second-largest funder of UN Peacekeeping*. 22. 12. 2015 (<http://www.japantimes.co.jp/news/2015/12/22/n>

ational/politics-diplomacy/china-replace-japan-second-largest-funder-u-n-peacekeeping/#.VuwYu-as3Yh, 17. 3. 2016).

The Washington Times (2007). *Beijing Likens Cheney Criticism to Nosy Neighbour*. 1. 3. 2007 (<http://www.washingtontimes.com/news/2007/mar/01/20070301-104826-2978r/?page=1>, 11. 4. 2016).

UN (1992). *Agenda for Peace, Preventive diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping*.

UN (2000). *Report of the Panel on United Nations Peace Operations* (http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/55/305, 14. 12. 2015).

UN (2010). Special Committee on Members Commend Performance of United Nations Peacekeepers Faced with Complex Mandates, Lacking Key Capabilities. 22. 2. 2010 (<http://www.un.org/press/en/2010/gapk204.doc.htm>, 9. 4. 2016).

UN (2013). *Security Council Endorse Importance of 'multidimensional' Approach to Peacekeeping Aimed to at Facilitating Peacebuilding, Preventing Relapse into Conflict* (<http://www.un.org/press/en/2013/sc10888.doc.htm>, 25. 3. 2016).

UN (2014). *Secretary-General's Statement on Appointment of High-level Independent Panel on Peace Operation* (<http://www.un.org/sg/statements/index.asp?nid=8151>, 23. 3. 2016).

UN (2015). Report of the High-level Independent Panel on Peace Operation 2015.

UN (nedatováno). *Security Council Vetoes* (<http://research.un.org/en/docs/sc/quick>, 26. 3. 2016).

UNa (nedatováno). *The Responsibility to Protect* (<http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/responsibility.shtml>, 9. 4. 2016).

UNb (nedatováno). *UNMISS* (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmiss/index.shtml>, 7. 4. 2016).

USA (1995). Joint Doctrine for Military Operations Other Than War. Joint Pub 3-07, 16. 6. 1995.

Xinhuanet (2015). *China's 25 Years of Peacekeeping*. 22. 7. 2015 (http://news.xinhuanet.com/mil/2015-07/22/c_128047533.htm, 28. 3. 2016).

RESUMÉ:

In connection with the powerful emergence of the People's Republic of China on the world stage, many have been discussing the role it wishes to play in various fields. For this reason, it bears much importance to observe China's role within the framework of peacekeeping which itself represents a peaceful and much-needed activity contributing to international peace and security. China, then, belongs to one of the largest contributors to peacekeeping operations and its growing presence has been felt more considerably. The main aim of this master thesis is best understood as a complex evaluation of China's role in the ever-changing and constantly evolving concept of peacekeeping. The presented analysis focuses on three particular areas – peacekeeping, guiding principles and the normative framework of peacekeeping, as well as peacekeeping operations – the shifting characteristics of which are closely scrutinized. This thesis encompasses peacekeeping under the auspices of the UN only, because only these peace-related and UN-authorized missions are permissible for China. The overall period we chose to explore commences in the early 1990s and continues to present.

China has been actively pushing to change and form peacekeeping, particularly some of its aspects. Regarding the UN, it has been making incessant reform bids related to the actual functioning of the UN, but those have sometimes been confined to a mere rhetorical level. China strictly insists on abiding key principles of peacekeeping and outright rejects their violation, while at the same time expands the authorization of pertained parties for creating new missions by including regional organizations. We can thus consider China to be more of a norm recipient, yet it has also been resisting certain norms. Those would include a cautious approach toward the protection of civilians and to several elements of peace-enforcement, which in some cases mirrors the wording of Security Council resolution. China partakes in a wide range of functions peace

missions can be imbued with, but considers some tasks to be areas of priority focus. Economical development is believed to be a prerequisite to peace, which greatly reflects the character of Chinese involvement too. To exemplify, it dispatches peacekeeping units in a considerably unusual composition, which has met with general kudos.

This master thesis happens to be a case study consisting of three main parts. In the theoretical part we devoted our attention to defining peacekeeping and examining its development. Other chapters then assess the principles and the normative framework of peacekeeping, in tandem with the individual peace missions. The third part tackles Chinese peacekeeping in much detail. Chinese peacekeeping policy underwent a captivating development, which is further expanded upon in the chapter discussing the development of Chinese involvement in peace missions and, therefore, its approach to them. In this third section we highlighted Chinese motives that underscore its participation in peacekeeping operations. Chinese current activities in peacekeeping missions are mentioned too. The fourth section analyzes selected areas of Chinese focus. Given the relatively unprecedented topic of this thesis, there has been no major work among Czech academics, or academia in general, that would tackle a similar topic. Some studies concentrate on the Chinese way of conducting peace operations, but only seldom pay due attention to the role China plays in the field of peacekeeping. It might prove fruitful to explore not just the role of China within the sphere of peacekeeping, but also of other emerging powers.